

työväen kalenteri 1969

Suomen Sosialidemokraattinen Puoluetöimikunta

Näin kehittyi talouspolitiikka

Vuosien 1967 ja 1968 aikana reaalitytulot Suomessa kasvoivat vain 2 prosentin vuosivauhdilla. Tämä tulos ei ole tyydyttävä. Toteutunut taloudellinen kasvu ei nouse edes puoleen siitä kasvuvauhdista, joka olisi mahdollista saavuttaa, jos tuotantovoimamme olisivat olleet täydessä käytössä.

Viime aikojen taloudelliset vaikeutemme ovat suurelta osin heijastumia siitä tosiasiasta, että kansantaloutemme ei kaikilta osin ole ollut kypsä osallistumaan avoimena taloutena kansainväliseen kilpailuun. Tämä johtuu tuotantopohjamme kapeudesta. Metsä-rikkaudet ovat pitkään luoneet pohjan hyvinvointimme kasvuille. Kokonaisuksyntämme rakenne on hyvinvoinnin lisääntyessä muuntunut suuressa määrin samanlaiseksi kuin muissa korkean elintason maissa. Tämän kehityksen myötä ei kuitenkaan ole tapahtunut kotimaisen tuotantorakenteen riittävää monipuolistumista. Seurauksena on ollut, että raaka-aineiden, pääomatavaroiden ja etenkin kulutustavaroiden tuonti on pyrkinyt paisumaan liialliseksi. Tässä on maksutasevaikeuksiemme ja siitä johtuneen viime vuosien hitaan taloudellisen edistymisen perussy, eikä niinkään uusviennin kehityksessä, joka on ollut varsin tyydyttävä.

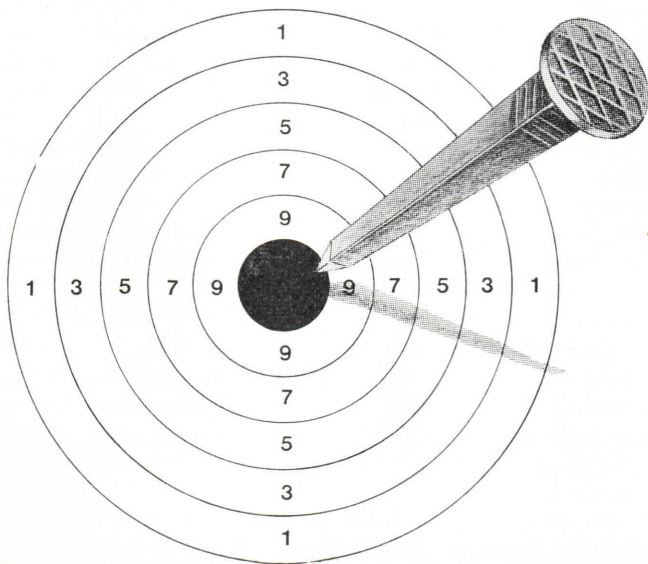
Suomen ulkomaankaupan liberalisoiminen alkoi tapahtua vuoden 1957 jälkeen nopeassa tahdissa. Jo tällöin tiedettiin, että sopeutuskausi tulee olemaan taloutemme rakenteellisista heikkouksista johtuen pitkä ja vaivalloinen. Elinkeinoelämämme siteet läntisiin teollisuusmaihiin ovat kuitenkin niin vahvat, ettei eristäytyminen Länsi-Euroopan taloudellisesta yhdentymisestä voinut olla meidän kannaltamme suotavaa.

Vielä 1960-luvun alkuvuosina rakenteelliset ongelmamme pysyivät tavallaan piilossa. Kansainvälinen suhdannetilanne pysyi pit-

kään hyvänä ja kotimaassa oli meneillään merkittäviä investointihankkeita niin yksityisessä kuin julkisessa sektorissa. Ulkomaisen pääoman saannin mahdollisuudet olivat myös hyvät.

Vuoden 1965 jälkeen tilanne alkoi kuitenkin kehittyä huonompaan suuntaan. Vientimme kannalta tärkeissä teollisuusmaissa alkoi esiintyä taloudellisen toimeliaisuuden hidastumista. Vuoden 1966 lopulla tuotanto oli jo laskussa yhtäaikaaisesti Yhdysvalloissa ja Länsi-Euroopassa. Voidaankin sanoa, että viime vuosina olemme ensimmäistä kertaa avoimeen talouteen sopeutumisen aikana kokeneet todella vakavan kansainvälisen suhdannetaantumien vaikutukset kotimaassa. Vuoden 1965 jälkeen alkoi kotimaiseen taloudelliseen kehitykseen yhä painavammin vaikuttaa myös se, että teollisuuden sijoitustoiminta oli heikkoa. Tämä oli ainakin osittain jälkivaikutusta siitä voimakkaasta kasvusta, joka teollisuuden sijoitustoiminnassa oli esiintynyt vuosina 1959–1962.

äistä näkökulmista on pyrittävä arvioimaan sitä talouspolitiikkaa, jota viime vuosina maassamme on harjoitettu. Kun Paasion hallitus vuoden 1966 puolivälissä aloitti työnsä, tilannetta oli omiaan pahentamaan vielä se, että kotimaisen hintatason nousu oli päässyt vauhtiin, jota oli vaikeata pysäyttää. Inflaatiomme oli jo monen vuoden ajan ehtinyt olla selvästi nopeampaa kuin kilpailevissa mais-

sa ja kaventaa näin kotimaisen tuotannon kilpailukykyä. Porvarilliset hallitukset eivät olleet saaneet luoduksi etujärjestöihin sellaista luottamussuhdetta, joka olisi mahdollistanut järkevän tulopolitiikan ja vakauttamisen.

Kun ulkomaisen pääoman tuonti alkoi heikentyä, maksutaseen tasapainottaminen alkoi olla entistä vaikeampaa. Vuosien 1966 ja 1967 aikana pyrittiin monin raha- ja finanssipoliittisin keinoin hillitsemään tuonnin kasvua. Tämä talouspolitiikka antoi pakostakin hyvin ahtaat puitteet taloudellista kasvua tukeville toimenpiteille. Vuoden 1967 aikana kävi entistä selvemmin ilmi, että pyrkimykset tuonnin supistamiseen ja maksutaseen tasapainottamiseen olivat johtamassa tuotantovoimien pysyväläatuiseen vajaakäyttöisyyteen ja työttömyyteen.

Talousneuvoston piirissä suoritetuissa laskelmissa paljastui, että ulkomaankaupan tasapaino ja korkea työllisyysaste olivat tavoitteita, jotka tulisivat pitkään olemaan ristiriidassa toistensa kanssa. Ne käytettävissä olevat keinot, jolla työllisyystilannetta voitiin kohentaa, näyttivät johtavan lisääntyviin maksutasevaikeuksiin. Jos taas kireän talouspolitiikan linjaa jatkettaisiin tuonnin kurissa pitämiseksi, työllisyystilanne uhkasi entisestään heikentyä. Näin laskettiin olevan siitä huolimatta, että kotimainen hintataso ei nousisi kansainvälistä hintatasoa nopeammin. Viimeksi mainittu oletamus näytti niissä oloissa kaiken lisäksi perusteettomalta. Talouspoliittinen linja jouduttiin näiden näkymien pohjalta arvioimaan uudelleen. Lokakuussa 1967 toimeenpantiin viennin ja maksutaseen tasapainon turvaamiseksi devalvaatio: markkamme kullassa ilmaistua kansainvälistä perusarvoa alennettiin 23.8 prosentilla.

Vaikka devalvaatio laukaisikin jo pitkään jatkuneen maksutasekriisimme, voitiin alunperin nähdä, että yleismaailmallisessa suhdannetaantumassa kotimaisen talouspolitiikan mahdollisuudet tuotannon ja työllisyyden pikaiseksi elvyttämiseksi olivat rajoitetut. Ilman talouspolitiikan suunnan muutosta ja devalvaatiota ei työllisyyskehityksessä olisi kuitenkaan ollut lähivuosina odotettavissa minkäänlaista paranemista.

Markan kansainvälisen perusarvon muuttaminen pyrittiin suorittamaan tavalla, joka loisi pohjan suunnitelmalliselle pitkän ajan talouspolitiikalle. Pyrkimyksenä oli perustan rakentaminen toimenpiteille, joilla tähdättiin pysyvien työpaikkojen luomiseen maksutasetta tukevien ja rakennemuutoksia nopeuttavien investointien avulla. Devalvaation yhteydessä eduskunta hyväksyi hallituksen esityksen vientimaksulaiksi. Tämä laki säädettiin vuoden 1969 loppuun asti, ja se tarjosi mahdollisuuden varojen keräämiseen tärkei-

den hankkeiden varalle. Tästä syystä näitä varoja alettiin kutsua ns. kasvupaketin nimellä. Vientimaksulain avulla oli mahdollista harjoittaa suunnitelmallista investointipolitiikkaa ja ohjata rahoi-
tusta koko kansantalouden kannalta välttämättömiin ja terveisiin investointikohteisiin. Samalla voitiin tämän lain avulla estää sel-
laiset epäsuotuisat muutokset tulonjaossa, jotka muutoin olisivat olleet mahdollisia.

Lakia säädettäessä lähdettiin siitä, että vientimaksu ajan mittaan pieneni ja että vientimaksuja voitaisiin sopeuttaa mm. alueellisten ja elinkeinollisten näkökohtien sekä maan yleisen rahataloudellisen kehityksen mukaisesti. Pidettiin tärkeänä, että julkisen vallan kontrolloitavissa olisi investointien liikkeelle lähtö. Yksityisen si-
joitustoiminnan arvioitiin olevan voimakkaassa nousussa siinä vai-
heessa, jolloin vientimaksut kokonaan poistuisivat.

Paasion hallituksen aikana oli maassamme Talousneuvoston alai-
sena meneillään valmisteluja tulopoliittisen neuvottelujärjestelmän kehittämiseksi hallituksen ja eri etupiirien kesken. Tämän suuntainen pitkän tähtäyksen valmistelutyö oli devalvaation jälkeen keskey-
tettävä. Nopeat ratkaisut olivat tarpeen. Valtakunnansovittelija Liinamaa määrättiin johtamaan tulopoliittisia neuvotteluja koko-
naisvaltaisen vakauttamisratkaisun aikaansaamiseksi.

Kävi ilmi, että niin hallituksen, ammattiyhdistysliikkeen kuin muidenkin etujärjestöjen piirissä katsottiin tarvittavan poikkeuk-
sellisia ratkaisuja hintatason nousun estämiseksi ja taloudellisen kasvun turvaamiseksi. Tuontihintojen nousun tiedettiin nostavan hintasomme yhdellä hyppäyksellä noin 5 prosentilla. Vallitsevien palkka-, hinta- ja tulosidonnaisuuksien johdosta oli odotettavissa, että tällainen yhtäkkinen hintatason nousu saisi aikaan kerrannais-
vaikutuksia. Arvioitiin, että syntyvä hinta-palkkakierre voisi syödä devalvaatiosta aiheutuvan kilpailuedun jo kolmen seuraavan vuoden aikana.

Tulopoliittiset neuvottelut lähtivät alunperin käyntiin rakentavan hengen vallitessa. Vaikeaksi pulmaksi osoittautui se, että pääoma-
ja yrittäjätuloista ei voida samalla tapaa neuvottelemalla sopia kuin palkkatuloista. Sellainen vakauttamisratkaisu, joka olisi koh-
distunut yksinomaan palkkatuloihin, olisi ollut joka suhteessa epä-
oikeudenmukainen ja poliittisesti mahdoton. Vallitsihan maassa noin 4 prosenttiin nouseva työttömyysaste, jonka vaikutukset koh-
distuivat voimakkaimmin juuri vähätuloihin ryhmiin. Palkansaajia edistävien järjestöjen oli siis saatava tietty takeet reaaliansioiden

kehityksestä. Ns. Liinamaan sopimuksessa edellytettiin, että hintojen inflatorinen nousu voidaan ehkäistä. Säädetty laki taloudellisen kehityksen turvaamiseksi mahdollisti näin kokonaisvaltaisen ja kaikkiiin tulonsaajaryhmiin kohdistuvan vakauttamisratkaisun syntymisen. Tämä on ns. valtuuslain tausta.

Aikaansaatu vakauttamisratkaisu on monestakin periaatteellisesti näkökulmasta katsottuna mielenkiintoinen. Siitä käy ensinnäkin selvästi ilmi, että ammattiyhdistysliikkeen ja muiden etujärjestöjen talouspoliittinen rooli on muuttumassa teollistuneissa järjestöyhteiskunnissa. Etujärjestöjen ääntä ei voida jättää kuulematta tärkeitä talouspoliittisia päätöksiä tehtäessä. Tiettyjä pelin sääntöjä ja niiden noudattamista tarvitaan julkisen vallan ja etupiirien kesken. Edelleen on ilmeistä, että kun Suomessa kansainväliseen työnjakoon osallistuessa joudutaan vastedes kiinnittämään yhä enemmän huomiota ulkomaankaupan tasapainoiseen kehitykseen, talouspolitiikassamme tulee avainasemaan nimenomaan hallituksen ja ammattiyhdistysliikkeen väliset suhteet. Tästä näkökulmasta on kiintoisaa todeta, että Koiviston hallituksen vasemmistoenemmistö oli keskeinen tekijä vaikuttamassa hallituksen ja palkansaajain järjestöjen väliseen luottamussuhteeseen, jolle devalvaation tulopoliittinen jälkihoito rakentui.

Vuoden 1968 syksyllä voitiin havaita, että vakauttamispolitiikan tulokset alkoivat näkyä. Kun tuoreimpaan kulutustutkimukseen perustuva uusi kuluttajan hintaindeksi pysyi kesäkuusta lähtien muuttumattomana eli pisteluvussa 110 (perusvuosi 1957—100) tämä merkitsi, että devalvaation aiheuttama hintapaine oli purkautunut jo kevään aikana. Nämä merkit viittasivat siihen, että vakauttamissopimuksesta lähtien kotimaisen hintatason nousu tulisi olemaan huomattavasti hitaampaa kuin kilpailevissa maissa ja parantamaan kansainvälistä kilpailukykyämme, mihin vakauttamispolitiikalla oli pyrittykin.

Sen sijaan kävi ilmi, että työllisyyden kehitys oli ollut odotettua heikompaa ja että valtion työllistämistarve oli vuoden 1968 syksyn alkaessa suurin piirtein samaa suuruusluokkaa kuin vuotta aikaisemmin. Tämä johtui suuresta määrin siitä, että yksityisten investointien liikkeelle lähtö tapahtui yllättävän hitaasti. Näin oli siitä huolimatta, että hallitus oli, sen mukaisesti kuin hallitusohjelmassa sovittiin, pyrkinyt kaikin tavoin luomaan uusia edellytyksiä yritteliäisyydelle ja pysyviä työpaikkoja luoville hankkeille.

Itse asiassa jo devalvaation ja vakauttamispolitiikan voitiin kat-

soa luovan riittävät edellytykset tässä suhteessa. Suomen pankin kulta- ja valuuttavaranto kasvoi vuoden alusta heinäkuun loppuun 666 miljoonan markkaan siitä huolimatta, että heinäkuussa maksettiin Kansainväliseltä Valuuttarahastolta saadusta valmiusluotosta takaisin 131 miljoonaa markkaa. Ennakoarvioiden mukaan tammielokuun kauppataase näytti noin 66 miljoonan markan ylijäämää, kun vastaavasti vuotta aikaisemmin kauppataaseen alijäämä oli 437 miljoonaa markkaa. Tämä kehitys johtui siitä, että tuonti oli pysynyt kurissa ja että toisaalta viennin määrällinen kasvu — siis hintojen nousu pois lukien — oli 10 prosentin suuruusluokkaa. Oli siis ollut realistista odottaa, että takeet hintatason vakavuudesta, rahoitustilanteen keveneminen sekä kansainvälisten suhdanteiden parantaminen olisivat muokanneet yrittäjien suhdannekuvan varsin optimistiseksi.

Näiden perusedellytysten lisäksi Koiviston hallitus harjoitti investointiystävällistä talouspolitiikkaa. Sen lähtökohtana oli näkemys siitä, että kotimaisen kysynnän hidastuminen oli johtunut ensi kädessä sijoitustoiminnan heikkenemisestä, kun sen sijaan kulutuksen kasvu oli huononakin aikoina pysynyt suhteellisen muuttumattomana. Oli arvioitavissa, että kun teolliset investoinnit ja asuinrakennustoiminta pääsevät vauhtiin, siitä aiheutuva tulonmuodostus luo takeet myös kulutuksen kasvun nopeutumiselle ja kulutustavara-tuotannon elpymiselle.

Tässä suhteessa elinkeinoelämälle annettiin lukuisia piristysruiskeita. Jotta asuinrakennustoiminnan elpyminen käynnistyisi riittävän aikaisin ennen seuraavaa talvikautta, asuntohallituksen käyttöön myönnettiin ennakkovarauksena seuraavan vuoden tulo- ja menoarviosta 275 miljoonaa markkaa. Suomen Pankki myönsi tähän tarkoitukseen rahoitustukea 70 miljoonaa markkaa uusia pysyviä työpaikkoja luovien hankkeiden rahoitukseen. Valtiovalta myönsi teollisuuslainoja ja pienteollisuuslainoja yhteensä 45 miljoonan markan arvosta. Investointi rahastojen käyttöoikeudesta tehty päätös merkitsi puolestaan vajaan 40 miljoonan markan lisärahoitusta. Huomattavia summia investointeihin myönnettiin myös Teollistamisrahastosta.

Näiden toimenpiteiden rinnalla on mainittava eduskunnan hallituksen esityksenä hyväksymä elinkeinoverouudistus, jolla myös voitiin katsoa olevan merkittäviä vaikutuksia lisäedellytysten luomiseksi yrittäjille.

Vaikka syksyn mittaan alkoikin esiintyä selviä merkkejä siitä, että hallitus oli onnistunut aikaansaamaan kansantaloudessa suhdannekäänteen, käänne nousuun tapahtui syksyn työllisyystilanteen

olennaisen korjaantumisen kannalta liian myöhään. Tämä merkitsee valtiontaloudessa paineen lisääntymistä menopuolella, samalla kun tuloja ei kertynyt odotuksien mukaisesti. Hallitus pyysikin syksyllä eduskunnalta valtuuksia 300 miljoonan markan määräisten pitkäaikaisten lainojen ottoon sen 550 miljoonan markan lisäksi, johon hallitus aikaisemmin oli saanut eduskunnalta valtuudet. Valtiontalouden tiukkuudesta huolimatta eduskunnalle annettuun lisäbudjettiesitykseen sisältyi työmäärärahoja kaikkiaan 80 miljoonaa markkaa, joilla uusia työtilaisuuksia luotiin syys- joulukuun aikana keskimäärin noin 9 000 hengelle. Hallituksen esitys kassa- ja korvauspäivien lukumäärän lisäämisestä kalenterivuoden 1968 aikana merkitsi noin 9.5 miljoonan markan lisäkustannuksia.

On tyypillistä, että kokonaistuotannon kääntyessä nousuun käänne työllisyydessä ajoittuu jonkin verran myöhäisemmäksi. Näinhän tapahtui esimerkiksi vuoden 1957 devalvaationkin jälkeen, jolloin vuosien 1957—1958 vaihteessa oli työttömyys erittäin korkea huolimatta siitä, että taloudellinen kasvu oli jo puolisen vuotta ollu varsin selvässä nousussa. Olikin oletettavissa, että vaikka taloudellinen kasvu vuoden 1968 jälkipuoliskolla olisikin jo 5%:n luokkaa seuraavan talven työttömyysaste tulisi olemaan perin korkea. Näin voitiin arvioida senkin perusteella, että työttömyydestämme oli viime vuosina alkanut muodostaa yhä suuremman osan ns. rakenteellinen työttömyys. Tämä johtuu siitä, että maaseudulta asutuskeskuksiin siirtyvän työvoiman on mm. koulutuksen vajavuuden johdosta vaikea löytää pysyvää työtilaisuuksia. Oli ilmeistä, että huolehtiminen rakennetyöttömyydestä ei kävisi päinsä normaalien kysyntää lisäävien suhdannepoliittisten toimenpiteiden avulla, vaan että työllisyysmäärärahat tulisivat pitämään valtiontaloutta vielä vuoden 1969 alkupuolella normaalia kireämpänä ja tulisivat sitomaan varoja, jotka muutoin olisivat käytettävissä tuottavampiin tarkoituksiin.

Vuoden 1968 syksyllä yhteiskuntapoliittista keskustelua käytiin ensisijaisesti kahden teeman merkeissä. Toinen koski yksityisen yritteliäisyyden osavastuullisuutta työllisyyden hoidossa. Niin hallituksen pääministeri kuin valtiovarainministeri korostivat puheissaan sitä, että on epäjohdonmukaista julistaa yksityisen yritteliäisyyden merkitystä työllisyyden hoidossa vain hyvien suhdanteiden aikana ja korostaa taas hallituksen talouspolitiikan vastuuta vain huonoina aikoina. Toinen teema koski vastaista työllisyyspolitiikkaa: yhä laajempaa kannatusta alkoi saada ajatus, että lähivuosien työllisyyspolitiikassa on aikaisempaa suuremmassa määrin pantava painoa

niille eläke- tai sosiaalipoliittisille toimenpiteille, joilla työvoiman tarjontaa työmarkkinoilla voidaan supistaa.

Valtiontalouden kireys ja suureksi paisunut rakenteellinen työttömyys olivat vuoden 1968 syksyyn saavuttaessa pahimmat talouspoliittiset pulmakysymykset muutoin suhteellisen valoisaksi käyvässä suhdannekuvassa.

Maailma eilen ja tänään

Vuosi 1967 oli epäilemättä yksi verisimmistä toisen maailmansodan jälkeen. Kriisejä puhkesi ja jatkui yhtä aikaa monella suunnalla ja näytti siltä, että niiden ratkaiseminen on erittäin vaikeata. Kuluneen vuoden aikana on päästy vain vähän eteenpäin Vietnamin, Lähi-Idän ja Nigerian umpikujaongelmien ratkaisemisessa.

Tshekkoslovakian miehitys on luonut Eurooppaan uuden jännitystilan monen vuoden rauhallisen jakson jälkeen.

Suurvallat ovat pysytelleet tiukasti erossa paikallisista aseellisista selkkauksista ja pyrkineet rajoittamaan niitä. Varsinkin Lähi-Idässä ne välttävät viimeiseen asti aseellista puuttumista. Toisaalta suurvallat ovat yllättävän voimattomia estämään paikallisten selkkausten syntymisen.

Vietnamissa on Yhdysvallat sitoutunut niin pitkälle ilman näkyviä tuloksia taistelukentällä, että sisäinen paine pakottaa politiikan tarkistamiseen — siltä ainakin näyttää presidentinvaalien kynnyksellä. Vietnam on osoittautunut täydelliseksi virhelaskelmaksi katsottiinpa asiaa miltä kannalta tahansa USAn politiikassa. Sota ei pysäytä kiinalaisen kommunismin leviämistä, koska Pohjois-Vietnam ja FNL eivät ole Kiinan linjalla. Se ei lujita demokratiaa, koska Saigonin hallitus edustaa vähälukuista riistäjäjoukkoa.

Kriisien jatkuessa tulevat eräät pysyväisluontoiset ongelmat jätetään esille. Aseriisunnassa on jälleen viiden vuoden tauon jälkeen päästy merkittävä askel eteenpäin, kun ydinaseiden leviämisen ehkäisemiseen pyrkivä sopimus allekirjoitettiin keväällä. Tämä näyttää antavan hyvän lähtökohdan uusille aseriisuntatoimenpiteille. Sensijaan taloudellisen yhteistyön edistyminen on vaikeampaa. Kehitysmaat saivat vain näennäisiä myönnytyksiä New Delhissä keväällä pidetyssä YKn 2. kaupp- ja kehityskonferenssissa. Länsi-Euroopan taloudellinen yhteistyö ei ole sanottavasti edistynyt. Pelätään Yhdysvaltain lisääntyvää ylivoimaa, kun sosialistimaat sa-

manaikaisesti uudistavat talousjärjestelmäänsä ja alkavat asua maailmankaupan piiriin niiden taloudellista voimaa vastaavalla osuudella.

Turvallisuus- ja talouspoliittisen kehityksen mukana jatkuu se poliittinen muutosprosessi, joka on ollut käynnissä varsinkin teollistuneiden maiden sisäisissä oloissa ja erilaisten valtioryhmittymien sisäisissä suhteissa. Länsi-Euroopassa muutos on toistaiseksi näkynyt lähinnä nuorison liikehtimisellä, mutta Yhdysvalloissa sisäisten muutostaatimusten takana on laajempi rintama kuin pitkään aikaan tämän maan historiassa. Pisimmälle vietyjä ovat kuitenkin Itä-Euroopan sosialistisissa maissa — etenkin Tshekkoslovakiassa — tapahtuneet poliittiset muutokset. Vaikka ne ovat osittain alkaneet samantapaisella protestiliikellä kuin länsimaissa, on niissä kysymys normaalien poliittisten instituutioiden sisällä tapahtuvasta kehityksestä. Tshekkoslovakian miehitys merkitsee vain väliaikaista pysähtymistä tässä muutoksessa, sillä Itä-Euroopan kehityksen syyt ovat syvällä.

Miehityksen yleismaailmalliset vaikutukset ovat vielä tätä kirjoitettaessa vaikeasti nähtävissä. Lännen reaktiot eivät olleet kovin kiivaita, mutta Länsi-Saksan ja Neuvostoliiton suhteet saattavat kärjistyä niin paljon, että jännityksen lisääntyminen johtaa vakavampiinkin seurauksiin. Pohjois-Eurooppa ei myöskään ole NATOn sotaharjoitusten takia ollut täysin syrjässä viime aikojen tapahtumista, mikä ei lupaa hyvää Suomen kannalta.

Neuvotteluihin neuvotteluista

Yhdysvaltain tappioluvut Vietnamin olivat vuonna 1967 lähes 10 000 kuollutta. FNL:n tappioita on vaikeampi arvioida, mutta ne nousivat pitkälle yli 100 000 kuollutta. Vuoden vaihteessa sota jatkui erittäin verisenä. Sodan tähänastinen huippukohta saavutettiin, kun FNL:n joukot kävivät tammikuun 30. päivänä samanaikaisesti hyökkäykseen useita Etelä-Vietnamin kaupunkeja vastaan.

FNL hyökkäsi raskaita tappioita kärsien ja sai pian valtaansa suuria osia Saigonista ja muista tärkeistä kaupunkeista. Amerikkalaiset väittivät tienneensä hyökkäyksistä jo etukäteen. Presidentti Johnson piti sitä epäonnistuneena, koska FNL:n sotilaallista toimintaa ei seurannut kansannousu. Senaattori Robert Kennedy lähetti kysymistä johtuu, että 500 000 amerikkalaista ja 700 000 etelävietnamlaista sotilasta ylivoimaisine aseistuksineen eivät kykene suojelemaan edes kaupunkeja 250 000 sissiä vastaan. Voitosta puhuminen oli

Kennedyn mielestä järjetöntä. Hän arvosteli myös hallituksen ilmoittamia tappiolukuja, joiden mukaan FNLn olisi jo pitänyt menettää taistelukykinsä.

Puolustusministeri Robert McNamara arvioi helmikuun alussa, että Pohjois-Vietnamin armeijassa on 480 000 miestä, eli 3 prosenttia väestöstä. Etelässä on n. 65 000 pohjoisvietnamilaista sotilasta. FNL rekrytoi 35 000 miestä kuukaudessa, eli puolta vähemmän kuin kolme vuotta sitten. Tappiot korvataan näinollen pääasiassa pohjois-vietnamilaisilla. Materiaalitappiot korvataan lähinnä ulkomaisella avulla kommunistimaista, jonka arvioidaan nousevan miljardiin dollariin vuodessa.

Amerikkalaiset kävivät vastahyökkäykseen FNLn tet-offensiivin pureuduttua puolustusasemiin. Joukkojen määrää päätettiin lisätä 10 500 miehellä, eli 525 000 mieheen kesäkuun loppuun mennessä. Kaupunkien puhdistaminen osoittautui kuitenkin erittäin vaivalloiseksi FNLn uudistaessa hyökkäyksensä helmikuun 18. päivänä. Amerikkalaisten tappiot lisääntyivät ja Khe Sanhin tukikohta joutui erittäin vaaralliseen asemaan. Eräänä vastavetona aloittivat amerikkalaiset Hanoiin ja sen pohjoispuolisten alueiden pommitukset pitkän tauon jälkeen.

Amerikkalaisten puhdistusoffensiivi kesti toista kuukautta. Sen aikana käytiin USAssa kiihkeätä keskustelua sodan tilasta ja päämääristä. Uudet presidenttiehdokkaat arvostelivat hallitusta eri näkökulmista. Kansainvälinen paine USAn politiikan muuttamiseksi kasvoi. Ruotsin opetusministeri Olof Palme piti puheen, jossa hyökkäsi voimakkaasti USAn politiikkaa vastaan väittäen, että Vietnamissa on kysymys ennen muuta kansallisesta vapautustaistelusta. USAn suurlähettiläs Heath kutsuttiin joksikin aikaa kotiin Ruotsin hallituksen ilmoitettua, ettei sillä ole mitään aihetta puuttua Palmen puheisiin.

Presidentti Lyndon Johnson yllätti maailman maaliskuun 31. päivänä ilmoitettuaan Vietnamin sotaa käsittelevän puheensä lopuksi luopuvansa yrityksestä asettua demokraattien presidenttiehdokkaaksi syksyn vaaleissa. Samalla hän ilmoitti, että USA on valmis neuvottelemaan missä tahansa sodan lopettamisesta. Osoittaakseen neuvotteluhaluukkuuttaan USA samalla rajoittaa huomattavasti Pohjois-Vietnamin pommituksia.

Kolme päivää Johnsonin puheen jälkeen Pohjois-Vietnam vastasi neuvottelutarjoukseen varovaisen myöntävästi. Sen jälkeen kesti tasan kuukauden, ennenkuin päästiin yksimielisyyteen neuvottelu-paikasta. Presidentti Johnson ilmoitti 3.5., että Pariisi täyttää molempien osapuolten asettamat ehdot. Neuvottelut — valmistavat

neuvottelut varsinaisten rauhanneuvottelujen järjestämiseksi — alkoivat Pariisissa 13.5. Pohjois-Vietnamin delegaatiota johtaa salkuton ministeri Xuan Thuy ja neuvonantajana toimii eversti Han Van Lau; USAn pääneuvottelija on suurlähettiläs Averell Harriman lähimpänä apulaisenaan entinen varapuolustusministeri Cyrus Vance.

Neuvotteluissa ei ole tähän mennessä tapahtunut sanottavaa edistymistä. Molemmat osapuolet pitävät kiinni vaatimuksistaan. USA jatkaa Pohjois-Vietnamin pommituksia, joiden lopettaminen on Hanoi ensimmäinen ehto. Maataistelut jatkuvat kiihkeinä. Kumpikaan osapuoli ei voi sanoa olevansa voitolla, mutta mies- ja aseylivoimaansa nähden ovat amerikkalaisten johtamat liittoutuneet menestyneet yllättävän huonosti. Liittoutuneiden hallitsema maapala ei ole lisääntynyt, vaan FNL toimii jopa pääkaupungin välittömässä läheisyydessä ja sen sisällä.

Amerikkalaisten ilmoittamat kokonaistappiot Vietnamin sodassa 1.1.1961 alkaen kesäkuun loppuun mennessä 1968 olivat n. 25 000 kaatunutta ja yli 150 000 haavoittunutta. Lentokoneita ja helikoptereita oli menetetty yhteensä 3 900.

Presidentinvaalit

Vuoden 1968 presidentinvaaleista muodostui monella tavoin myrkyisämpi voimainkoetus kuin pitkään aikaan maan historiassa. Maa on joutunut suuriin sekä sisä- että ulkopoliittisiin vaikeuksiin. Taloudellisen kasvun jatkuessa suhteellisen tasaisena on kansantulo jakautunut epätasaisesti. Virallisen selvityksen mukaan 20 prosenttia väestöstä kuuluu ns. köyhiin. Näistä suurin osa on neekereitä, joiden kansalaisoikeudet ovat vielä suurelta osalta nimelliset. Suurkaupunkien slummien kurjistuminen jatkuu ja rikollisuus lisääntyy. Samanaikaisesti dollarin asema on joutunut vaakalaudalle kultakatteen osoittautuessa riittämättömäksi. Vietnamin sota, samalla kun se heikentää dollaria, estää suurten sisäisten uudistusten toimeenpanon.

Johnsonin hallituksen on ollut pakko supistaa sisäisiä uudistusohjelmia. Dollarivirran hillitsemiseksi ulkomaille päätettiin vähentää amerikkalaisia investointeja, hillitä turismia ja vähentää ulkomaan-apua. Ulkomaanavun määrä, n. 2,9 miljardia dollaria, on pienin sitten Marshall-avun aloittamisen.

Maaliskuun alussa ilmestyneessä rotulevottomuuksia tutkineen komission raportissa todettiin, että USA on jakautunut kahteen yhteiskuntaan, mustaan ja valkoiseen, ja että vain jättiläismäiset valtion toimenpiteet voivat estää tämän kehityksen jatkumasta. Mella-

koista komissio syyttää valkoisia, jotka ovat johtaneet kaupunkien hallintoa virheellisellä tavalla.

Maaliskuun 12. päivänä pidetyt demokraattisen ja republikaanisen puolueen ensimmäiset esivaalit New Hampshiressa antoivat ensimmäisen vakavan muistutuksen hallitukselle poliittisesta kuolevaisuudesta Vietnamin sodan vastustajana esiintynyt senaattori Eugene McCarthy sai 42 prosenttia demokraattien äänistä Johnsonin jäädessä 49 prosenttiin. Richard Nixon kukisti ylivoimaisesti kilpailijansa Nelson Rockefellerin republikaanien puolella.

Senaattori Robert F. Kennedyn asetuttua demokraattien ehdokaskilpailuun keskittyi mielenkiinto demokraatteihin. Republikaanien puolella kävi nopeasti selväksi, että Richard Nixonille ei löydy kilpailijaa.

Demokraattien kilpailu kiihtyi äärimmilleen presidentti Johnsonin ilmoitettua luopuvansa leikistä. Senaattori McCarthy saavutti suuren voiton Wisconsinin esivaaleissa, joissa Robert Kennedy ei vielä ollut virallisesti mukana. Kaksi päivää myöhemmin murhattiin neekeri johtaja Martin Luther King Memphisissä. Mielenosoituksia ja väkivaltaisia mellakoita puhkesi eri puolilla maata. Kymmeniä ihmisiä kuoli.

Massachusettsin esivaalissa huhtikuun lopussa McCarthy voitti ylättävän selvästi Robert Kennedyn ja Rockefeller vähemmän selvästi Nixonin. Seuraavissa esivaaleissa Indianassa ja Nebraskassa Kennedy voitti McCarthy selvästi, mutta Oregonissa McCarthy veti jälleen pitemmän korren.

Ratkaiseissa Kalifornian esivaaleissa Kennedy sai 47 prosenttia McCarthy 41 vastaan, voittaen myös samanaikaisesti pidetyt Etelä-Dakotan esivaalit ylivoimaisesti.

Kennedy ehti tuskin juhlia voittoaan, kun 24-vuotias jordanialais-syntyinen Sirhan Sirhan ampui häntä kesäkuun 5. päivän iltana. Kennedy kuoli myöhemmin sairaalassa.

Kennedyn murhan aiheuttamassa järkytyksen tilassa säädettiin nopeasti aseiden myyntiä rajoittavia lakeja. Presidentti Johnson vetosi kansaan väkivallan lopettamiseksi. Viralliselta taholta ei mainittu, olisiko väkivaltaisuuteen tärkeämpiä syitä kuin aseiden myynnin helppous.

Kennedyn kuoleman jälkeen jäi demokraattien presidenttiehdokkuudesta kilpailemaan kaksi miestä: senaattori McCarthy ja varapresidentti Hubert Humphrey. Jälkimmäinen ei esiintynyt virallisena ehdokkaana yksissäkään esivaaleissa, joskin hän sai ns. kirjoitettua ääniä mm. Etelä-Dakotassa. Humphreyn asema oli kuitenkin todellisuudessa paljon vahvempi, sillä hänellä on vahva ote demokraattien

puoluekoneistoon. McCarthy edustaa ns. »uutta politiikkaa», joka pyrkii puhdistamaan vanhan puoluekoneiston tai toimimaan kokonaan sen ulkopuolella. McCarthy'n mahdollisuuksia vähensi vielä viime hetkellä ehdokkaaksi ilmaantunut uusi Vietnamin sodan vastustaja senaattori McGovern. Taantumuksellisten rotukiihkoilijoiden ehdokkaaksi ilmoittautui vielä senkin jälkeen kuvernööri Lester Maddox.

Republikaanien puoluekonventissa Miami Beachissa elokuun alussa ei löytynyt vastusta Richard Nixonille, joka valittiin ensimmäisessä äänestyksessä toisen kerran puolueen presidenttiehdokkaaksi. Nixon valitsi varapresidenttiehdokkaaksi Marylandin kuvernöörin Spiro T. Agnewin, joka oli siihen asti tuntematon suuruus USAn politiikassa.

Demokraattien puoluekokous, jossa Humphrey odotetusti valittiin ehdokkaaksi, muodostui väkivaltaiseksi näytelmäksi, joka antoi huonon kuvan sekä puolueen että liittovaltion tilasta. Varapresidenttiehdokkaaksi valittiin R. M. Muskie.

Länsi-Euroopassa kuohuu

Sisäisten levottomuuksien aalto ei rajoittunut ainoastaan Yhdysvaltoihin, vaan ulottui laajalle teollistuneeseen maailmaan. Erityisesti Länsi-Saksa ja Ranska joutuivat väkivaltaisten mellakoiden näyttämöksi, eikä mellakoilta puuttunut poliittisia seuraamuksia korkeimmillakaan poliittisilla tasoilla.

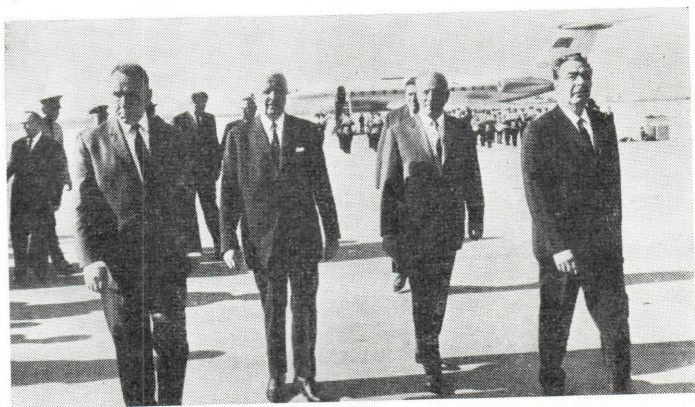
Länsi-Saksassa järjestettiin alkuvuodesta suuria Vietnamin sodan vastaisia mielenosoituksia. Suuren koalition vastainen kritiikki kasvoi ja aiheutti sisäisiä erimielisyyksiä mm. SPD:n piirissä. Mielipidetutkimukset osoittivat, että huomattava osa nuorisosta tukee protestiliikkeiden vaatimuksia, joita johtaa sosialistinen ylioppilajärjestö SDS. Kevään sisäpoliittinen huipentuma oli Baden-Württembergin osavaltionvaalit, joissa uusnatsilainen kansallisdemokraattinen puolue NPD sai 9,8 prosenttia äänistä sosialidemokraattien jäädessä 29 prosenttiin aikaisemman 37,3 prosentin sijasta. Liittokansleri Kiesinger esitti vaalikommentin, jossa hän leimari ylioppilasmellakat NPD:n menestyksen syyksi. Kiesinger myönsi, että NPD saattaa vahingoittaa Liittotasavallan mainetta, mutta uskoi, että vuoden 1969 vaalit korjaavat tilanteen.

Toukokuun puolivälissä liittopäivät aloitti ns. poikkeustilalakien käsittelyn, mikä johti uuteen mielenosoitus- ja lakkoaaltoon. Oppositiossa oleva vapaa demokraattinen puolue FDP ja eräät sosialidemokraattiset liittopäiväedustajat arvostelivat jyrkästi poikkeuslakeja. Lait hyväksyttiin 30.5. äänin 384 puolesta ja 100 vastaan.

Itä-Saksa eli DDR arvosteli jyrkästi poikkeuslakeja. Eräänlaisena

Panssaridiplomatiaa Prahassa. Kuvassa venäläinen tankki tuomassa "veljellistä apua" Tshekkoslovakiaan.

Kaksi päivää miehityksen jälkeen Tshekkoslovakian presidentti L. Svoboda matkusti Moskovaan. Kuvassa presidentti vastaanottajineen Vnukovan lentokentällä. Vasemmalla pääministeri A. N. Kosygin, Tshekkoslovakian presidentti, Neuvostoliiton presidentti N. V. Podgorny ja pääsihteeri L. Brezhnev. Vaikeat neuvottelut johtivat eräänlaiseen modus vivendi -ratkaisuun ja Tshekkoslovakia sai ainakin toistaiseksi pitää uuden poliittisen johtonsa.

Ranskassa mellakoitiin keväällä 1968. Ylioppilaat ja työläiset vaativat enemmän demokratiaa. Taitava reaali politiikko de Gaulle käänsi kuitenkin mellakat omaksi edukseen ja lujitti niiden avulla asemaansa. Kuvassa mellakkapoliisi Pariisin kadulla ampumassa kyynelkaasua mielenosoittajien joukkoon.

Katutaistelujen renesanssi Pariisissa. Ranskalaisia barrikadeilla.

Alkaneista rauhanneuvotteluista huolimatta sotatoimet Vietnamissa ovat jatkuneet. Kuvassa amerikkalaiset laskuvarjosotilaat riisumassa Vietkongin sissiä aseista tuhon, pelon ja raunioiden ympäristössä.

Yhdysvalloissa toimitettiin syksyllä 1968 presidentinvaalit.
Kuvassa Richard Nixon vauhdissa.

Biafran kansan tragediaa. Lapsia nälkäkuoleman partaalla.

vastavetona se määräsi 11.6. passi- ja viisumipakon Länsi-Saksan ja Länsi-Berliinin välille. Länsi-Saksa ja länsivallat esittivät jyrkkiä vastalauseita. Kiesinger lupasi välittömästi, että hallitus lisää ponnistuksiaan Länsi-Berliinin tukemiseksi.

Ranskassa alkoi sisäpoliittinen tilanne kärjistyä talvella työttömyyden lisääntyessä. Vaikka Ranskan taloudellinen kasvu oli 1967 selvästi korkeampi kuin Länsi-Saksassa ja Englannissa, oli kansainvälinen lama vaikuttanut myös Ranskassa. Hinnat nousivat, mutta palkat pysyivät ennallaan. Hallituksen mielestä ainoa vastatoimenpide oli taloudellisen kasvun nopeuttaminen. Vasemmistofederaatio ja kommunistipuolue pääsivät helmikuun lopussa yksimielisyyteen eräistä poliittisista kysymyksistä, joskin niiden välille jäi vielä suuriakin eroja.

Levottomuudet alkoivat vapun jälkeisenä päivänä Pariisin yliopiston humanistisen tiedekunnan keskeyttäessä toimintansa. Ylioppilaiden keskusjärjestö UNEF vaati uudistuksia yliopistojen hallinnossa, opetuksessa ja opintososiaalipolitiikassa. Mielenosoitukset kasvoivat yhä suuremmiksi ja vasemmistolaiset ammattiliitot tulivat mukaan. Opiskelijat miehittivät yliopistoja kaikkialla Ranskassa. De Gaullen ollessa vierailulla Romaniassa alkoi yleislakko ja koko maa joutui kriisitilaan.

Pääministeri Pompidou myönsi, että maan yliopistolaitoksessa tarvitaan suuria muutoksia. Samanaikaisesti poliisi kuitenkin kävi häikäilemättä rauhallisesti mieltään osoittavien opiskelijoiden kimpuun, mikä johti väkivaltaisuuksiin. Lakko laajeni käsittäen lopulta yli 9 miljoonaa työntekijää. Hallitus oli aivan ilmeisesti hajoamistilassa, mutta pääministeri Pompidou hallitsi tilanteen ja kutsui työmarkkinajärjestöt koolle. Neuvottelujen tuloksena suositeltiin 10 prosentin yleistä palkankorotusta. Lakkoilijat eivät kuitenkaan hyväksyneet esitystä.

Tilanne kärjistyi äärimmilleen toukokuun viimeisinä päivinä. Pariisissa järjestettiin satojen tuhansien työläisten mielenosoitus. Kommunistit, vasemmistofederaatio ja ammattiyhdistysliike vaativat uutta hallitusta ja perustuslain muutoksia. Entinen pääministeri Pierre Mendes-France suostui ryhtymään väliaikaisen hallituksen pääministeriksi, jos sellainen muodostettaisiin.

De Gaullen väitetään todella horjuneen näinä päivinä. Hän pääsi kuitenkin tilanteen herraksi käytyään nopealla vierailulla Baden-Badenissa majailevan ranskalaisten joukkojen komentajan kenraali Massun luona, jolta hän sai oikeistolaisten ja armeijan tuen vasemmistovallankaappausyrityksen sattuessa. De Gaulle piti radiopuheen, jossa hän ilmoitti jäävänsä paikalleen. Hallitusta korjataan, uudet

vaalit järjestetään. Vaaleissa äänestetään De Gaullen uudesta politiikasta, jonka vaihtoehto on täydellinen kaaos. Seuraavana päivänä yhdeksän ministeriä, joukossa opetus- ja nuorisoministerit, vaihdettiin uusiin. Työläiset alkoivat palata töihinsä ja mellakat laantua. Entiset OASn jäsenet, jotka olivat maanpaossa, alkoivat palata maahan. Kenraali Salan vapautettiin vankilasta.

Kesäkuun lopussa toimeenpannuissa vaaleissa gaullistit saavuttivat selvän voiton, joka vaalijärjestelmästä johtuen antoi heille kahden kolmasosan ylivoiman edustajakamarissa. Pääministeri Pompidouu erosi ja hänen tilalleen astui entinen ulkoministeri Maurice Couve de Murville.

Hallituksen lupaamat uudistukset ovat kuitenkin olleet vähäisiä. Hinnat nousevat, työttömyys lisääntyy, lakossa olleita työläisiä ja luottamusmiehiä erotetaan tuhansittain. Gaullistinen poliisivalta kiristää otettaan. Frangin devalvaatiota pidetään todennäköisenä

Tshekkoslovakia

Tshekkoslovakiaa on pidetty Itä-Euroopan sosialistisista maista sekä taloudellisesti että poliittisesti tasapainoisimpana maana. 1960-luvun puoliväliin mennessä maa oli kuitenkin joutunut suuriin taloudellisiin vaikeuksiin kasvun pysähtyttyä lähes kokonaan. Nuoret taloustieteilijät, etunenässä professori Ota Sik, alkoivat vaatia talousjärjestelmän uudistamista joustavammaksi ja vähemmän keskiteytyksi. Eräitä uudistuksia säädettiin hallituksen toimesta, mutta niiden vaikutukset eivät tuntuneet odotetulla tavalla. Tämä antoi pohjan vuoden 1968 ensimmäisellä puoliskolla tapahtuneille poliittisille muutoksille.

Poliittinen purkaus alkoi vuoden 1967 lopussa ylioppilaiden osoittama mieltään sosiaalisten olojensa ja samassa yhteydessä myös poliittisen tilanteen takia. Kirjailijat olivat jo aikaisemmin protestoineet hallituksen kirjailijaliiton sisäisiin asioihin puuttumista vastaan.

Kommunistipuolueen keskuskomitea kokoontui ensimmäiseen ratkaisevaan istuntoonsa tammikuun 2. päivänä. Kolme päivää myöhemmin puoluejohtaja Antonin Novotny pyysi eroa ja hänen tilalleen valittiin puoluesihteeriksi Alexander Dubcek. Puolueen puhemiehistöön valittiin neljä uutta jäsentä. Helmikuun lopussa pidetyssä kommunistien valtaantulon 20-vuotisjuhlassa Novotny myönsi tehneensä virheitä maan sisäisissä asioissa, mutta korosti menneiden saavutusten merkitystä. Dubcek vaati vapautta kulttuuripolitiikassa ja ymmärtämystä nuorisolle. NKP:n pääsihteeri Breshnev korosti Varsovan liiton merkitystä.

Maaliskuussa tapahtumat saivat lisää vauhtia. Puolueen pääideologi Jiri Hendrych erotettiin, sisäministeri Joseph Kudrna sai epäluottamuslauseen parlamentissa. Varapuoustusministeri teki itsemurhan. Dubcek vaati kaikkia väärinkäytöksiin syyllistyneitä vastuuseen. Vihdoin 22.3. presidentti Novotny ilmoitti parlamentille lähetettävänsä kirjeessä eroavansa punnittuaan tarkoin maan sisäistä tilannetta. Seuraavana päivänä kokoontuivat Varsovan liiton maiden puoluejohtajat ja valtionpäämiehet Dresdenissä pohtimaan Tshekkoslovakian tilannetta. Romania ja Albania eivät kuitenkaan olleet edustettuina. Tshekkoslovakiaa edustivat Dubcek ja pääministeri Josef Lenart. Kommunikeissa vakuutettiin luottamusta Tshekkoslovakian työläisten kykyyn pitää maa sosialistisella tiellä. Arvostelu Neuvostoliiton, Puolan ja Itä-Saksan lehdistössä jatkuu kuitenkin, erityisen voimakkaana DDR:ssä.

Maaliskuun lopussa Novotnylle myönnettiin ero kaikista tehtävistään. Presidentiksi valittiin vuoden 1948 jälkeen ensimmäisessä salaisessa vaalissa kenraali Ludvik Svoboda ja keskuskomiteaan Cestmir Cisar, jota ylioppilaat vaativat presidentiksi. Cisar on yksi uudistuksen pääideologeja. Puhemiehistöön valittiin Josef Smrkovsky.

Huhtikuun alussa keskuskomitea valitsi kokonaan uudelleen puhemiehistönsä. Pääministeriksi nimitettiin entinen varapääministeri Oldrich Cernik, yhdeksi varapääministereistä Ota Sik. Lähes kaikki ministeripaikat saivat uuden miehen. Parlamentin puhemieheksi valittiin myöhemmin huhtikuussa Josef Smrkovski. Talousuudistus käynnistettiin voimakkaasti.

Toukokuussa voimistui lehdistöväittely Tshekkoslovakian ja sen naapureiden kanssa. Tshekkosloveniassa syytettiin avoimesti Neuvostoliiton turvallisuuspalvelua tuhansien syyttömien ihmisten vangitsemisesta ja surmaamisesta 1950-luvulla. Tshekkijohtajat vakuutivat kuitenkin uskollisuuttaan liittolaisilleen samalla kun he korostivat Tshekkoslovakian omaa tietä sosialismiin.

Toukokuun 29. päivänä kokoontuneessa keskuskomitean kokouksessa tehtiin ratkaisevia päätöksiä. Novotny ja eräitä väärinkäytöksiin syyllistyneitä johtohenkilöitä erotettiin puolueesta. Puoluekokous päätettiin kutsua koolle syyskuussa 1968. Samanaikaisesti Dubcek korosti kommunistipuolueen johtavaa roolia yhteiskunnassa. Välttämättä kokouksen jälkeen erotettiin turvallisuuspalvelusta suuri joukko väärinkäytöksiin syyllistyneitä. Sensuuri lakkautettiin kesäkuun puolivälissä.

Kriisi Varsovan liiton sisällä puhkesi varsinaisesti sen jälkeen, kun Tshekkosloveniassa Varsovan liiton sotaharjoitusten vuoksi olleet arviolta 30–50 000 neuvostoliittolaista sotilasta eivät poistuneet

määräaikaan mennessä. Neuvostoliiton, Puolan ja Tshekkoslovakian lehdistössä esiintyi yhä enemmän kirjoituksia, joissa ilmaistiin huolestuneisuus Tshekkoslovakian sisäisen kehityksen johdosta, erityisesti kommunistipuolueen aseman säilymisestä.

Heinäkuun puolivälissä päästiin sopimukseen joukkojen poistumisesta, mutta poistuminen jatkui hitaasti. Neuvostoliiton, Puolan, Itä-Saksan, Unkarin ja Bulgarian kommunistipuolueiden johtomiehet kokoontuivat Varsovassa, mutta Tshekkoslovakia jäi pois kutsusta huolimatta. Se esitti kahdenkeskisiä neuvotteluja puolueiden välillä. Viiden puolueen edustajat lähettivät kirjeen, jossa ne ilmaisivat yhteisen huolestumisensa vastavallankumouksellisten aineiden voimistumisesta Tshekkoslovakiassa ja puolueen toimenpiteiden riittämättömyydestä. Tshekkoslovakian kommunistipuolue vastasi todeten, että uudistusten tieltä ei tulla poikkeamaan. Tilanne Tshekkoslovakiassa on puolueen käsissä. Puolueen on taisteltava sekä vastavallankumouksellisia että puolueen sisällä toimivia vanhoillisia vastaan. Ulkopolitiikassa ei tule tapahtumaan mitään muutoksia.

Vastaus ei kuitenkaan tyydyttänyt muita puolueita. Heinä- ja elokuun vaihteessa tapasivat Neuvostoliiton ja Tshekkoslovakian puolueiden puhemiehistöt maiden välisellä rajalla Tshekkoslovakian puolella Cierna nad Tisou nimisessä paikassa. Neuvottelujen jälkeen kokoontuivat viisi puoluetta ja Tshekkoslovakian johto Bratislavassa, jossa päästiin yhteisymmärrykseen. Kierros päättyi ainakin sillä erää Tshekkoslovakian uuden johdon voittoon.

Bratislavan jälkeen helpotuksesta huokaissut maailma yllätettiin täydellisesti, kun viiden Varsovan liiton maan joukot marssivat Tshekkoslovakiaan elokuun 21. päivän vastaisena yönä. Myöhemmin selvisi, että miehitystä oli valmisteltu koko kesän. Sen tarkoituksiksi ilmoitettiin »vastavallankumouksen» torjuminen Tshekkoslovakiassa ja Varsovan liiton maiden turvallisuuden takaaminen.

Miehittäjät kokivat oman yllätyksensä Tshekkoslovakian poliittisen johdon ja kansan yhtenäisessä vastustuksessa, joka tapahtui järjestäytynein rauhanomaisin keinoin. Samat johtajat, joita oli syytetty vastavallankumouksen edistämisestä, matkustivat Moskovaan, jossa sovittiin joukkojen poistamisesta sitä mukaa, kun tilanne Tshekkoslovakiassa »normalisoituu».

»Normalisointi» on toistaiseksi merkinnyt eräiden johtavien poliitikkojen, kuten ulkoministeri Hajekin, sisäministeri Pavelin, varapääministeri Sikin ja kansallisen rintaman puheenjohtajan Kriegelin eroa, lehdistösensuurin palauttamista ja kommunistipuolueen ehdottoman johtoaseman palauttamista. Sensijaan puoluesihteerit Dubcek, pääministeri Cernik ja presidentti Svoboda ovat edelleen

paikoillaan. Kommunistipuolueen kokouksessa miehityksen jälkeen valittu johto on Dubcekin kannalla.

»Normalisointi» on kuitenkin tätä kirjoitettaessa kesken. On todennäköistä, että Tšekkoslovakiaan jää muutama divisioona Varsovan liiton joukkoja. Maan johdossa saattaa myös tapahtua henkilövaihdoksia. Sisäinen eheys näyttää kuitenkin säilyneen varsin vahvana paineesta huolimatta.

Biafra

Nigerian sisäinen kriisi saavutti vuoden 1968 puolivälissä kansainväliset mittasuhteet. Liittovaltio kiihdytti keväällä sotilaallisia toimenpiteitään itsenäiseksi julistautunutta Biafraa vastaan. Liittovaltion neuvotteluehdot olivat mahdottomia Biafralle, sillä niissä kieläydyttiin mm. neuvottelemasta eversti Ojukwun kanssa. Englanti ja mm. Neuvostoliitto tukivat liittohallitusta asein ja tarvikkein, ja biafralaiset perääntyivät hitaasti. Ojukwu vakuutti päättäväisesti, että biafralaiset kamppailevat viimeiseen mieheen.

Ensimmäiset yhteydet rauhanneuvottelujen aikaansaamiseksi järjestyiivät toukokuun alussa Lontoossa. Neuvottelut päätettiin aloittaa 23.5. Ugandan pääkaupungissa Kampalassa. Taistelut kiihtyivät samanaikaisesti ja siviiliuhrien määrä kasvoi huolestuttavasti. Nälänhädän oireet ilmenivät vähitellen varsinkin pakolaisten keskuudessa, joita arvioitiin olevan n. 600 000. Rauhanneuvottelut katkesivat ensimmäisessä vaiheessa viikon kuluttua Biafran edustajan ilmoitettua, että liittohallituksen ehdot olivat mahdottomat.

Neuvottelut aloitettiin uudestaan heinäkuussa. Biafrassa oli siihen mennessä kehittynyt katastrofitilanne. Satoja ihmisiä kuoli päivittäin nälkään ja lääkinnän puutteeseen, suurin osa lapsia. Kansainväliset pelastusoperaatiot eivät tuottaneet riittävää tulosta liittovaltion kieläydyttyä päästämästä apua linjojen läpi ja jopa ammuttua apua kuljettavia lentokoneita.

Lokakuun alussa näytti Biafran kohtalo sinetöidyltä liittovaltion joukkojen piirittäessä Orikwun viimeistä tukikohtaa.

Kansainvälinen taloudellinen yhteistyö

Toisen maailmansodan jälkeisessä Euroopassa vallitseva valtiollisesti, poliittisesti ja taloudellisesti sekava ja epävarma tilanne teki monella taholla selväksi sen, etteivät valtiot enää pystyisi täysin toisistaan riippumattomasti ratkaisemaan taloudellisia ongelmiaan. Pyrkimykset ryhtyä kehittämään valtioiden välistä taloudellista yhteistoimintaa voidaan johtaa lähinnä kahdesta seikasta: ensinnäkin kävi ilmeiseksi, että teknillisen ja taloudellisen kehityksen turvaamiseksi oli välttämätöntä siirtyä suurempiin tuotantoyksiköihin, jolloin entiset kansalliset rajat osoittautuivat liian suppeiksi tuotteiden suurmarkkinointia ajatellen; toisaalta 1930-luvulta peritty omavaraisuuspolitiikka protektionistisine päämäärineen, korkeine tulleineen, tuontirajoituksineen ja muine kaupallisine esteineen osoittautui kehitys- ja kasvupyrkimyksiä jarruttavaksi tekijäksi. Tuolloin todettiin, että ainoastaan vapauttamalla kauppa voidaan nämä haitat eliminoida.

Ensimmäiset yritykset kaupan vapauttamiseksi ja valtioiden välisen taloudellisen yhteistyön aikaansaamiseksi pantiin alulle jo silloin, kun toinen maailmansota vasta oli lähestymässä loppuaan. Englannissa toimivat Belgian, Hollannin ja Luxemburgin pakolaishallitukset päättivät v. 1944 aloittaa tullipoliittisen yhteistyön, joka sitten laajeni Benelux-ryhmän nimellä tunnetuksi tulleeseen taloudellisen unionin perustamiseen. Samansuuntainen oli myös Ranskan ja Italian v. 1949 solmittu tullisopimus, jota tosin ei koskaan ratifioitu. Myös Pohjoismaiden keskuudessa, Suomi mukaan luettuna ryhdyttiin alustaviin neuvotteluihin Pohjolan tulliuunionin aikaansaamiseksi, jonka piti olla alkuaskel laajempaan taloudelliseen yhteistyöhön. Nämä suunnitelmat eivät liioin toteutuneet lähinnä sen vuoksi, että samaan aikaan käytävät keskustelut Euroopan markkina-alueen luomisesta toivat esille uusia mahdollisuuksia. Kannattaa

vielä mainita, että jo v. 1945 Yhdysvaltain hallitus teki aloitteen kansainvälisen kauppajärjestön perustamisesta, aloitteen, joka kuitenkin kariutui kongressissa.

Yhdysvaltain hallituksen aloite ei silti jäänyt täysin vaille kansainvälistä merkitystä, vaikka järjestöä ei sen alkuperäisessä muodossa kyettykään perustamaan. Aloitteen perusteella saatiin alulle sarja tullineuvotteluja, joiden tuloksena syntyi kansainvälinen tulli- ja kauppasopimus (General Agreement on Tariffs and Trade), ns. GATT-sopimus. Tämä allekirjoitettiin syksyllä 1947, jolloin sen piiriin kuului 23 valtiota.

Euroopan sodanjälkeiset jälleenrakennusongelmat pakoittivat sodan runtelemaa valtioita osaltaan tarkistamaan asenteita keskinäiseen taloudelliseen yhteistyöhön. Yhdysvallat taloudellisesti voimakkaimpana ja sodassa vähiten menettäneenä otti aloitteen haltuunsa ja antoi jatkossa sekä taloudellista että poliittista tukea. Vuonna 1948 kuusitoista länsieurooppalaista valtiota perusti järjestön, jonka tehtävänä oli kehittää Euroopan taloudellista yhteistyötä jälleenrakentamishojelmien läpiviemiseksi (Organization for European Economic Co-Operation). Tämän järjestön, OEEC:n puitteissa toteutettiin Yhdysvaltain myöntämän taloudellisen tuen ns. Marshall-avun ohjaaminen jälleenrakennukseen, minkä lisäksi sen toimintaan myöhemmin liittyi muitakin tehtäviä, joiden vuoksi järjestö lähestyi GATT'in toimialuetta kuitenkin ilman, että nämä kaksi järjestöä olisivat toimineet päällekkäin.

Samanaikaisesti kun Länsi-Euroopassa todettiin taloudellinen yhteistyö välttämättömäksi nähtiin myös Neuvostoliiton valtaryhmissä sen alullepaneminen ja kehittäminen yhtäläillä merkitykselliseksi. Vuonna 1949 perustettiin Keskinäisen taloudellisen avun neuvosto, SEV.

Lähes neljännesvuosisata on tähän mennessä kulunut toisen maailmansodan päättymisestä. Tänä aikana kansainvälinen taloudellinen yhteistyö on pantu alulle, se on saavuttanut jo tiettyjä muotoja ja luonut ryhmittymiä, joita tässä katsauksessa on tarkoitus käydä tarkemmin läpi. Tällöin tulevat esille seuraavat järjestöt ja ryhmittymät: GATT, OECD, ECE, Euroopan yhteisöt, EFTA ja SEV.

GATT

Tulleja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen, GATT'in puitteissa toimii nyt, kun se allekirjoittamisesta on kulunut yli 21 vuotta jo lähes 90 valtiota. Näiden joukossa ovat jäsenenä kaikki Pohjoismaat, Itä-Euroopasta Jugoslavia ja Tšekkoslovakia, sekä Puola eräin

erityisjärjestelyin. GATT:in jäsenvaltioiden osuus maailmankaupasta on jo yli 80%. Vaikka GATT:in olemassaolo pohjautuu lähinnä teollisuusvaltioiden tarpeisiin on sen toiminnassa pyritty ottamaan huomioon myös kehitysmaat. V. 1965 lisättiin GATT-sopimukseen tärkeä kehitysmaita koskeva osa, jossa kielletään kehitysmaiden tuotteiden tuontia kehittyneisiin maihin rasittavien tekijöiden lisääminen, sellaisten kuten verojen ja tullien, ja jossa tavoitteena on nimenomaan näiden raskastusten poistaminen. Pyrkimyksenä on kehitysmaiden aseman parantaminen niiden vientimahdollisuuksia parantaen. Tähän pyrittiin myös Kennedy-kierroksen neuvotteluissa vuonna 1968, jolloin kehitysmailta ei vaadittu samaa täyttä vastavuoroisuutta tullietuuksien myöntämisessä, kuin muilta sopimusvaltioilta. Kehitysmaitten avustamiseksi ja ohjaamiseksi GATT:n sihteeristön yhteyteen on perustettu erityinen kaupallinen tiedotus- ja neuvontakeskus.

GATT:n merkitys järjestönä perustuu sen jäsenten keskinäiselle suosituuksiperiaatteelle, johon kääntäen liittyy kaikenlaisen syrjinnän eliminoiminen kansainvälisestä kaupasta. Keskinäinen suosituuksisuus tarkoittaa, että jokainen etu, suosinta, etuoikeus tai koskemattomuus, jonka jäsenvaltio suo toisesta maasta tuodulle tuotteelle on välittömästi myönnettävä muistakin jäsenmaista peräisin olevalle tai niihin tarkoitettulle vastaavalle tuotteelle. Tämän periaatteen johtajatuksena on estää syrjintä kansainvälisessä kaupassa siksi, että syrjintä voi aiheuttaa vastatoimenpiteitä, jolloin vähitellen seuraa kaupan vinoutuminen. Poikkeuksena tästä periaatteesta ovat kuitenkin tulliliitot ja vapaakauppa-alueet, joihin pyrkimisen osalta GATT:n määräyksillä Euroopassa onkin varsin suuri merkitys.

Tullien alentaminen sekä muiden kaupan esteiden vähentäminen kuuluu myös GATT:n tavoitteisiin, joihin pyritään ajoittaisilla neuvotteluilla. Vuoden 1968 alussa käydyillä Kennedy-kierroksen neuvotteluilla oli tarkoituksena saavuttaa kaikkia tuotteita koskeva tullien liberaalialennus, eli tullien alentaminen puoleen entisistä, joihin poikkeuksia voitiin sallia vain erittäin tärkeitten kansallisten syitten vuoksi. Tullien yleinen alentaminen on kuitenkin neuvotteluissa yleensä kohdannut vaikeuksia erityisesti maa- ja karjatalous- tuotteiden osalta, jotka useimmille jäsenvaltioille muodostavat oman erityisen ja vaikeasti ratkaistavan ongelman. Kennedy-kierroksen tultua loppuun käydyksi voidaan kuitenkin todeta yleispiirteensä, että se mikä GATT:n puitteissa tuolloin saavutettiin saattaa vaikuttaa ratkaisevasti kaupan kehityksen kulkuun myönteiseen suuntaan. Neuvottelujen lopputuloksena alennettiin teollisuustuotteiden tulleja

keskimäärin kolmanneksella, määrällä, johon aikaisemmin ei ole yhdellä kertaa päästy.

Kennedy-kierroksen tulos ei kuitenkaan vielä merkitse lopullista ratkaisua kaupan vapautumisen hyväksi. Samaan aikaan, kun GATT:n puitteissa ponnistellaan sen päämäärien toteuttamiseksi, ilmenee moniaalla pyrkimyksiä 1930-luvun aikaiseen protektionismiin. Taloudellisten yhteisöjen toiminnassa ilmenee myös pyrkimyksiä suojata yhteisö ja sen jäsenet niihin kuulumattomilta. Toisaalta esim. Keski- ja Etelä-Amerikan valtiot puolestaan suunnittelevat omia vapaakauppa-alueita ja monet valtiot ovat solmineet bilateraalisia tullisopimuksiaan keskinäisen kaupan vapauttamiseksi. Yhä yleisemmin käy selväksi myös nationalistisille virtauksille se, että GATT:n puitteissa solmitut sopimukset osoittautuvat pitkällä tähtäyksellä edullisimmiksi edellyttäen kuitenkin, että kaikki jäsenvaltiot noudattavat niitä.

OEECD

OEEC:n tehtävät laajenivat ja monipuolistuivat sitä mukaan, kun sen varsinainen tehtävä eli Euroopan jälleenrakentaminen tuli loppuun suoritetuksi. Jälleenrakennuskauden päätyttyä OEEC-maiden tehtäväksi tuli jäsenmaitensa kauppaa haittaavien rajoitusten ja esteiden asteittainen purkaminen, ts. kaupan liberalisointi sekä maksuliikenteen helpottaminen. OEEC:n viimeisten toimintavuosien aikana Amerikan ja Euroopan välinen taloudellinen tasapainottomuus vähitellen poistui. Tällöin pyrittiin luomaan sen kaikki jäsenmaat käsittävä vapaakauppa-alue. Tähän järjestön puitteissa ei kuitenkaan päästy, mutta sen sijaan esille tuli tarve yhteistyön avulla jatkaa pyrkimyksiä taloudellisen kasvun ja vaurauden hyväksi. OEEC ei kuitenkaan enää osoittautunut sopivaksi elimeksi ryhtyä toteuttamaan laajentuneita tavoitteita, jolloin vuonna 1961 perustettiin sille seuraajaksi uusi järjestö, Taloudellisen yhteistyö- ja kehittämisjärjestö OECD (Organization for Economic Co-Operation and Development). Sen jäseniksi liittyivät edeltäjajärjestön jäsenmaiden lisäksi USA ja Kanada sekä Japani vuonna 1965 ja Suomi kesällä 1968.

OEECD:n peruskirjassa on saneltu järjestölle kolme perustavoitetta. Sen tulee edistää jäsenmaissaan korkeinta mahdollista taloudellista kasvua, täystyöllisyyttä, sekä elintason jatkuvaa nousua ja sen tulee samalla säilyttää rahatalous vakaana. Toinen tavoite kohdistuu kehitysmaihin, joiden terveellä pohjalla tapahtuvaa taloudellista ekspansiota tulee edistää riippumatta siitä, onko ao. kehitysmaa

järjestön jäsenvaltio vai ei. Kolmas tavoite koskee mailmankauppaa, jota pyritään laajentamaan multilateraalilla pohjalla; velvoittamalla harjoittamaan kauppapolitiikkaa liberaalisen ja diskriminointia karttavan politiikan mukaisesti.

Järjestön toiminnasta voidaan todeta, että sen peruskirjan ensimmäisen tavoitteen toteuttaminen on saavutettu odotettua paremmin. Jäsenmaiden taloudellinen kasvu oli vv. 1960–65 keskimäärin 4,9 %, kun tavoitteena oli ollut 4,1 %. Myös vuosikymmenen loppupuolen taloudellinen kasvu tapahtunee tavoitetta nopeammin. Sen sijaan pyrkimykset maksutaseen tasapainon saavuttamiseksi ja hintojen vakavuuden ylläpitämiseksi eivät ole menestyneet tavoitteiden mukaisesti vielä 1960-luvulla.

Toinen tavoite, joka koskee kehitysmaita, on OECD:n puitteissa saanut merkittävää huomiota osakseen erityisesti ravintokysymyksen kohdalla. Kehitysmaiden ulkomaankaupassa ravintoaineilla on vielä 1960-luvulla merkitystä viennille, esiintyy jopa vientiylijäämää. Kuitenkin jo 1970-luvulla kehitysmaiden ravitsemustilanne tulee riippuvaksi tuonnista. Käytännöllisenä kysymyksenä OECD:n piirissä pohditaan sitä, missä määrin kehittyneiden maiden olisi sopeutettava maatalouspolitiikkaansa kehitysmaiden kasvavan ravintovajauksen peittämiseksi ja sitä, miten tämä käytännössä voitaisiin toteuttaa.

OECD:n korkein päättävä elin on sen neuvosto, mutta varsinainen toiminta tapahtuu komiteoissa, joiden toimintakenttä on laaja ja moniulotteinen. Kuitenkin vain poliittinen komitea ja kehityskomitea edustavat laajempaa kantavuutta, mikä johtuu etupäässä siitä, ettei OECD ole ylikansallinen elin, ts. sillä ei ole suoranaista päätösvaltaa jäsenmaihinsa nähden. Kansainvälisesti järjestö sen sijaan on huomattava yhteistyön ja kehityksen keskus. Paitsi että sen piirissä harjoitetaan jatkuvaa tutkimus- ja kehitystyötä kannattaa panna merkille, että sen jäsenmaat yhdessä hallitsevat yli 70 % maailmankaupasta, niiden hallussa on yli 80 % maailman valuuttareserveistä ja niiden myöntämä kehitysapu on n. 90 % kehitysmaiden yhteensä saamasta avusta.

ECE

ECE eli Euroopan talouskomissio on Yhdistyneiden Kansakuntien talous- ja sosiaali-neuvoston ECOSOC:in alaisena toimiva alueellinen taloudellinen yhteistyöelin. Sen piiriin kuuluvat kaikki Euroopan maat ja Yhdysvallat. Näin ollen ECE on ainoa sellainen Euroopan valtioiden välinen yhdysside, jonka puitteissa erilaisia taloudellisia

ja poliittisia järjestelmiä edustavat valtiot voivat toimia. Järjestelmien erilaisuudet vaikuttavat komission työkohtelden valintaan samoin kuin työn edistymiseen yleensä. Pääasiallisesti sen piirissä käsitellään kuitenkin tärkeimpien tuotteiden tuotannon ja markkinoinnin ongelmia, minkä lisäksi komissio pyrkii selvittämään energiantuotannon, liikenteen, rakennustoiminnan ja talouspoliittisen suunnittelun kysymyksiä. Toistaiseksi, niin kauan kun Euroopan taloudelliset ryhmittymät ovat vailla lopullista muotoaan ja jolloin niin GATT:in kuin ECE:nkin pyrkimykset kaupallisten esteitten torjumiseksi eivät sanottavasti ole lähentäneet ryhmittymiä toisiinsa, ei ECE:n piirissä toimiva kaupanedistämisen komitea voi mainittavasti menestyä päätehtävässään eli lännen ja idän välisen kaupankäynnin kehittämisessä.

Euroopan yhteisöt, EFTA ja SEV

Eräs tämän vuosikymmenen ja mahdollisesti seuraavankin kymmenvuotisluvun kiinnostavimpia ja merkittävimpiä ongelmia taloudellisella alalla ovat ne osittain samaan pyrkivät toimenpiteet, joiden tuloksena maanosamme on muodostunut kolme valtioiden taloudellista yhteenliittymää, Euroopan talousyhteisö (EEC), Euroopan vapaakauppa-alue (EFTA) ja Keskinäisen taloudellisen avunannon neuvosto (SEV). EEC:n ja EFTA:n kehityshistoria kulkee siinä määrin rinnakkain, että niiden muodostumista voi tarkastella samanaikaisesti.

Alussa mainitun OEEC:n jäsenvaltioiden keskuudessa heräsi 1950-luvulla uudelleen jo ensimmäisen maailmansodan jälkitilanteesta peräisin oleva ajatus laajentaa asteittain Euroopan maiden välistä taloudellista yhteistyötä, poistaa kaupankäyntiä haittaavat esteet ja muodostaa mahdollisimman laaja yhteinen markkina-alue. Taloudellisten syiden ohella pyrkimyksiin yhtenäisyyden saavuttamiseksi vaikuttivat toisaalta myös poliittiset syyt, ensi sijaisesti toiveet luoda poliittisesti yhteenhitsattu länsi-Eurooppa, jotta sen puitteissa voisi tapahtua dynaamista taloudellista kehitystä ja jotta ennakolta voitaisiin torjua mahdollisten kumouksellisten piirien vaikutus talouselämään. Yhdentymispyrkimysten onnistumiselle konkreettista alkua merkitsi Euroopan Hiili- ja Teräsyhteisön (CECA) perustaminen vuonna 1951 Benelux-maiden, Ranskan, Italian ja Länsi-Saksan toimesta.

Nämä kuusi valtiota avasivat muutaman vuoden kuluttua CECA:n perustamisesta neuvottelut kehittääkseen Euroopalle turvallisuusjärjestelmän, joka puolestaan johtaisi poliittiseen unioniin. Tämä

pyrkimys kaatui Ranskan kansalliskokouksessa, mutta sen sijaan ajatus laajemman taloudellisen yhteistyön kehittämiseksi sai osakseen kasvavaa kannatusta. Kuuden CEE-maan ja Englannin kesken käytiin vuonna 1955 laajamittainen konferenssi ajatuksen todellistamiseksi ja tällöin kävi eri osapuolille selväksi, että joskin yhteinen päämäärä olikin hahmotettavissa, olivat keinot siihen pääsemiseksi niin erilaiset, ettei aloitetta voitaisi yhdessä toteuttaa. Vuonna 1957 CEE-maat perustivat Euroopan talousyhteisön sekä Euroopan Atomienenergia-yhteisön (EURATOM). EEC:n perustaminen herätti monella taholla pelkoa Euroopan taloudellisesta pirstoutumisesta, minkä vuoksi OEEC:n ministerineuvosto pyrki laajentamaan vapaakauppa-alueen käsittämään kaikki OEEC-maat siten, että EEC muodostaisi sen sisällä oman kokonaisuutensa. Aloite oli lähtöisin Englannilta, jolla vielä siihen aikaan oli puolustettavanaan mm. Brittiläisen Kansanyhteisön edut ja joka piti EEC:tä liian ylikansallisenä järjestönä. Neuvotteluja käytiin kaikkienensa parisen vuotta, mutta kun ne tuloksettomina katkesivat muodostivat kuutosryhmän ulkopuolelle jääneet seitsemän valtiota — Englanti, Tanska, Norja, Ruotsi, Portugali, Sveitsi ja Itävalta — oman yhteisön, Euroopan vapaakauppaliiton (EFTA, vuonna 1960) pyrkimykseenä vahvistaa neuvotteluasemia EEC:hen liittymiseksi. Suomi assosioitui EFTA:an seuraavana vuonna.

Euroopan yhteisöt

Euroopan yhteisöistä ensimmäisen, Hiili- ja Teräsyhteisön puitteissa toteutettiin jäsenmaiden välisten tullien poistaminen samoin kuin määrällisten rajoitusten poistaminen näiden alojen tuotteilta. Yhteisön tehtäviin kuuluu yhteisten markkinoiden luominen, tuotannon lisääminen, rationalisointi- yms. tehtävät, työolojen parantaminen jne. Yhteisöä johtaa valtuusto ja päättävävaltaa käyttää yleiskokous. Sillä on valta tehdä jäsenmaita ja yrityksiäkin sitovia päätöksiä, joten järjestöllä on ylikansallinen luonne.

EEC

Euroopan talousyhteisön (EEC) perustava sopimus solmittiin Roomassa vuonna 1957. Sopimus koskee kaikkia muita tuotteita, kuin Hiili- ja Teräsyhteisön piiriin kuuluvia. EEC tunnetaan myös nimellä »kuutoset» ja »yhteismarkkinamaat». Rooman sopimuksen mukaan EEC:n jäsenmaiden kesken toteutettiin tulliliitto sekä teollisuus- että maataloustuotteissa vuoden 1968 puoliväliin menessä.

Tällöin perustamissopimukseen kuului jäsenten välisestä kaupasta tullien sekä määrällisten tuontirajoitusten poistaminen kokonaan ja yhteisen ulkotullitariffin soveltaminen kolmansiin maihin nähden vuoteen 1973 mennessä. Saman ajan kuluessa on poistettava kaikki esteet ja rajoitukset, jotka rajoittavat pääoman ja työvoiman siirtymistä jäsenmaasta toiseen. Perustamissopimukseen kuuluu edelleen yhtenäisen maatalous-, finanssi-, verotus-, suhdanne-, kauppa-, kilpailu-, teollisuus-, liikenne- ja sosiaalipolitiikan luominen. Kilpailuolosuhteiden yhtenäistämiseksi tulee asteittain harmonisoida lainsäädäntöä kaikissa jäsenmaissa ja kaikilla niillä aloilla, jotka voivat tulla kysymykseen. Rooman sopimukseen ei kuulu mitään nimenomaisia poliittisia sitoumuksia, vaikkakin EEC:n ollessa vielä kehitysvaiheessa sen suunniteltiin muodostuvan erääksi välitavoitteeksi poliittisesti yhtenäistä Eurooppaa rakennettaessa. Perustamissopimuksen säädöksiin tosin kuuluu eräitä kohtia kriisi- ja sotatilan varalle samoin kuin ns. ylikansallisuusperiaate kaikkia jäsenmaita koskevien päätösten teossa. Toistaiseksi ei kuitenkaan ole voitu aikaansaada enemmistöpäätöksiä sellaisissa asioissa, jotka koskevat jonkin jäsenmaan elintärkeitä kysymyksiä.

Talousyhteisön ylin päättävä elin on ministerineuvosto ja sen hallinnosta vastaa komissio, jonka jäsenmaiden hallitukset valitsevat. Sillä on myös yhteinen tuomioistuin, joka vastaa sopimusten tulkinnosta ja täytäntöönpanosta sekä 142-jäseninen neuvoa-antava elin, joka voi tarvittaessa velvoittaa komission jäsenet myös eroamaan. Ministerineuvoston päätökset tehdään useimmiten yksinkertaisella ääntenenemmistöllä, mutta tietyissä tapauksissa vaaditaan määräenemmistä tai yksimielinen päätös.

EEC:llä on kolme yhteistä erikoisluottorahastoa: Euroopan Investointipankki, Euroopan Sosiaalirahasto ja Kehittämisrahasto, joista ensinmainittu toimii yhteisön sisäisiä sopeutumisvaikeuksia tasoittavasti, Sosiaalirahasto työntekijöiden ja toimihenkilöiden tukemiseksi ja Kehittämisrahasto Euroopan ulkopuolella lähinnä investointilainoja antaen.

Talousyhteisöön kuulumattomille maille on Rooman sopimuksessa mainittu neljä vaihtoehtoa suhteiden järjestämiseksi yhteisön kanssa: liittyminen, assosiaatio, merentakainen assosiaatio ja kauppasopimus. Kaksi ensinmainittua mahdollisuutta edellyttävät yksimielistä hyväksyvää päätöstä, mutta varsinainen liittyminen on mahdollinen vain Euroopan maille. Uusia liittymisiä ei vuoden 1968 syksyyn mennessä ole tapahtunut, mutta merentakainen assosiaatiosuhde on solmittu lähes kahdenkymmenen afrikkalaisen valtion kanssa.

EURATOM

Euroopan Atomienergiayhteisö liittyy edelliseen. Sen tehtävänä on kehittää EEC-maiden atomienergiatutkimusta, atomienergian valjastamista siviilitarkoituksiin ja edistää atomivoimateollisuuden rakentamista investointituen avulla.

Euroopan vapaakauppaliitto, EFTA

Suomen liittyttyä vuonna 1961 EEC:n ulkopuolelle jääneiden seitsemän valtion, ns. »ulkoseitsikon» muodostamaan Euroopan vapaakauppaliittoon, EFTA:an assosioituneena jäsenenä, sitä kokonaisuudessaan kutsutaan nimellä Finn-EFTA. Vapaakauppaliitto pyrkii EEC:n tavoin poistamaan sisäiset kaupan esteet ja rajoitukset, ensi sijaisesti tullit asteittain kaikilta teollisuustuotteilta vuoden 1967 loppuun menessä. Suomella on kuitenkin hidastettu tullinalennusaiakataulu vuoden 1969 loppuun sekä oikeus pitää eräitten tuotteiden kohdalla määrällisiä tuontirajoituksia. Portugali sai varsinaisena jäsenenäkin kymmenen vuoden pidennyksen tullienalennusaiakataulun kohdalla. Maataloustuotteille on omat määräyksensä.

Vapaakauppaliiton yleisenä päämääränä on jäsenvaltioiden taloudellisen toiminnan edistäminen, täystyöllisyyden ylläpitäminen, tuottavuuden lisääminen ja voimavarojen järkipäisen hyväksikäytön kehittäminen. Edelleen tavoitteisiin kuuluu ylläpitää rahatalous vakaana ja luoda edellytykset elintason jatkuvalle kohottamiseksi. Yleensä vapaakauppaliiton tavoitteena on sisäinen harmonisaatio kaikilla niillä alueilla, jotka vaikuttavat kilpailuympäristön luomiseen fair play-hengessä yhtä hyvin vapaakauppa-alueen sisällä kuin maailmankaupassa yleensä. Tällöin jäsenmailla on oikeus säilyttää oma kauppapolitiikkansa ja omat tullitariffinsa ns. kolmansia maita kohtaan.

Maataloustuotteet eivät kuulu EFTA:n teollisuustuotteille laadittuun tullinalennusten aikatauluun. Näiden tuotteiden kauppaa on pyritty edistämään lähinnä kahdenkeskin sopimuksin, jonkalainen Suomella on Tanskan kanssa. Koko maataloustuotteiden kaupan edistämiseen tarvittavat toimenpiteet ovat jatkuvan tutkimuksen kohteena EFTA:n piirissä.

EFTA:n hallinto poikkeaa huomattavasti EEC:n hallinnosta sikäli, että sen ainoa varsinainen hallintoelin on neuvosto, jonka päätösten on oltava yksimieliset. Neuvoston päätösten soveltaminen Suomen ollessa kysymyksessä tapahtuu yhteistyöneuvoston kautta. Neuvostolla on apunaan Genevessä sihteeristö, jonka puitteissa

toimii sekä komiteoita että työryhmiä eri kysymyksiä tutkien ja valmistellen.

Vapaakauppaliiton tehtävät eivät rajoitu yksinomaan tämänhetkisen kaupankäynnin esteiden poistamiseen, vaan sen piirissä on kohdistettu runsaasti huomiota yhteistyön kehittämiseksi muillakin aloilla. Talous- ja finanssipolitiikka, työllisyyskysymykset, alueellinen kehityspolitiikka, teolliset standardit ja rationalisointi, patenttiyhteistyö, elintarvike- ja lääkevalmistusmääräykset ja ennen muuta EFTA:n suhteet Talousyhteisöön ovat jatkuvan mielenkiinnon ja tutkimuksen kohteena.

SEV

Keskinäisen taloudellisen avunannon neuvosto (SEV) tunnetaan myös lyhennöksinä COMECON ja CMEA. Se perustettiin vuonna 1949 ns. Molotovin suunnitelman pohjalta, jolloin siihen liittyivät Neuvostoliiton ohella kaikki ns. Itäblokin maat ja myöhemmin myös Mongolia. Neuvoston kokouksiin osallistuvat huomioitsijoina myös Jugoslavia, Kuuba, Pohjois-Korea ja Pohjois-Vietnam. Albania on viime aikoina pidättäytynyt neuvoston työskentelystä eikä Kiina ole käyttänyt asemaansa huomioitsijana neuvoston kokouksissa.

SEV:n toiminta alkuvuosina perustui lähinnä kansallisten omavaraisuuspyrkimysten nojalla tapahtuvaan jäsenmaiden taloudellisen ja teknillisen kehityksen nopeuttamiseen eikä, niin kuin EEC:ssä ja EFTA:ssa tullien poistamiseen ja kaupan vapauttamiseen. Nämä seikat eivät enää neuvoston perustamisen aikoihin olleet sen vaikutusalueella merkittäviä ongelmia. Myöhemmin, vuodesta 1954 alkaen neuvostossa on keskitytty sosialististen maiden työnjaon kysymyksiin, teollistumisasteen kohottamiseen vähemmän teollistuneissa maissa, väestön elintason parantamiseen yleensä, taloussuunnitelmien koordinoimiseen, tieteellisten ja teknillisten saavutusten vaihtamiseen ja taloudellisen avun keskinäiseen antamiseen. SEV:in piirissä on pohdittu mm. viisivuotissuunnitelmien keskittämistä ja yhteensoveltamista.

Neuvoston jäsenmaiden välinen kauppa on suurimmalta osaltaan kahdenkeskistä, jolloin kauppahintojen määrittely tapahtuu neuvoston päätöksellä maailmanhintojen keskiarvojen mukaan.

Ylintä päätösvaltaa neuvostossa harjoittaa yleiskokous, jonka alaisena toimiva valtuutettujen komitea toimii sen valtuuksin kokoontumisten väliajoilla. SEV:llä on pysyvä sihteeristö ja komissioita erilaisia tehtäviä varten. lähinnä tieteellistä taloudellista ja tek-

nillistä yhteistoimintaa kehittäen. Neuvostolla on myös yhteinen atomitutkimuslaitos Moskovassa.

Katsauksen lopuksi on syytä panna merkille että Suomi toimii muodossa tai toisessa GATT:in OECD:n EFTA:n ja ECE:n piirissä. Lisäksi Suomella on Neuvostoliiton kanssa keskinäinen tullisopimus jonka puitteissa Suomi alentaa Neuvostoliitosta tuotavien teollisuustuotteiden tulleja asteittain EFTA-aikataulun mukaisesti. Tällöin yli puolet Suomeen tuotavista teollisuustuotteista piakkoin kuuluu tullittomien tuotteiden ryhmään.

Alussa mainittu sodanjälkeinen ajatus Pohjoismaiden tulliuunionista ei nykyisin ole varsin ajankohtainen sillä Pohjoismaiden yhteistyö eri taloudellisissa järjestöissä ja liitoissa on vuosien mittaan voimistunut ja vakiintunut. Kun samanaikaisesti muilla elämänaloilla samoin kuin lainsäädännössä tapahtuu lähinnä Pohjoismaiden neuvoston kautta yhdentymistä Pohjoismaiden kesken voidaan sanoa, että ne tavoitteet, joista nykyiset EEC ja EFTA ovat eräitä seurauksia, ovat pisimmälle tulleet toteutetuiksi juuri Pohjoismaitten osalta.

SUUR-HELSINGIN OSUUSKASSA

Suomi yhdistyneissä kansakunnissa

Yhdistyneet Kansakunnat perustettiin toisen maailman savuaville raunioille. Viisi vuotta kestäneen sotaväsymyksen ja taloudellisen ahdingon uuvuttamat kansat vaativat johtajiltaan takeita pysyvästä rauhasta ja hyvinvoinnista. Tämän vaatimuksen sävyttämässä ilmapiiirissä laadittiin YKn peruskirja, jossa lausuttujen korkeiden tavoitteiden saavuttamisen takeena tuli olla suurvaltojen yhteistyö järjestön turvallisuusneuvostossa. Lähes välittömästi sodan loputtua voit-tajavaltioiden välille syntyi erimielisyyksiä, jotka pian puhkesivat avoimeksi, ns. kylmäksi sodaksi, joka tosiasiallisesti lamautti järjestön toiminnan lähes kymmeneksi vuodeksi. YKn voimattomuus tunnettiin kaikkialla suurena pettymyksenä, josta ei vielääkään ole täysin päästy. Maailmansodan lopussa asetettiin toiveet ja odotukset korkeammalle kuin kansainvälisen yhteisömmen tila olisi edellyttänyt.

Suomi jätti jäsenanomuksensa YKn pääsihteerille syksyllä 1947. Sen hylkääminen YKn turvallisuusneuvostossa oli ensimmäisiä oireita kylmän sodan puhkeamisesta. Samoin Suomen hyväksyminen yhdessä viidentoista muun maan kanssa YKn jäseneksi vuonna 1955 oli ensimmäisiä oireita YKn toimintakyvyn vähittäisestä elpymisestä. Uuden pääsihteerinsä Dag Hammarskjöldin johdolla se oli kehitty-mässä sellaiseksi, mihin sillä oli parhaat edellytykset: kansojen yhteistyön forum ,joka oli valmiina tarjoamaan palveluksiaan, kun valtiot katsoivat etujensa vaativat yhteistoimintaa. Suezin kriisin puhjettua vuonna 1956 YK asetti ensi kertaa kriisialueelle rauhan-turvajoukkoja kiistan osapuolten väliin. Vuodesta 1955 alkoi myös YKn jäsenmäärän vähittäinen kasvu, joka saavutti huippunsa 1960-luvun vaihteessa. Tällöin alkuperäinen jäsenmäärä oli kaksinkertaistunut ja järjestön sisäiset valtasuhteet ratkaisevasti muuttu-neet. Saavutettuaan ehdottoman enemmistön tärkeimmässä YKn

elimessä, yleiskokouksessa, kehitysmaat alkoivat vähitellen suunnata maailmanjärjestön toimintaa sektoreille, jotka alkuaan kuuluivat sen toimipiiriin vain teoriassa. Pitkän tähtäyksen taloudelliset ja sosiaaliset kehitysongelmat nousivat turvallisuuskysymysten rinnalle. Samalla alettiin oivaltaa, ettei YK nykyisellään voisi täysin tehokkaasti ratkaista jo syntyneitä kansainvälisiä selkkauksia, mutta se voisi tehdä paljonkin niiden ennakolta ehkäisemiseksi.

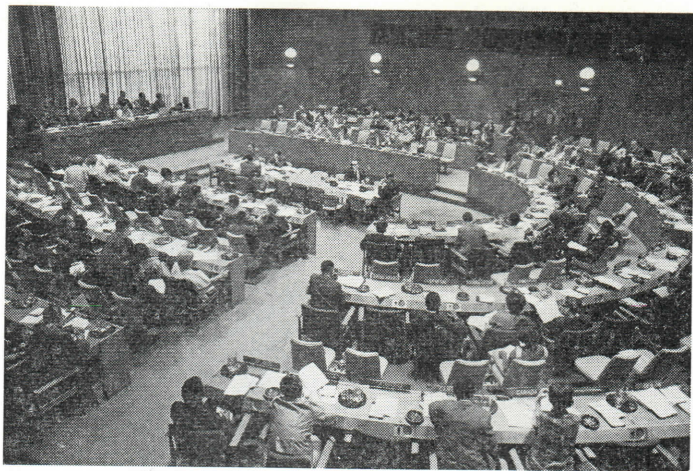
SUOMEN VÄHITTÄINEN AKTIVOITUMINEN

Kun Suomi pitkän odotuksensa jälkeen hieman kyynisenä liittyi YKn jäsenvaltioiden joukkoon, se osallistui aluksi varsin pidättyväisesti yleiskokouksen piirissä tapahtuvaan poliittiseen toimintaan. Se lupasi tukensa kaikille »realistisille ja toteuttamiskelpoisille» päätöksille, mutta varoi tarkoin kaikkia toimenpiteitä, jotka olisi voitu tulkita sekaantumiseksi suurvaltojen välisiin kiistoihin. Tämä varovaisuus ilmeni myös Suomen äänestyskäyttäytymisessä; se valitsi äänestyksestä pidättymisen alkuaikoina useammin kuin mikään muu valtio. Vedoten puolueettomuuteensa Suomi kieltäytyi suurvalta-kiistoissa kannattamasta päätöslauselmia, joissa pyrittiin yksipuolisesti tuomitsemaan tai painostamaan konfliktin osapuolia. Samaa periaatetta Suomi yritti huonommalla menestyksellä noudattaa myös muiden kansainvälisten kriisien käsittelyn yhteydessä, mutta joutui toteamaan mm. siirtomaa- ja rotuerottelukysymyksissä jäävänsä vähemmän mairittelevaan vähemmistöön. Niinpä Suomi vähitellen korjasikin kannanottojaan ja on kannattanut 1960-luvulla käsitystä, jonka mukaan YK voi tällaisissakin kysymyksissä ryhtyä pakote-toimenpiteisiin, mikäli turvallisuusneuvosto tekee asiasta päätöksen. Myös yleiskokous voi asiaa käsitellä ja tarvittaessa kiinnittää turvallisuusneuvoston huomion kysymyksen vakavuuteen.

Kyettyään vakiinnuttamaan asemansa Suomi rupesi vähitellen aktivoimaan YK-politiikkaansa eri sektoreilla. Maamme edustajat alkoivat käyttää useammin puheenvuoroja, tehdä aloitteita ja muutosehdotuksia sekä osallistua useammin käytäväkeskusteluihin kompromissien löytämiseksi kiistakysymyksissä. Myös äänestyksistä pidättymisten määrä laski jyrkästi 1960-luvun vaihteessa. Samanaikaisesti Suomelle ruvettiin uskomaan yhä tärkeämpiä poliittisia tehtäviä yleiskokouksessa ja sen valiokunnissa. Vuonna 1966 suurlähettiläs Jakobson nimitettiin vastaperustetun Lounais-Afrikkakomitean puheenjohtajaksi. Tämä komitea oli tuolloin Kansainvälisten Tuomioistuinten Lounais-Afrikkaa koskeneen päätöksen ansiosta koko maailman jatkuvan huomion kohteena. Seuraavana vuonna

Yhdistyneiden Kansakuntien komea päämaja New Yorkissa.

Yhdistyneiden kansakuntien eräs valiokunta työssä yleiskokouksen aikana.

Suomen YK-valtuuskunnan edustajia seuraamassa yleiskokousta. Kuvassa oikealta ulkoministeri Ahti Karjalainen, suurlähettiläs Max Jakobson ja osastopäällikkö Risto Hyvärinen.

suurlähettiläs Jakobson valittiin yleiskokouksen toiseksi tärkeimmän valiokunnan, erityispoliittisen komitean puheenjohtajaksi. Loogisena huipentumana Suomen aktivoitumiskehityksessä oli päätöksemme pyrkiä syksyllä 1968 vapautuvalle paikalle YKn turvallisuusneuvostoon.

Sektori, jolla Suomi toimi alusta lähtien erittäin aktiivisena, oli rauhanturvaamistoiminta. Jo ensimmäisenä jäsenyysvuonnaan Suomi asetti YKn käyttöön joukko-osaston lähetettäväksi Lähi-Idän kriisialueelle. Suomi tosin veti jo seuraavana vuonna joukkonsa pois Suezin alueelta eikä osallistunut lainkaan YKn Kongon operaatioihin, mutta kun YKn turvallisuusneuvosto yksimielisesti teki päätöksen valvontajoukon lähettämisestä Kyprokseen, Suomi ilmoitti olevansa valmis osallistumaan valvontatehtäviin. Näiden kahden laajemman joukko-osaston lisäksi Suomi on lähettänyt upseereja YKn tarkkailijoiksi Libanoniin ja Kashmiriin. Myös YKn pääsihteerin huomattavina sotilaallisina neuvonantajina on toiminut suomalaisia, mm. kenraali Martola, joka myöhemmin, vuonna 1966 nimitettiin YKn Kyproksen joukkojen komentajaksi.

Huomattavimpaan asemaan YKssa kohonnut suomalainen on ollut edesmennyt suurlähettiläs Tuomioja, joka toimi Euroopan talouskomission pääsihteerinä ja myöhemmin YKn sovittelijana Laosissa ja Kyproksella. Muihin länsiryhmän maihin verrattuna Suomesta on kuitenkin toistaiseksi tullut suhteellisen vähän YKn virkamiehiä.

Samanaikaisesti kun Suomi alkoi aktivoida YK-politiikkaansa, se rupesi osallistumaan myös kansainväliseen kehitysyhteistyöhön muutenkin kuin apua saavana osapuolena. Toistaiseksi maamme avustukset YKn kehitysohjelmille ovat pysyneet vaatimattomina. Kun muiden pohjoismaiden maksuosuudet henkeä kohden ovat korkeimmat YKn jäsenvaltioiden joukossa, ovat Suomen osuudet pysyneet kymmeneksenä siitä, mitä Skandinavian maat antavat.

SUOMEN ASEMA YK:N POLIITTISESSA KARTASSA

Valtioiden sijoittumista YKn poliittisessa kartassa voidaan mitata joko tutkimalla, kenen kanssa ne neuvottelevat tai millaista politiikkaa ne noudattavat. Suomen lasketaan YKssa kuuluvan geopoliittisesti Länsi-Eurooppaan, jonka edustajana se valitaan rotaatioperiaatteen mukaisesti vuorollaan YKn eri elimiin. Se osallistuu säännöllisesti ns. länsiryhmän kokouksiin, joihin Länsi-Euroopan maiden lisäksi kutsutaan joukko ulkoeurooppalaisia maita, kuten brittiläisen kansainyhteisön vanhimmat jäsenet. Näissä suhteellisen epäsäännöl-

lisesti pidettävissä neuvotteluissa valitaan ryhmän ehdokkaat eri vaaleihin ja vaihdetaan mielipiteitä yleiskokouksen käsittelemistä kysymyksistä. Suomi on alusta lähtien kuulunut myös huomattavasti useammin kokoontuvaan pohjoismaiseen ryhmään, joka saattaa päivittäin kokoontua neuvonpitoon. Ryhmän neuvotteluja New Yorkissa täydentävät sekä ulkoministeri- että virkamiestasolla tapahtuvat neuvottelut istuntokausien välillä. Koska kaikki pohjoismaat ovat pikku valtioita ja näin niiden ulkoministeriöiden kapasiteetti rajoitettu, niiden YK politiikan valmistelua helpottaa suuresti selvittelytöiden koordinointi pohjoismaiden kesken. Pohjoismainen ryhmä on sikäli erikoinen neuvotteluryhmä yleiskokouksessa, että sen jäsenet ovat täysin tasa-arvoisia ja ettei se pyri tekemään enemmistöpäätöksiä, joihin se painostaisi jäseniään alistumaan. Kuitenkin ryhmä on kannanotoissaan »luonnostaan» hyvin yksimielinen; yleiskokouksessa on vain yksi sitä kiinteämpi ryhmä, nimittäin itäryhmä.

Valtioiden ryhmittäminen kannanottojen perusteella on erittäin tavallista, mutta samalla vaikeampaa ja mielivaltaisempaa kuin neuvottelujen perusteella. Koska kaikkia päätöksiä ei tehdä äänestysissä ja näissäkin on valittavana vain kolme vaihtoehtoa, on ehdottomien johtopäätösten tekeminen valtioiden todellisista kannanoitoista niiden perusteella hyvin vaikeata. Sen sijaan helpompaa on tutkia, mikä on valtion kannanotto suhteessa muihin YKn jäsenvaltioihin, ja tämän perusteella sijoittaa se tiettyyn poliittiseen ryhmittymään. Nimenhuutoäänestyksiä analysoimalla allekirjoittanut on löytänyt YKsta viisi pääryhmää: teollistunut länsiryhmä, itäryhmä, länsiystävälliset kehitysmaat, ranskankielinen Afrikka sekä sitoutumattomat kehitysmaat. Näistä länsiryhmä jakautuu NATO-ANZUS-maihin sekä »skandinaaviseen» ryhmään, johon pohjoismaiden lisäksi kuuluu Itävalta, Irlanti, Kanada ja Turkki. Länsiystävälliset kehitysmaat puolestaan jakautuvat Latunalaiseen Amerikkaan ja länsiystävällisiin afro-aasialaisiin maihin. Myös sitoutumattomat kehitysmaat, joista useimmat ovat afro-aasialaisia, jakautuvat alaryhmiin. Vaikka näillä »puolueilla» ei olekaan samaa merkitystä kuin eduskuntaryhmillä meikäläisessä poliittisessa järjestelmässä, ne muodostavat erilaisten äänestyskokoomusten osatekijät, ja niihin kuulumisen perusteella valtiot suuressa määrin luovat toisistaan käsityksen.

Suomi sijoittuu skandinaaviseen ja siis myös läntiseen äänestysryhmään. Mutta näin on vain, jos tarkastellaan kaikkia äänestyskysymyksiä kokonaisuutena. Jos suurvaltojen väliset kiistakysymykset otetaan erikseen tarkasteltaviksi, muuttuu kuva varsin selvästi. Näissä kysymyksissä voidaan löytää kolme selvästi erottuvaa äänestysryhmää: länsiystävälliset, neuvostoystävälliset sekä puolueetto-

mat. Viimeksimainittuun ryhmään kuuluu vajaat neljäkymmentä, lähinnä afro-aasialaista maata. Ainoat eurooppalaiset tässä joukossa ovat Jugoslavia ja Suomi. Mm. Itävalta ja Ruotsi sijoittuvat selvästi länsiystävällisten maiden joukkoon. Tämän vuoksi Suomen asema on ainutlaatuinen: se on ainoa teollisuusmaa, joka noudattaa YKssa tällaista tasapuolisuuteen perustuvaa puolueettomuutta.

Kuten edellä mainittiin, Suomi pyrki aluksi noudattamaan samantapaista tasapainottavaa politiikkaa myös erilaisissa kehitysmaakysymyksissä. Kun puolueettomuudella näissä kysymyksissä ei ole kuitenkaan samaa funktiota kuin sillä on suurvaltojen välisissä kiistoissa, Suomen politiikka kärsi pian haaksirikon näiltä osin. Vaikka Suomi arvioikin uudestaan kannanottojaan, se kuuluu edelleen suurvaltakysymyksiä lukuunottamatta länsivaltojen konservatiiviseen siipeen. Mitä voimakkaammin valtio on integroitunut kapitalistiseen talousjärjestelmään, sitä todennäköisempää, että se noudattaa samantapaista YK-politiikkaa kuin Suomi. Poikkeuksena olevat »kylmän sodan kysymykset» käsittävät vain noin kaksikymmentä prosenttia kaikista yleiskokouksessa käsiteltävistä kiistaa herättävistä kysymyksistä.

SUOMEN YK-POLITIIKAN JOHTO

YKn yleiskokouksessa Suomea edustaa tasavallan presidentin nimittämä valtuuskunta, jonka puheenjohtajana on ulkoministeri ja varapuheenjohtajana maamme pysyvä edustaja YKssa. Valtuuskunnan muut jäsenet nimitetään eri puolueiden suosittamista henkilöistä, ulkoministeriön virkamiehistä sekä eri alojen asiantuntijoista. Käytännössä YK-politiikan johto on täysin keskittynyt ulkoministerin ja hänen virkamiestensä käsiin. Eri puolueista koottu poliittinen valtuuskunta toimii lähinnä kulisina, jolla ei ole tosiasiallista vaikutusvaltaa. YK-politiikan valmistelu tapahtuu ulkoministeriön poliittisen YK-jaostossa ja kehitysaputoimistossa sekä Suomen YK-edustustossa New Yorkissa. Istuntokausien aikana konkreettiset päätökset tekee YK-suurlähettiläs saamiensa ohjeiden mukaisesti tai neuvoteltuaan ulkoministerin kanssa sähköitse.

YKn muiden elinten sekä sen erityisjärjestöjen kokouksiin valmistautuminen tapahtuu ylläesitettyjen periaatteiden mukaisesti. Valmistelua tapahtuu suuressa määrin kyllä muissakin virastoissa kuin ulkoministeriössä, kuten kauppa- ja teollisuusministeriössä (mm. UNCTAD-kysymykset osittain), puolustusministeriössä (YK-joukot), maatalousministeriössä (FAO), sosiaaliministeriössä (ILO), jne.

Näihin valtuuskuntiin ei yleensä lähetetä varsinaisia poliittisia edustajia.

Vaikka YK alajärjestöineen muodostaa poikkeuksellisen avoimen ja julkisen osan kansainvälistä politiikkaa, ei kansanvaltainen kontrolli ole edes näiltä osin päässyt tehokkaasti murtamaan perinteellistä diplomaattisen salamyhkäisyyden muuria. Sosialidemokraattien YK-poliittinen työryhmä kiinnitti tähän seikkaan huomiota viime heinäkuussa julkaisemassaan muistiossa. Työryhmän ehdotuksen mukaan YK-valtuuskunnan työtä tulisi tehostaa tekemällä siitä ymäprivuotinen ja antamalla sen poliittisille jäsenille enemmän vastuunalaisia tehtäviä. Ilahduttavaa on ollut viime aikoina tapahtunut eduskunnan ulkoasianvaliokunnan aktivoituminen, joka ehkä voimalisimmin on kohdistunut juuri YK-politiikkaan. Ulkoministeri antaa kustakin yleiskokouksen istuntokaudesta tarkan selonteon valiokunnille ja valiokunnan tarkkailijaryhmä on jo kolmena vuonna käynyt New Yorkissa seuraamassa yleiskokouksen toimintaa.

Mitä eduskunnassa on tehty ja tehdään

Merkittävät lainsäädännölliset uudistukset, valtalain säätäminen sekä uuden hallituksen muodostaminen, tarjoavat oivallisen aineiston vuoden 1968 valtiopäivien ja erityisesti Sos.-dem. eduskuntaryhmän toiminnan tarkastelulle. Tämä tarkastelu antaa myös kuvan eduskuntaryhmien välisestä ja hallituspuolueiden eduskuntaryhmien ja hallituksen välisestä yhteistyöstä. Vuoden 1968 keväällä suoritettiin myös tasavallan presidentin vaali, mutta koska sillä ei ole muuta tekemistä eduskunnan kanssa, kuin että eduskuntatalo oli vuokrattu vaalitoimitusta varten, siihen ei ole syytä puuttua lähemmin.

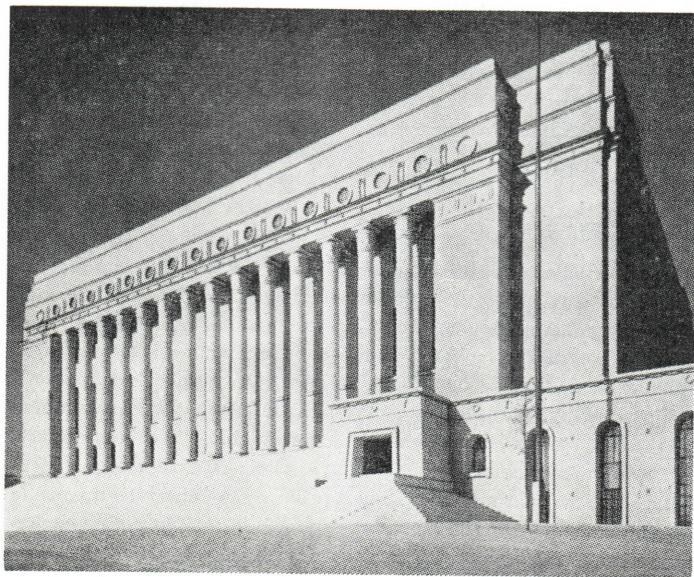
Lainsäädäntö

Paasion hallitus antoi eduskunnalle esityksen laiksi koulujärjestelmän perusteista eli ns. peruskoululain. Laki hyväksyttiin 24.5.68. Hyväksytyn lain mukaan koulujärjestelmämme uudistetaan siten, että oppivelvollisuusikäisten lasten yleiseksi kouluksi tulee valtion tukema kunnallinen, opinnollisesti eriytyvä yhtenäiskouluperiaatteelle rakentuva peruskoulu, joka sisältää myös nykyistä keskikoulua vastaavan koulun. Sosialidemokraattien taholta on aina esitetty, että koulujärjestelmän on täytettävä yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden vaatimus, kaikilla lapsilla tulee olla asuinpaikasta ja vanhempien varallisuudesta riippumatta mahdollisuus edellytystensä mukaisen peruskasvatuksen saamiseen, luonnonlahjojensa, luontumustensa ja persoonallisuutensa kehittämiseen sekä opintojensa jatkamiseen. Nyt tämä tavoite, joka sisältyy SDP:n tavoiteohjelmaan, hallitusohjelmiin ja eduskuntaryhmän tekemiin eduskunta-aloitteisiin, on toteutunut.

Koska työelämä ja tekninen kehitys asettavat entistä enemmän yhteiskunnalle ja koululle erityisvaatimuksia, eduskunta hyväksyi lain perusteluihin Sos.-dem.ryhmän ehdotuksesta lausuman, jolla hallitusta kiirehditään nopeuttamaan niitä suunnitelmia ja järjestelyjä, joilla lukion rinnalle luodaan lukioasteisia teknillisiä, kaupallisia, maa- ja metsätaloudellisia ym. erikoiskouluja ja opintosuuntia, joista avautuu pääsy vastaaviin korkeakouluopintoihin.

Viimeksi mainitun toimenpiteen tarkoituksena on myös saattaa ammatillinen koulutus tasaveroiseen asemaan yleisen lukioasteisen teoreettisen koulutuksen kanssa. Lopullisena pyrkimyksenä tietenkin se, että aineellinen ja ei-aineellinen työ arvostettaisiin tulevaisuudessa samalla tavalla.

Peruskoulun uudistuksen yhteydessä eduskunta hyväksyi myös lain kouluhallituksesta ja sen alaisesta piirihallinnosta. Laki mer-

kitsee koko koulutoimen hallinnon kokonaisuudistusta uuteen koulujärjestelmään siirtymistä ajatellen ja ammattikoulutuksen niveltämiseksi muuhun nuorisosteiseen koulutukseen sekä peruskouluun.

SDP:n tavoiteohjelmiin on jo kauan sisältynyt vaatimus aineellisen verolainsäädäntömmekokonaisuudistuksesta. Paasion hallituksen aikana toteutettiin maatilatalouden verouudistus ja omaisuusverouudistus. Eduskunta hyväksyi 5.6.1968 lain elinkeinoverotuksen uudistamisesta. Laki merkitsee käänteentekevää muutosta liike- ja ammattitoiminnan verotukseen. Sen päämääränä on maamme tuotantoelämän kilpailuedellytysten parantaminen vapautuvassa kansainvälisessä kaupassa, taloudellisen toiminnan elvyttäminen ja sitä tietä työllisyysasteen kohottaminen maassamme. Laki antaa myös yhteiskunnalle mahdollisuuden aikaisempaa paremmin ohjata tiettyjä teollisuusinvestointeja.

Lähiaikoina hallitus tulee antamaan eduskunnalle esityksen fyysisten henkilöiden tuloverotuksen uudistamisesta, jonka jälkeen uudistamista jää kaipaamaan vielä metsien verottaminen.

Paasion samoin kuin Koiviston hallituksen pyrkimyksenä on ollut teollisten investointien lisääminen, mikä samalla merkitsee uusia pysyviä työpaikkoja. Selvimmin tämä pyrkimys näkyy kulu-
lun vuoden budjetista ja eräistä sen jälkeen suoritetuista toimenpiteistä, kuten henkilöautotuotannon aloittamisesta maassamme, josta eduskunta teki päätöksen 21.5.1968 lisäbudjetin hyväksymisen yhteydessä. Nämä pyrkimykset ovat saaneet Sos.-dem. eduskuntaryhmältä ja koko vasemmistolta täyden kannatuksen.

Hallitus ja eduskunta ovat myös pyrkineet kiihdyttämään teollisuuden investointitoimintaa taloudellisen kasvun elvyttämiseksi ja työllisyysilanteen parantamiseksi ns. kehitysalueilla mm. veropoliittisin toimenpitein. Näistä toimenpiteistä viimeisimpänä mainittakoon laki investointien edistämiseksi myönnettävistä verohuojenuksista. Sen mukaan verohuojennukset kohdistuvat teollisuusinvestointeihin, jotka vuosina 1968—1969 tehdään kehitysalueilla edellyttäen, että teollisuuslaitos merkittävällä tavalla edistää alueen taloudellista kehitystä ja turvaa työllisyyttä.

Uuden alkoholilain ja olutlain hyväksymisellä 28.5.1968 toteutettiin kauan kaivattu alkoholilainsäädäntömmekokonaisuudistus. Lain uudistuksen tärkeänä lähtökohtana on se, että maalaiskunnat alkoholilainsäädännössä saatetaan tasaveroiseen asemaan kaupunkien ja kauppalakuntien kanssa. Uudistusta kiirehti myös se, että alkoholilainsäädäntömmekoli jäänyt pahasti jälkeen muualla tapahtuneesta kehityksestä, mikä ei ollut omiaan edesauttamaan turismin kehitystä maassamme. Eduskunnan edistyksellisten ryhmien mie-

lestä alkoholilainsäädäntömme uudistus jäi puolitiehen, mutta joka tapauksessa se merkitsi huomattavaa edistysaskelta. Pitkistä puheista huolimatta lopullisessa käsittelyssä alkoholilaki hyväksyttiin yksimielisesti ja olutlaki äänin 137—13. Ehdotus olutlain leppäämään jättämisestä sai taakseen vain 16 ääntä. Se yksimielisyys, jolla lait hyväksyttiin osoitti jo sinänsä alkoholilainsäädäntömme uudistamisen tarpeellisuuden.

Eduskunnan 21.5.68 ja 5.6.68 hyväksymillä rakennuslain muutoksilla tehostetaan mm. seutukaavoitusta saattamalla maan eri osat seutukaavoituksen suhteen samanlaiseen asemaan. Kaupungille ja kauppalalle tehdään yleiskaavan laatiminen pakolliseksi ja annetaan mahdollisuus yleiskaavan laatimiseen myös maalaiskunnassa, milloin se katsotaan tarpeelliseksi. Em. rakennuslain muutokset ovat varsin tärkeitä eri asteisen kaavoituksen ja suunnittelun kannalta. Ne kytkeytyvät seutukaavoituksen osalta myös kaavailtuihin muutoksiin valtakunnan suunnittelussa. Näin ollen oli ihmeellistä, että suuri osa opposition ja keskustapuolueen jäsenistä vastustivat em. muutoksia väittäen muutosten rajoittavan yksityistä omistusoikeutta.

Julkisten huvien toimeenpanosta pyhäpäivinä ja ns. rukouspäivinä annetut säännökset ovat viime vuosina olleet jatkuvan arvostelun kohteena ja yleinen mielipide on vaatinut niiden lieventämistä. Tämä vanhoillisuuden kukkanen sai armollisen kuoleman eduskunnan hyväksyttyä 5.6.1968 lain julkisista huvitilaisuuksista.

Ammatillisesti järjestäytyneitä työntekijöitä koskevana uudistuksena on mainittava eduskunnan hyväksymä lainmuutos, jolla ammattiyhdistyksille suoritettut maksut saatettiin vähennyskelpoiksi verotuksessa. Tällä lainmuutoksella tunnustettiin ay-liikkeen merkitys yhteiskunnassamme.

Nuoria ihmisiä kiinnostavana uudistuksena on todettava lainmuutos, jolla äänioikeusikäraja kunnallisvaaleissa alennettiin 21 vuodesta 20 vuoteen. Tämä johtanee myös äänioikeusikärajan alentamiseen valtiollisten vaalien osalta. Vaatimus äänioikeusikärajan alentamisesta on kuulunut Sos.-dem.puolueen tavoiteohjelmaan ja sos.dem. eduskuntaryhmä on asiasta tehnyt useitakin eri aloitteita.

Mm. seuraavien valiokuntiin lähetettyjen lakiesitysten käsittely tulee jatkumaan syysistuntokaudella: perhe-eläkelaki, laki Valtion Hankintakeskuksesta, laki puolueista, osittamisrajoituslaki, rannansuojelulaki, sotaväen rikoslain uudistus ja ns. omantunnonarkoja koskeva hallituksen esitys.

Laki taloudellisen kehityksen turvaamisesta vuosina 1968—1969

Maamme taloudellisen kehityksen turvaamisen kannalta on Paasion ja Koiviston hallitusten aikaansaannoksista pidettävä ehkä merkittävimpänä valtalain säätämistä, joka hyväksyttiin eduskunnassa 9.4.1968.

Talouselämäamme tervehdyttämiseen tähtäävät toimenpiteet aloitettiin jo Paasion hallituksen aikana ja niiden tuloksena allekirjoitettiin työmarkkina- ja muiden etujärjestöjen kesken ns. L-sopimus, joka oli välttämätön edellytys valtalain antamiselle.

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä totesi valtalain käsittelyn yhteydessä, että ns. L-sopimus on ainutlaatuinen yksimielisyyden osoitus sekä samalla haaste ja luottamuksenosoitus eduskunnalle ja hallitukselle. Ryhmä ilmoitti vakauttamispyrkimyksissäänkin tuntevansa vastuuta lähinnä palkansaajien asemaa ajatellen. Sen mielestä kasvua ja työllisyyttä edistäville toimenpiteille voidaan luoda pohja vain siten, että palkansaajat voivat saada tietyt takeet hintojen, maksujen ja vuokrien kurissapysymisestä. Erityisen tärkeänä ryhmä piti vuokratason vakaannuttamista, koska vuokranantajien keskuudessa oli ilmennyt pyrkimystä mitätöidä jo etukäteen ne tavoitteet, joihin valtalailla pyrittiin vuokrien kohdalla. Ryhmän taholta korostettiin myös sitä, että se on jo aikaisemmin useassa eri yhteydessä kiinnittänyt huomiota rahan kalliiseen hintaan ja tässä yhteydessä indeksiehtoihin ja korkokannan korkeuteen. Ryhmä piti oikeana sitä, että indeksisidonaisuus säilytetään eläkkeiden ja vastaavien suoritusten osalta.

Huolimatta siitä, että valtalaki perustui työmarkkinaosapuolten keskinäiseen sopimukseen ja sen nimenomaisena tarkoituksena on taloudellisen kasvun turvaaminen, oppositio äänesti lain hyväksymistä vastaan. Sen vastuuttomuus ei kuitenkaan mennyt niin pitkälle, että se olisi estänyt lain kiireelliseksi julistamisen ja samalla koko lain aikaansaamisen.

Koiviston hallituksen syntyvaiheet

Vakiintunutta käytäntöä noudattaen Paasion hallitus jätti paikansa välittömästi sen jälkeen kun tasavallan presidentti oli valittu. Eduskuntaryhmä käsitteli hallituskysymystä ensimmäisen kerran 8.2.1968, jolloin se nimesi edustajansa hallitusneuvotteluihin. Seitsemän päivää myöhemmin Sos.-dem.eduskuntaryhmä totesi hallituspohjasta seuraavaa: »Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä edellyttää, että uusi hallitus muodostetaan nykyisen kaltaiselle poh-

jalle.» Tasavallan presidentti otti vastaan ryhmien edustajat 16.2. 1968, jolloin sos.-dem.ryhmän edustajat ilmoittivat presidentille ryhmän hallituspohjaa koskevan kannan.

Viralliset hallitusneuvottelut käynnistyivät pääministeri Rafael Paasion puheenjohtolla 19.2.1968. Tällöin ilmeni, että keskustapuolue korosti pyrkimystä mahdollisimman laajaan hallituspohjaan, kun sen sijaan vasemmistopuolueet olivat epäilevällä kannalla hallituspohjan laajentamiseen nähden. Jo tässä vaiheessa ilmeni, että tulopolitiikka tulee muodostumaan avainkysymykseksi hallitusneuvotteluissa sekä siihen automaattisesti liittyvänä irrottautuminen indeksisidonnaisuuksista niiden nykyisessä muodossa.

Eduskuntaryhmä käsitteli hallituksen muodostajakysymystä 22.2.1968. Ryhmä ei yhtynyt puoluetoimikunnan ehdotukseen että hallituksen muodostamistehtävä annettaisiin maaherra Kaarlo Pitsingille vaan äänestyksen jälkeen päätyi ehdottamaan että tehtävä annettaisiin pääjohtaja K-A. Fagerholmille. Tämän jälkeen puoluetoimikunta teki uuden päätöksen, jossa se yhtyi ryhmän ehdotukseen. K-A. Fagerholmin ilmoitettua kirjallisesti ryhmälle kieltäytyvänsä hallituksen tunnustelijatehtävästä, oli hallituksen muodostajakysymyksessä ajautettu puolueen kannalta vähemmän miellyttävään ja arvovaltaristiriitoja synnyttäneeseen tilanteeseen. Syntyneessä tilanteessa oli vedettävissä yksi ainoa johtopäätös: jatkossa tarvitaan läheisempää yhteistyötä puoluetoimikunnan ja eduskuntaryhmän välillä.

Puoluetoimikunta ja eduskuntaryhmän toimikunta käsittelivät yhdessä hallituksen muodostajakysymystä 27.2.1968. Neuvottelun tuloksena alistettiin ryhmäkokouksen käsittelyyn useampia kysymyksen tulevia »nimiä». Ryhmäkokouksen jälkeen toimikunnat kokoontuivat uuteen neuvonpitoon ja päättivät yksimielisesti ehdottaa ryhmälle, että hallitustunnustelijaksi nimitettäisiin pääjohtaja Mauno Koivisto. Ryhmä hyväksyi yksimielisesti toimikuntien ehdotuksen.

Hallitusneuvottelujen käynnistyttyä Koiviston johdolla päätettiin tiedustella liberaaliselta kansanpuolueelta ja ruotsalaiselta kansanpuolueelta, haluavatko ne tulla mukaan nykyisellä pohjalla muutoin toimivaan hallitukseen. Ruotsalainen kansanpuolue ilmoitti olevansa valmis jatkamaan neuvotteluja, jos ruotsinkieli hyväksyttäisiin toisena pakollisena kielenä peruskoulun opetusohjelmaan. Hallitusneuvottelijat ilmoittivat ruotsalaiselle kansanpuolueelle, että ne eivät voi suostua em. ennakkoehtoon. Liberaalisen kansanpuolueen taholta ilmoitettiin, että ne eivät tunne kiinnostusta hallitukseen tulosta nykyisellä pohjalla.

Hallitusohjelmasta neuvoteltaessa ei kiistaa syntynyt jo perinteelliseksi käyneistä kysymyksistä kuten maatalouspolitiikasta, vaan kiistan aiheena oli aivan uudenlainen ongelma: kysymys siitä, voiko hallitus ratkaisevalla tavalla vaikuttaa yhteiskunnassa tehtäviin tulopoliittisiin ratkaisuihin vai ei. Nimenomaan keskustapuolueen taholta haluttiin saada pidemmälle menevää selvyyttä edessä olevista ratkaisuista kuin mitä sillä hetkellä oli mahdollista saada. Samalla keskustapuolue esitti vaatimuksen siitä, että puunjalostusteollisuus vapautettaisiin vientimaksuista tietenkin olettaen, että näin voitaisiin lisätä metsänomistajien kantohintatuloja.

Keskustapuolueen puoluevaltuuskunta käsitteli hallituskysymystä ja hallitusohjelmaa 11.3.68. Tässä kokouksessa keskustapuolueen johto ja hallitusneuvottelijat saivat puoluevaltuuskunnalta epäluottamuslauseen. Puoluevaltuuskunta pidatti itselleen oikeuden päättää jatkossa hallitusohjelmasta. Syntyneessä tilanteessa hallituksen muodostaja totesi, että keskustapuolueen puoluevaltuuskunnan ottaman kannan vuoksi ei hallitusohjelmaa koskeville neuvotteluille ole olemassa edellytyksiä, kun ei ole varmuutta siitä, kuka keskustapuolueesta voi neuvotella ohjelmasta.

Tasavallan presidentti kehotti 12.3.68 hallituksen muodostajaa tutkimaan myös suunnitteilla olevaa kapeammalle pohjalle rakentuvaa hallituksen muodostamista. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä totesi 12.3.68, että kepun vaatimukseen vientimaksujen poistamisesta on mahdoton suostua. Samalla ryhmä kehotti omia hallitusneuvottelijoitaan valmistautumaan eri hallituspohjavaihtoehtojen varalta. Kepun taholta todettiin, että sen sisäisten tapahtumien johdosta ei pitäisi vetää liian pitkälle meneviä johtopäätöksiä, koska kysymys oli yksinomaan hallitusohjelman konkretisoinnista.

»Tuumaustauon» jälkeen hallitusneuvottelut käynnistyivät jälleen 19.3.68, jolloin käsiteltävänä oli uusi luonnos hallitusohjelmaksi. Sos.-dem. eduskuntaryhmä käsitteli hallitusohjelmaluonnosta 21.3.68. Ryhmä totesi, että yleisesti ottaen ohjelmaluonnos olosuhteisiin katsoen oli hyvä. Arvostelua kohdistettiin kuitenkin kuntaudistusta ja peruskoulun kielikysymystä käsitteleviin ohjelmakohtiin.

Hallituksen muodostaja ilmoitti 21.3.68 illalla, että hallitusohjelmaluonnos oli tullut hyväksytyksi kaikissa neuvotteluihin osallistuneissa ryhmissä ja että keskustapuolueen neuvottelijat olivat saaneet puoluevaltuuskunnaltaan valtuudet sopia hallitusohjelmasta.

Ruotsalainen kansapuolue ilmoitti 22.3.68, että se tulee mukaan hallitukseen. Samana päivänä selvitettiin myös keskustapuolueen kanssa syntynyt kiista vientimaksuista ottamalla hallitusohjelman

liitteeksi laadittuun pöytäkirjaan seuraava lausuma:» Hallitusryhmien kesken on sovittu siitä, että ns. kasvupaketin sisältämän 600 milj.markan lisäksi mahdollisesti perittävät vientimaksut, joiden määrä on enintään 100 milj.mk, käytetään siten, että toinen puoli annetaan metsäteollisuuden ja yksityisen metsätalouden sekä toinen puoli kehitysalueiden talouselämän edistämiseksi myönnettävinä halpakorkoisina lainoina.»

Viimeiseksi kiistanaiheeksi hallituksen synnyttämisessä muodostui tietenkin hallituspaikkojen jakaminen eri puolueitten kesken. Sosialidemokraattien taholta vaadittiin erityisen suunnitteluministerin ja teollisuusministerin nimittämistä hallitukseen, sekä että nykyisestä poiketen uuteen hallitukseen nimitettäisiin ainoastaan yksi maatalousministeri. Alkuvaiheessa keskustapuolue vastusti näitä vaatimuksia, mutta kun kävi ilmeiseksi, että sen puheenjohtaja Johannes Virolainen halusi välttämättä hallitukseen opetusministerin paikalle, niin sosialidemokraatit onnistuivat käyttämään tilaisuutta hyväkseen ja viemään em. vaatimukset läpi. Koiviston hallitus oli valmis illalla 22.3.68.

Ryhmien välinen yhteistyö

Vuoden 1968 viltiopäivien kevätistuntokaudella saavutetut tulokset osoittavat, että hallituspuolueiden eduskuntaryhmien välinen yhteistyö on sujunut ehkä odotettua paremmin. Erimielisyyksiltä ei ole tietenkään välttytty. Erimielisyyksiä syntyi vasemmistopuolueiden ja keskustapuolueen välillä mm. valtakia, elinkeinoverotuksen uudistusta ja rakennuslain muutoksia käsiteltäessä. Vanhan maalaisliiton tapaan kepu pyrki näiden lakien käsittelyn yhteydessä yleisen edun vastaisesti varjelemaan pyhää omistusoikeutta ja mm. vientimaksukysymyksessä saamaan metsänomistajille ansaitsematonta hyötyä. Keskustapuolueen vanhoillisuus tuli puolestaan ilmi alkoholilakien ja peruskoululain käsittelyn yhteydessä.

Mitä vasemmistopuolueiden eduskuntaryhmien väliseen yhteistyöhön tulee niin se on saanut yhä kiinteämpiä muotoja ja vasemmistolle tärkeissä kysymyksissä vasemmistoryhmät ovat pystyneet esiintymään yhtenäisenä keskustapuoluetta ja muita porvarillisia puolueita vastaan.

Syysistuntokauden alussa hallitusryhmien välinen yhteistyö tulee joutumaan jossain määrin koetukselle. Tulo- ja menoarvion käsittelyn yhteydessä pääsevät »intohimot» yleensäkin vallalle ja näin tulee oletettavasti tapahtumaan myös ensi vuoden budjettia käsi-

teltäessä, varsinkin kun edessä ovat kunnallisvaalit. Jo nyt on selvää, että suuren luokan poliittinen taistelu tullaan syysistuntokaudella käymään perhe-eläkelain sisällöstä. Vastakkain ovat jälleen kerran palkansaaajien edut ja keskustapuolueen pyrkimys saada aikaan tulonsiirtoja kannattajilleen palkansaaajien kustannuksella.

Hallituksen ja ryhmien väliset suhteet

Paasion hallituksen aikana esiintyi hallituspuolueiden eduskuntaryhmien ja hallituksen välillä ajoittain tiettyä kireyttä. Syynä tähän olivat hallituksen eduskunnalle antamat »vähemmän miellyttävät» esitykset, kasvava työttömyys ja informaation puute. Ärtymystä erityisesti vasemmistoryhmissä herätti myös se, että hallitus eräitä tärkeitä komiteita nimittäessään ei ottanut huomioon poliittisia voimasuhteita. Vuoden 1968 valtiopäivien aikana edellä mainittu kireys lieventyi huomattavasti, vaikka edelleen laaja työttömyys ja työllisyysasioiden hoito yleensä on pakottanut mm. sos.-dem.-ryhmän esittämään hallitukselle toistuvasti vaatimuksia entistä tehokkaammista toimenpiteistä työllisyystilanteen parantamiseksi.

Tulokset alkavat näkyä

Paasion hallitus joutui turvautumaan kovalta tuntuneeseen »hevoskuuriin» valtiontalouden tervehdyttämiseksi. Nyt alkavat tämän »kuurin» tulokset näkyä. Valtiontaloudessa on välttytty kassakriiseiltä, maksutase on kehittynyt koko ajan myönteisesti samoin kuin kauppataaseemme, joka muodostuneen vuoden 1968 osalta ensimmäisen kerran kymmeneen vuoteen vientivoittoiseksi ja uuden nousukauden merkit ovat selvästi nähtävissä. L-sopimuksen aikaansaamisella ja valtalain säätämällä estettiin inflatoorinen kehitys ja parannettiin kilpailukykyisyyttämme sekä purettiin erittäin vahingolliseksi osoittautunut indeksisidonnaisuusjärjestelmä. Kasvupaketti on esimerkkinä valtion tehokkaasta pääomavirtojen ohjauksesta. Teollisilla investoinneilla ja uusilla teollisilla aluevaltauksilla on laajennettu teollisuutemme pohjaa ja luotu uusia pysyviä työpaikkoja. Edellä mainitut ja jo aikaisemmin suoritettut lainsäädännölliset uudistukset tulevat monella tavalla vaikuttamaan yhteiskuntamme myönteiseen kehitykseen.

Lähtöleikkisuutta ajatellen hallitukselta ja eduskunnalta toivotaan ennenkaikkea toimenpiteitä demokratian lisäämiseksi talous- ja eri yhteiskuntaelämän aloilla.

Sosialidemokraattinen kulttuuripolitiikka

60-lukua voidaan perustellusti kutsua kulttuuripoliittiseksi vuosikymmeneksi. Tänä vuosikymmenä on tapahtunut ja tapahtuu suuria kulttuuri-institutionaalisia muutoksia kuten koulu-uudistus ja n.s. korkeamman opetuksen uudelleenjärjestelu. Tämän lisäksi on havaittavissa selvästi lisääntyvää kiinnostusta kulttuurielämään ylipäänsä.

Osittain vaikeasti hahmoteltavassa kulttuurielämässämme tapahtuu enemmän liikehdintää. Tuo liikehdintä on karkeasti jaoiteltuna kahden tyyppistä: yhtäältä sellaiset vanhat paikallaan pysyvät kulttuurilaitoksemme kuten koululaitos, osa kulttuurirahastoitamme ja eräät muut kulttuuriin vaikuttavat instituutiot (esim. kotiseutuyhdistykset, Martta-yhdistykset) alkavat muuttua sisältä päin, ja toisaalta syntyy uusia, 60-luvulla vaikuttavia kulttuuriyksiköjä.

Sosialidemokraattisella puolueella on varsin aktiivinen ote maamme kulttuuripolitiikkaan. Sillä on kauaskantoiset kulttuuri-, tiede- ja korkeakoulupoliittiset ohjelmat, jotka selvästi hahmottavat ja antavat suunnan puolueemme kulttuuripoliittisille tavoitteille. SDP:n kulttuuripoliittisessa ohjelmassa hahmotellaan puolueen kulttuuripoliittiset tehtävät ja tavoitteet seuraavasti:

»Sosialidemokraattisen kulttuuripolitiikan keskeisenä tehtävänä on vaikuttaa siihen, että tietoja ja taitoja yhteisöjen piirissä kehitetään, syvennetään ja rikastetaan, että yhteiskunnan henkeä kehitetään sosiaaliseen suuntaan arvostuksia uudistamalla ja että demokratian tietä turvataan jokaiselle yksilölle mahdollisuus henkisesti rikkaaseen elämään.»

Tämän mukaan on jokaiselle yksilölle turvattava oikeus ja mahdollisuus persoonallisuutensa kehittämiseen, tietojen ja taitojen

hankkimiseen, sivistyksen tulosten monipuoliseen nauttimiseen, viihtymiseen ja arvokkaaseen ajanvietteeseen.

Sosialidemokraattisen kasvatuksen tavoitteena on yksilön itenäisyys ja monipuolinen yhteistoiminta inhimillisen yhteenkuuluvuuden hengessä, suvaitsevuuden, edistysellisen kriittisyyden ja yhteiskunnallisen sekä poliittisen aktiivisuuden lisääminen kansan keskuudessa. Kasvatus ihmisyyteen, sosiaalisuuteen ja kansainväliseen ajatteluun on meidän aikamme keskeisimpiä tavoitteita.»

Kun kulttuuri erityisesti vaikuttaa arvostusten muodostumiseen, on kulttuuripoliittisessa ohjelmassamme kiinnitetty keskeistä huomiota arvostuksiin:

»Yhteisön piirissä vallitseviin arvostuksiin on sosialidemokraattisen kulttuuripolitiikan pyrittävä vaikuttamaan siten, että demokratian vastaiset ja ihmisarvoa väheksyvät piirteet kulttuuristamme häviävät. Vallan, voiman ja kovuuden ihailu on pyrittävä hävittämään, samoin toisiin yhteisöihin ja ryhmiin kohdistuva ennakkoluuloisuus ja suvaitsemattomuus.

Suhtautuminen työhön on keskeisiä niissä arvostuksissa, joiden uudistaminen vaikuttaa koko yhteisön hengen uudistumiseen. Niinpä ns. henkisen ja ns. ruumillisen työn erilainen arvostaminen on epäterve jäännös menneiltä kulttuurikausilta. Kaiken työn yhtäläinen arvostaminen on sopusointuisen ja oikeuden mukaisen yhteiskunnan edellytys.

Arvostuksia luo ja niitä uudistaa ennen kaikkea aatteellinen pohdinta ja keskustelu, jota sosialidemokraattisen kulttuuripolitiikan on pyrittävä suosimaan ja edistämään. Aineistoa aatteellinen pohdinta saa parhaiten tieteellisen tutkimuksen tuloksista ja havainnoista sekä taiteellisista oivalluksista. Mm. tämän vuoksi sosialidemokraattisen kulttuuripolitiikan on tuettava ja edistettävä luovaa tieteellistä ja taiteellista toimintaa ja oltava sen saavutusten suhteen avoin ja valpas. Erityisesti on suositettava kriittisen hengen syntymistä ja säilymistä kaikilla alueilla.

Muutos arvostuksissa pääsee vaikuttamaan yleisesti vain kasvatuksen tietä. Kasvatusihanteita ja kasvatusmenetelmiä on sen vuoksi mitä vakavimmin ja kiireellisimmin tutkittava ja kehitettävä ja kasvatuksen henki saatava sosiaaliseksi ja demokraattiseksi koulu-, nuoriso ja aikuiskasvatuksessa. Erityisen tutkimusinstituutin perustaminen tätä työtä varten on tulevaisuuden keskeisiä tehtäviä.»

Koulu-uudistus

Peruskoulun toteutuminen poistaa meiltä ns. alemman opetuksen kohdalla vallinneen kastijaon. Pitkällä tähtäimellä on koulu-uudistus tärkein tämän hetken kulttuuritapahtuma. Se muuttaa koululaitostamme sisältä päin ratkaisevalla tavalla. Tuo ehkä yhteiskuntamme staattisin laitos on vihdoinkin muuttumassa, ja kuvaavaa on, että koulurajestelmämme muutokset ovat saaneet aikaan suu-relta osalta muut kuin koululaitoksemme edustajat.

Koulu-uudistustoimikunnan mietintö vuodelta 1966 sisältää ne peruskoulun tavoitteet joiden puitteissa on tarkoitus toteuttaa tulevaisuudessa uutta opetusohjelmaa. Koululaitoksen perustehtävän määrittelee mietintö seuraavaksi:

»Yhteiskunnan kannalta koululaitoksen tärkein tehtävä on turvata sivistyksen jatkuva kehitys siirtämällä edellisten sukupolvien luomaa kulttuuriperintöä jälkeentuleville polville. Yksilön kannalta koulun päätehtävänä on saattaa yksilö osalliseksi sivistyksen perusteista ja siten luoda hänelle pohjaa henkistä elämää varten. Koululla on tietysti muitakin tehtäviä sekä yhteiskunnan että yksilön kannalta ajatellen, mutta molempia edellämainittuja lienee pidettävä alkuperäisimpänä ja tärkeimpänä tehtävänä, jota varten koulut on varsinaisesti eri aikoina perustettu. Tätä on pidettävä myöskin suunnitellun peruskoulun ensisijaisena tavoitteena.»

Koulunuodistustoimikunnan mietintö asettaa tavoitteeksi kulttuuri-ihmisen luomisen, joka on kykenevä omaksumaan itselleen yleismaailmallisen henkisen sivistyspääoman, pystyy yhteistyöhön muiden ihmisten kanssa ja kehittyy eheäksi, itsenäiseksi ja arvostelukykyiseksi persoonallisuudeksi.

Mietinnön peruseriaatteet ovat suurimmalta osaltaan yhdenmukaisia sosialidemokraattisen puolueen päämäärien kanssa. Keskustelua on herättänyt tunnustuksellisen uskonnon opetuksen asemasta tulevassa peruskoulussa. Mietintö suosittelee tunnustuksellisen uskonnon opetusta eettisten ja esteettisten arvojärjestelmien opetuksen ohessa. Eräitä muitakin yksityiskohtia on ollut keskustelun kohteena ja tämän vuoksi onkin pidettävä huoli siitä että tuleva peruskoulu ja sen ohjelma muodostuu niin uudistuskkykyiseksi, että tarvittavat muutokset kunakin ajankohtana ovat mahdolliset suorittaa nopeasti.

N. korkeampi opetus

Samalla kun suomalaisenkin yhteiskunnan perinteisesti suljetut ja autoritaariset lohkot alkavat vähitellen eriytyä ja demokrati-

soitua, tapahtuu uudenlaista vallan ja hallinnon säätelyä. Yhä kiihtyvä keskustelu yhteiskunnan osa-alueiden uudelleen järjestelyistä ja näiden osa-alueiden keskinäisistä suhteista voidaan tähän mennessä käytettyjen puheenvuorojen perusteella jakaa kahteen ryhmään: on niitä, jotka demokratian nimessä vaativat täyttä autonomiaa eri osa-alueille piittaamatta niiden sisäisestä demokratian asteesta ja piittaamatta siitä, miten demokraattisesti nämä alueet ovat riippuvuussuhteessa muuhun yhteiskuntaan, ja on niitä, jotka niinkään demokratian nimessä vaativat yhteiskunnan osa-alueiden kiinteämpää yhteyttä toisiinsa ja yhteistä vallan ja hallinnon säätelyä.

Korkeakouluhallinnosta käyty keskustelu on toistaiseksi käyty koko yhteiskunnan kannalta kahden autoritaarisen ja vain näennäisesti erilaisen mielipidesuunnan välillä. Molemmat suunnat pyrkivät vallan keskitykseen: toinen haluaa säilyttää korkeakouluille niiden perinteisen autonomian piittaamatta lainkaan yhteiskunnan yleisestä kehityksestä, ja toinen haluaa keskittää vallan valtakunnallisesti keskusjohtoiseksi.

Ilahduttavaa on se, että keskustelu on lähtenyt käyntiin, surulista se, että tässä maassa ei vielä ole käyty demokratian laajentamiseen pyrkiviä kannanottoja. Kun lehtien palstat täyttyvät kahden yksinomaan konservatiivisen suunnan pielijöistä, on suomalaisen yhteiskunnan tila todella hätkähdyttävä.

SDP:n tiede- ja korkeakoulupoliittisessa ohjelmassa pidetään tutkimustyön kehittämistä erittäin tärkeänä. Se vaatii ryhtymistä välittömästi seuraaviin toimiin: a). opettajavoiman lisäämisen yhteydessä yliopistoissa ja korkeakouluissa on niille professoreille ja muille opettajille, joilla on erityistä harrastusta ja kykyä tutkijoiden kouluttamiseen, järjestettävä helpotusta muusta opetustyöstä ja hallinnosta sekä korvattava taloudellisesti osallistuminen tutkijakoulutukseen. Dosenttikunnan mahdollisuudet keskittyä tieteelliseen tutkimustyöhön on taloudellisesti turvattava. b). valtion tutkimuslaitosten mahdollisuuksia tutkijakoulutuksen järjestämiseen niiden varsinaisten tehtävien yhteydessä on tähänastista enemmän käytettävä hyväksi mm. ohjaamalla tieteellisten toimikuntien tutkijoita ja assistentteja sekä valtion ja yksityisten rahastojen stipendiaatteja käyttämään hyväksi niiden tarjoamia työskentelymahdollisuuksia ja niissa toimivien vanhempien tutkijoiden apua. Tämä edellyttää kiinteätä yhteistoimintaa yliopistojen, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten välillä. c). korkeinta hengenviljelyä on pyrittävä tukemaan sos.-dem. eduskuntaryhmän asiasta tekemän aloitteen mukaisesti. Näistä aloitteista mainittakoon val-

tion tulo- ja menoarvioon perustuva määräraha varttuneille tieteen harjoittajille, apurahoja aputyövoiman palkkaamiseen, apurahoja nuorille tieteenharjoittajille, apurahoja tutkijoiden tieteellisen työn tukemiseen jne.

Kun Suomessa vieläkin jää suuri osa lahjakasta nuorisoa korkea-koulujen ulkopuolelle mm. siitä syystä että he eivät ole voineet suorittaa ylioppilastutkintoa, vaatii puolue tässä tärkeässä asiassa muutosta:

»Sellaisille nuorille, joilla ei ole ollut mahdollisuutta suorittaa ylioppilastutkintoa, on varattava mahdollisuus opiskeluun yliopistoissa ja korkeakouluissa. Ammatillisissa oppilaitoksissa ja seminaareissa valmistuville on varattava mahdollisuus ylioppilastutkinnon suorittamiseen ilman nykyistä oppikoulukurssin opiskelua. Korkeakoulujen pääsyyvaatimuksia on niin muutettava, että jokainen riittävät opiskeluedellytyksen omaava henkilö voi päästä niissä opiskelemaan ilman nykyisin vaadittavaa ylioppilastutkintoa. Siellä, missä tällaiset mahdollisuudet jo ovat olemassa, kuten Tampereen Yliopistossa, ne on ehdottomasti säilytettävä.»

Peruskoulun toteuttaminen asettaa nykyisten sekä perustettavien yliopistojen ja korkeakoulujen kehittämissuunnitelmat ainakin osittain uuteen valoon. Viimeistään nyt on tarkasteltava korkeakoulupolitiikkamme kokonaisuohjelmaa peruskoulun aiheuttamien muutosten näkökulmasta.

Peruskoulu poistaa ns. alammanasteisessa opetuksessa vallinneen epädemokraattisuuden: aikaisemmin suljetut ovet avautuvat nyt kaikille. Sitä vastoin yliopistot ja korkeakoulut ovat tässä maassa vieläkin muusta koululaitoksesta erillään olevia laitoksia, jota ei ole nivelletty demokraattiseen hallintoon.

Samalla kun koululaitoksemme sisäisesti demokratisoidaan, samalla on pidettävä huoli siitä, että maan alueellinen korkeakouludemokratia laajenee. Korkeakoulujen kokonaisuohjelman puitteissa on maan eri osien koulutustarpeita tyydytettävä tasapuolisesti.

Työväenliike ja kulttuuri

Vaikka työväenliike tosiasiallisesti on harrastanut monitahoista kulttuuria perustamisesta saakka ja täten antanut maan koko kulttuurille merkittävän panoksen, on työväenliikkeen suhtautuminen kulttuuriin ollut ajoittain torjuva ja osaksi ristiriitainen. On aivan oikein katsottu, että valtaosa kulttuuristamme on palvelut lähinnä yläluokan tarpeita ja päämääriä ja tämän johtopäätök-

senä on keskitytty työväenliikkeen oman osakulttuurin kehittämiseen.

Kiitettävän työväenliikkeen oman kulttuurin kehittäminen on myös aiheuttanut joitakin haittavaikutuksia. Työväenliikkeen torjuva asenne yleiseen kulttuuriin anoi porvarillisen ajatusmaailman omaaville mahdollisuuden nopeasti vallata yhteiskunnalliset kulttuurilaitokset ja sisällyttää niihin porvarillinen ideologia.

On selvää, ettei työväenliikkeellä ollut läheskään aina mahdollisuuksia vastata porvarilliseen kulttuurihaasteeseen, sen oli hoidettava konkreettiset jokapäiväiseen leipään liittyvät asiat. Mutta saattaa olla ettei työväenliike aina riittävästi ottanut huomioon kulttuurin valtavaa vaikutusta mielipiteen muodostukseen ja ajatustottumuksiin.

Perinteinen kulttuurikäsitys, joka aivan kuin luonnostaan antoi kulttuurin yläluokan käsiin, perustuu ajatuskaavaan jota usein nimitetään platonistiseksi. Platonistisen käsityksen mukaan henki ja aine (idea ja materia) ovat selvästi toisistaan erillään siten, että henki on ainetta korkeammalla ja sitä arvokkaampi tosiolevainen. Kun platonistisen kaavan mukaan näin on, vain harvoilla on mahdollisuus saavuttaa henkinen alue, kulttuuri. Samanaikaisesti väheksyy platonistinen ajatusrakennelma aineellista puolta: ihminen joka kamppailee aineellisten edellytysten parissa ei voi saavuttaa henkistä elämää koskaan. Platonistinen kaava suosii juuri porvarillista yläluokkaa: sen mukaan on harvoja ja valittuja (meillä porvarit). Sen mukaan on pitkään estetty arvostamasta realistista arkipäivää kuvaavaa taidetta ja päinvastoin: leivän puutteesta ja paikatuista housuista on tehty lukemattomia romanttisia ja ihannoivia kuvauksia, jotka porvarien oveluuden mukaisesti vieraannuttavat ihmiset hyväntahtoisesti hymyilemään housun paikoille.

Kuvaan tietysti kuuluu, että kulttuuriapurahat ja -palkinnot ovat menneet »todellisille kulttuuri-ihmisille». Porvarien mainostama »puhdas kulttuuri» onkin puhtaasti kulttuuriripoliittinen, yhteiskuntapoliittinen, poliittinen.

Hemogenia

Italialaiset ja ranskalaiset sosialistiset yhteiskuntatieteilijät ovat kehittäelleet teorian, jonka mukaan yhteiskunnassa esiintyy aina kaksi päävoimaa: poliittinen valta ja hegemonia. Poliittinen valta tekee päätöksensä kunkin maan järjestelmän mukaisesti, kun puolestaan hegemonia, henkinen piilovalta, päättää mitkä asiat yleensä

tulevat yleiseen keskusteluun, mitkä asiat ovat »älykkäitä», »sopivia», »moraalisia» jne.

Tämä terävä havainto tukee sitä ajatusta, että kulttuurilla todella on merkittävä yhteiskunnallinen panos. Kulttuurihan usein tuo asioita yleiseen keskusteluun ja sen kannanotot vaikuttavat yleisiin päätöksiin.

Materialistisen ideologian selväksi vastakohdaksi on asetettu idealistinen ideologia. Työväenliikkeen sekä teoreettinen kehitys että käytännön toiminta on ottanut melko tiukan joko — tai — asenteen materialistiseen ja idealistiseen ideologiaan. Idealistisen ideologian käytännöllinen merkitys on työväenliikkeen taholta käytännöllisesti katsoen kielletty kokonaan: se on yksiselitteisesti tulkittu taloudellisten olosuhteiden heijastumaksi.

Nykyaikainen yhteiskuntatutkimus osoittaa kuitenkin, että ns. henkiset toiminnot ja yhteiskunnassa olevat henkiset instituutiot vaikuttavat myös »materialistisesti» yhteiskunnan olosuhteisiin.

Tätä henkistä vaikutusta on edellämainitun mukaisesti ruvettu nimittämään hegemoniaksi. Italialaisten ja ranskalaisten sosialististen yhteiskunta-analyytikkojen mukaan työväenliikkeellä ei ole syytä kieltää henkisen mahdin yhteiskunnallista merkitystä. Työväenliikkeet olivat heidän mielestään tulkinneet liian ahtaasti sitä Marxin teoriaa, jonka mukaan henkisillä toiminnoilla oli vain toisarvoinen yhteiskunnallinen merkitys. Nämä yhteiskuntateoreetikot vaativat, että työväenliikkeiden tuli ottaa aktiivinen ja kokonaisvaltainen ote myös yhteiskunnassa esiintyvään henkiseen valtaan.

On melko ymmärrettävää, että työväenliikkeet ovat suhtautuneet melko väheksyvästi henkisen vallan merkitykseen. Heti kun on alettu puhua henkisistä toiminnoista, on se työväenliikkeen piirissä koettu idealistiseksi höpötykseksi, joka ei sisällä muuta kuin sinfonioita ja käsittämättömiä taidenäyttelyjä. Samoin on ollut melkoista epäselvyyttä idealismin todellisesta luonteesta. Esimerkiksi ei aina ole havaittu, että tiukka pitäytyminen johonkin oppiin — olkoonkin, että tuo oppi olisi materialistinen — on itse asiassa idealistinen asennoituminen, jos tuo oppi ei vastaakaan muuttuneita yhteiskunnallisia olosuhteita. Niinpä esimerkiksi se, joka jotakin puolueohjelmaa uudeistettaessa vaatii pysyttäytymistä joskus menneisyydessä rakennettuun teoreettiseen kaavaan, on itse asiassa idealisti; kun puolestaan se, joka ohjelmaa uudistettaessa ottaa huomioon muuttuneet olosuhteet, on huomattavasti enemmän materialisti. Työväenliikkeen piirissä edellä esitetty esimerkki on

tärkeä siksi, että usein väitetään sen olevan materialistisempi, joka eniten pitäytyy aikoinaan kehitettyyn Marxin oppiin.

Ahtaasti käsitetty materialistinen ideologia voi näin ollen kääntyä ikäänkuin itseään vastaan: se muuttuu huomaamattaan idealistiseksi. Lisäksi se estää avaran havaintojen teon yhteiskunnallisista vaikutusilmiöistä ja näistä havainnoista tehtävät johtopäätökset.

Porvarilliset piirit ovat varsin kauan saaneet rauhassa rakentaa henkistä hegemoniaansa, joka tässä maassa on porvarillinen. Kun meillä on viime aikoina työväenliikkeen piirissä jonkin verran alettu keskustella henkisestä vallasta, on se luonnollisesti hätkähdyttänyt porvarillisen hegemonian ylläpitäjiä. Niinpä eräät porvarilliset yhteiskuntatieteilijämme ovat kokonaan kiistäneet porvarillisen hegemonian olemassaolon. Se on leimattu epätarkaksi ja epätieteelliseksi tavaksi kuvata eräitä yhteiskunnan ilmiöitä. Porvarillinen lehdistö — eräs merkittävimmistä porvarillisen hegemonian välineistä — on niin ikään yrittänyt kumota henkisen hegemonian porvarillista luonnetta muun muassa väittämällä, että maamme porvarillinen lehdistö on yksi parhaita vapauden ja demokraattisuuden osoituksia tässä maassa.

Työväenliikkeellä tulee luultavasti vielä kauan olemaan vaikeuksia porvarillisen hegemonian hahmoittamisessa, sen kartoittamisessa ja sopivien menettelytapojen löytämisessä porvarillisen hegemonian kumoamiseksi. Tähän tehtävään on kuitenkin syytä aktiivisesti ryhtyä, koska henkisen ylivallan yhteiskunnallinen merkitys on erittäin materialistinen.

Maatalouspolitiikka valinkauhassa

Itsenäisyytemme 50-vuotiselta taipaleelta on nähtävissä eräitä tunnusomaisia piirteitä maatalouspolitiikassamme. Selvimmin nuo piirteet tulevat ilmi pyrkimyksenä elintarvikkeiden omavaraisuuteen, joka rauhanomaisissa oloissa on johtanut eräiden kotieläintuotteiden ylituotantopulmiin. Myös varsin radikaalit muutokset maanomistusoloissa torpparivapautus- ja maanhankintalain sekä muiden asutuslakien ja perintöön liittyvän tilojen osittamisen nojalla ovat olleet merkittäviä osatekijöitä maa- ja maatalouspolitiikassamme.

Edellä olevaan kehitykseen on ollut eräitä luonnollisia syitä, kuten käydyt sodat ja niiden aiheuttamat, jopa vakavatkin puutteet elintarvikkeista sekä maan nälkä ja epäoikeudenmukaiset maanomistuso-
lot. Kuitenkin poliittiset kompromissiratkaisut, jotka ovat johtaneet maataloustuotannon voimakkaaseen tukemiseen julkisen vallan taholta, ovat ohjanneet kehitystä nykyiseen, osittain varsin epäterveelliseen tilaan maatalouspolitiikassamme.

Maataloutemme luonnollisen edistymisen vakavana jarruna on ollut maatalouden eri tukemislaeissa selvästi nähtävissä oleva periaate, että maatalouden palveluksessa olevan väestönosan on saatava samanlainen toimeentulo kuin muiden elinkeinojen palveluksessa oleville maatalouden heikosta rationalisointiasteesta ja kansantaloudellisesta kannattamattomuudesta riippumatta. Niin kauan kuin tästä periaatteesta pidetään kiinni, on vain vähän toiveita nykyistä mielekkäämmästä maatalouspolitiikasta. Päin vastoin ongelmat saattavat eräiltä osin yhä pahentua.

Tämänhetkisiä maataloutemme pahimpia ongelmia ovat ylituotantopulmat, tilojen pieni koko, väestön liiallinen sitominen maa-

talouteen ja maataloutemme heikko tuottavuus. Kahden viimemainitun tekijän osalta tilanne on sellainen, että maatalous edustaa vain n. 9 %:n osuutta kansantulosta, mutta maatalousväestön osuus (metsätalousväestö poisluettuna) on vielä pitkälti yli 20%. Vakavimmat ylituotantopulmat ovat maitotalouden, kananmunien ja sianlihan osalla, joiden viennin järjestämisessä on lisäksi ilmennyt vaikeuksia. Leipä- ja rehuviljan sekä naudanlihankin osalta on aika-ajoin viime vuosina päästy täyteen omavaraisuuteen. Jatkuvasti hyljälleen kasvanut maataloustuotanto on tuonut turvallisen omavaraisuuden, mutta samalla maataloustuotannon tukeminen nielee yhä kasvavia määriä valtion varoja.

Tutkimusten mukaan maataloudessamme on runsaasti liikatyövoimaa, jonka luonnollista siirtymistä muihin tehtäviin viime vuosina on vakavimmin estänyt heikko yleinen työllisyystilanne. Muuttoliikettähän ei aiheuta niinkään selvästi maatalouselinkeinon »työntö» kuin muiden elinkeinojen »veto». Meillä on kehitys ollut huomattavasti hitaampaa kuin esim. Ruotsissa. Siellä maatalousväestö 1950-luvulla supistui n. 30%:lla, mutta tuottavuuden nousu oli saman aikaisesti n. 5—6% vuodessa. Kun Ruotsissa maatalouden työpanos pieneni vuodesta 1953 vuoteen 1963 n. 40%; oli meillä vastaava %luku 20. Muuttuminen teollisuus- ja palveluelinkeinovaltioksi on meillä vasta alkuvaiheessaan läntiseen naapurimaahamme verrattuna.

Kuitenkin on maataloudessamme havaittavissa eräitä tervehtymisen merkkejä. Koneellistamisasteen nopea kohoaminen (eräiltä osin jopa liiallinen koneellistaminen) on selvä osoitus siitä, etteivät kaikki muutokset maataloudessa ole perin hitaita. On todettavissa eräillä tiloilla omaehtoisia rationalisointipyrkimyksiä erikoistuvaan tuotantoon. Useat suurehkoista tiloista ovat siirtyneet viljan viljelyyn ja luopuneet karjanpidosta. Väkilannoitteiden käyttö on lisääntynyt ja samoin kotieläintemme tuotokset. Viimeaikaiset havainnot viittaavat yhä tehostuvaan nurmen ja tuorerehun viljelyyn, mikä on omiansa luonnollisestikin vähentämään väkirehujen tuontia.

Silti kehitys nykyisellään on liian hidasta, ellei maatalouspoliittisilla julkisen vallan toimenpiteillä ohjata asioiden kulkua terveempään suuntaan. SDP onkin asettanut maatalouspolitiikan perustavoitteet nykyistä asiantilaa järkevämille linjoille pitkän tähtäyksen ohjelmalla. Nämä perustavoitteet ovat lyhykäisyydessään seuraavat:

1. Maatalouspolitiikkamme perustavoitteeksi on asetettava tarkoituksenmukaisen maatilatalousyksikön aikaansaaminen. Se edellyttää samalla — kansantaloudellista tuottavaa työtä ajatellen — uusien työpaikkojen luomista teollisuuteen ja palveluelinkeinoihin.

2. Maatilataloutemme kokonaisuudistus ja -järjestely olisi toteutettava vuoteen 1980 mennessä.

3. On pyrittävä sekä tehokkaaseen, kustannuksiltaan kohtuulliseen elintarviketuotantoon että myös parempaan tilakohtaiseen kannattavuuteen.

4. Tilakoko olisi saatava nousemaan keskimäärin 20 peltohehtaarin suuruiseksi. Tällöin on mahdollista voimakas tilojen lukumäärän supistuminen.

5. Viljelijän ammattitaidon kohentamiseen sekä viljelijän ikä- ja työkykytekijöihin kuten myös tilan tuotantosuuntaan olisi kiinnitettävä huomiota.

6. Osittamisrajoituslaki olisi toteutettava eikä uusia tiloja saisi enää perustaa, kuten ei myöskään raivata lisää uutta peltoa.

7. Tilasta luopuminen olisi tehtävä joustavaksi yrittäjäläkelain, luopumiskorvausjärjestelmän tms. puitteissa.

8. Tilakoon suurentaminen olisi nojattava pääasiallisesti vapaaehtoiseen maan ostoon ja vuokraukseen sekä tarvittaessa valtion välitystoimintaan ja estettävä keinottelumahdollisuudet tilakaupoissa.

9. Sisarusuus- ja lisämaalainoituista olisi tehostettava tilakoon suurentamiseen tähdäten. Pinta-alalisäjärjestelmää olisi myös muutettava tämän periaatteen mukaiseksi.

10. Valtion maita ei suositella tilojen lisämaiksi. Yhteiskunnan edut turvataan varaamalla riittävästi maata rakennustarkoituksia varten.

11. Tilusjärjestelyt ovat välttämättömiä ja kuhunkin kuntaan olisi perustettava tämän toiminnan hoitamista varten tilusjärjestelylautakunta.

12. Salaojitus- ja kuivatustoimintaa on tarpeen edistää ja erityisesti maakunnallisesti tärkeät peruskuivatukset olisi pantava etutilalle. Soiden kuivatuksen tulee luonnollisestikin palvella metsätaloudellisia päämääriä. Kiventaivaustoimintaa voidaan puoltaa vain erityistapauksissa. Kiviset, pienet ja huonomuotoiset peltokuviot olisi metsitettävä.

13. Lainoitus olisi hankittava maatalouden perusluottolain, maatalouden työeläkekassan ja maatilatalouden kehittämisrahaston kautta sekä vapailta luottomarkkinoilta. Lainoitusasiat olisi hoidettava rahalaitosten eikä jäykan virkakoneiston välittämänä.

14. Hankitut pääomat olisi käytettävä ensisijaisesti lisämaiden hankintaan, toiseksi perusparannuksiin ja kolmanneksi talousrakennuksiin.

15. Maatalousneuvonta olisi keskitettävä ja sen tulisi toimia siten,

että se osaltaan edistäisi tarkoituksenmukaisten maatilatalousyksiköiden luomista ja tilakoon suurentamista.

Nämä edellä 15 kohdassa esitetyt maatalouspoliittiset tavoitteet ovat saaneet yhä kasvavaa mielenkiintoa ja ymmärrystä osaksensa. Vähin erin ihmisten suhtautumistavassa maatalouskysymyksiin päästäneen tunteenomaisista näkökannoista objektiivisemmän arvostelun tielle.

Maamme maatalouspolitiikasta on näihin saakka puuttunut sellainen selkeä, johdonmukainen tavoitelinja, joka voisi edullisella tavalla sopeutua kansantalouteemme ja edistää sen kasvun nopeutumista. Tästä syystä olisi päästävä maatalouspolitiikassa irti hetkellisistä, lyhyen ajan ratkaisuista, jotka syntyvät etupäässä poliittisista kompromissitietä. Pitkän tähtäyksen maatalouspoliittinen ohjelma, johon SDP:n viitoittamat perustavoitteet selvästi viittaavat, olisi saatava eri etupiirien hyväksymiksi, jotta koko maataloutemme saataisiin suunnitellummalle tielle. Sitä kautta se ajanoloon parhaiten palvelisi niin viljelijäväestöä kuin kuluttajiakin ja edistäisi kansantaloutemme luonnollista ja tervettä kehitystä.

Koulu- ja oppikirjojen puolueettomuus

Tutkimustyössä pidetään ihanteena puolueettomuutta. Mutta silti tutkijat — yksityiset ihmiset henkilökohtaisesti — joutuvat tekemään valintoja, ottamaan huomioon eräitä tekijöitä ja jättämään toisia sivuun tai painottamaan toisia asioita enemmän kuin toisia.

Luonnollisestikin matematiikkaa, tähtitiedettä ja joidenkin muidenkin tietteen harjoittajat pääsevät hyvin lähelle puolueettomuutta tutkimustoiminnassaan. Menetelmiltään vähemmän kehittyneissä tieteissä puolueettomuus on vain ihanne, eikä käytännössä mahdollista.

Näin ollen oppiaineiden opetuksessakin heijastuvat jo tutkimuksesta peräisin olevat puolueellisuudet.

Jos kasvatustyötä tekevät tietoisesti pyrkivät puolueettomuuteen, heidän opetuksensa saattaa olla vain matematiikan ja sitä lähellä olevien aineiden kohdalla sellaista. Kielten kohdallakin niin voisi olla. Mutta kielten oppikirjojen tarkastelu tuo esiin aivan tavattoman vääristymän puolueettomuuden ihanteesta. Kouluissamme käytettävät saksankielen oppikirjat esittävät saksalaisen kulttuurin ihanteellisena. Samoin on laita englannin opetuksessa käytettävien kirjojen kohdalla. Englanti on niissä maailman hienoin maa niin maantieteeltään kuin ihmisiltäänkin ja sen kulttuuriperinteet ylevimmät mitä ajatella saattaa. Sama pitää paikkansa muiden kielten oppikirjojen suhteen. Näissä kirjoissa heijastuvat imperialistiset näkemykset.

Luonnollisestikin opettajat voivat painottaa opetuksen kirjoista poiketen. Tosiasiaksi kuitenkin jää, etteivät opettajat sitä tavallisesti voi tehdä tai siihen edes kykene. Oppiennätykset on saavutettava kaikilla aloilla. Opettajat eivät salaa kantojaan, he eivät sitä tavallisesti edes haluakaan tänään sen paremmin kuin 1930-luvun lapualaiskiihkon vuosina. Toisaalta monien asioiden kohdalla ei ole edes syytä

pyrkiä täydelliseen puolueettomuuteen, mielipiteiden kätkemiseen. Tärkeätä on kuitenkin, että otetaan esille erilaisia näkökulmia ja useita vaihtoehtoja. Tärkeätä on, että koulujemme opettajat tiedostavat olevansa mielipiteiden muokkaajia. Puolueettomuuden varjolla on jo saatu riittävästi pahaa aikaan, vieraantumista ihmisten yhteiskunnasta.

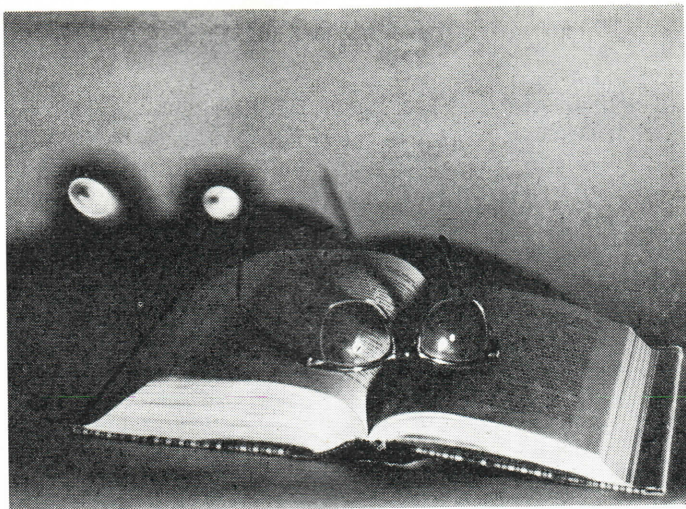
Todennäköisesti puolueeton opetus ei ole mahdollista millään tasolla, kaikkein vähiten poliittisella. Mutta on useita kysymyksiä, joiden kohdalla virallisten kasvatustavoitteidemme mukaan opetustyötä tekevien ei edes tule pyrkiä puolueettomuuteen. Tällaisia ovat alkoholikasvatus, uskonnolliset kysymykset ja länsimaisen yhteiskunnan kulttuuriperinteen arvostaminen. Eri asia on sitten, että nämä viralliset normit olisi myös alistettava kriittisen tarkastelun kohteeksi.

On aivan ilmeistä, että opettajien opetustyössään noudatettavaksi pantuja sääntöjä on kiireesti tarkistettava. Näin esimerkiksi noiden edellä mainittujen esimerkkialueiden suhteen — ei protestanttinen usko tee ihmistä sen autuaammaksi kuin muutkaan, ei kieltolakihenkinen kasvatus opeta ihmistä oikealla tavalla ymmärtämään alkoholiasioita, ei kapitalistishenkinen liberalismi kestä ihmiskeskeisestä näkökulmasta lähtevää tarkastelua.

Viiime aikoina on paljon puhuttu vapaasti kasvamisestakin. Teini-liiton taholta on tähdennetty, etteivät kouluhallitus ja aikuiset tiedä, mihin heidän tärkeinä pitämiään tietoja nämä nuoret koskaan tulevat tarvitsemaan. Aikuisten asenteet ovat kuulemma jäykkiä, autoritaarisia ja itsekkäitä. Näin tietenkin on. Mutta eivätkö nuorten asenteet ole juuri samanlaisia? Sitäpaitsi vapaan kasvamisen kukka on utopistinen myytti, se on uskonnollisväritteistä uusroussealaisuutta. Paljon parempi on tarjota useanlaisia puolueellisia malleja, eri vaihtoehtoja. On esimerkiksi kasvatettava tekemään työtä. On kasvatettava ihmisarvon ymmärtämiseen, toisen fyysisen koskemattomuuden hyväksymiseen jne. Tämä ei ole puolueetonta kasvatusta. Sen sijaan jos rajaamme puolueettomuuden poliittisiin karsinoihin, tulemme vielä vaikeammille poluille.

Ensiksi olisi eriteltävä, haluammeko tarkastella asiaa nykyisten poliittisten värien (viralliset ja kohta rekisteriin pantavat) vain sosiaaliluokkien välisiä jännityksiä punniten tai molempia alueita puolueettomiksi vaatien.

Sosiaaliluokkien tarkastelu on ollut esimerkiksi Pertti Toukomaan tutkimuksen kohteena. Hän tarkasteli väitöskirjassaan »Arvomaail-

Koulujemme oppikirjojen maailma on vinoutunut.

man kehitys kouluiässä» oppikoulupoikien luokka-asenteiden kehittymistä ja havaitsi mm, että työläisluokasta peräisin olevat pojat samaistuivat innokkaimmin opettajiin tai oppivat innokkaimmin keskiluokkaiset — meidän oloissamme ylemmän keskiluokan, Rauhalan uuden luokituksen mukaan 9-portaisessa asteikossa kolmanteen ryhmään kuuluvien — asenteet.

Entä sitten politiikka. Voiko opetus olla opettajain vilpittömistä pyrkimyksistä huolimatta puolueetonta, jos opettajain äänestyskäyttäytymisestä tehdyt tutkimukset osoittavat näiden 90% todennäköisyydellä kannattavan porvarillisia puolueita. Näin ollen, jos oppilaiden kannalta tarkastelemme koulun opetusta, se olisi puolueetonta, jos opettajissa ja oppikirjain tekijöissä olisivat tasapuolisesti edustettuna erilaiset näkemykset ja vielä että nämä opettajat olisivat tasaisesti jakautuneet maan kaikkiin kouluihin (ei siis vain porvareita jossakin koulussa ja vasemmistolaisia jossakin). Tällöin koulu kokonaisuudessaan voisi opettaa kasvavaa polvea keskimäärin hyvinkin

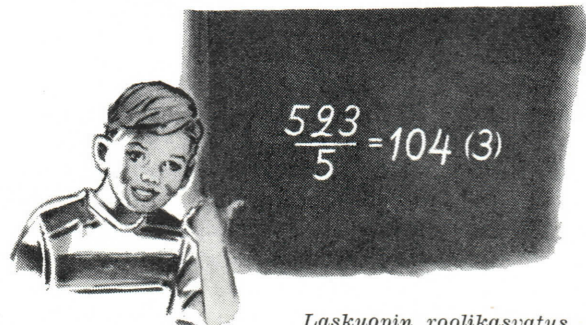
puolueettomasti. Näin ei ole, esimerkiksi eräissä kouluissa viime presidentin vaalien yhteydessä tehdyissä oppilastutkimuksissa ilmeni, että Virkkusen kannatus oli koulunuorison keskuudessa aivan ylivoimainen. Vaikkakin Pörräisen kirjoittajan mukaan: "Jos olisin presidentti, rakentaisin itselleni ison talon ja kun tulisi vaalit niin minä sanoisin minä en vaihdu kuulkais niin". Tämän tiedon valossa joutuvat vanhat säännöt epäilyksenalaisiksi. Esimerkiksi se, jonka mukaan poliittiset asenteet periytyvät isiltä ja äideiltä pojille ja tyttärille. Opettajain vaikutus on siis ainakin yhtä ilmeinen. Valtaosa oppilaiden vanhemmista oli Kekkonen kannalla, opettajat ja heidän oppilaansa Virkkusen.

Entä sitten aineet, joiden kohdalla poliittisesta opetuksesta ei ole muistettu edes puhua. Voimistelu esimerkiksi. Palvotaan urheiluystävällisiä asenteita — urheilupolitiikkaa, ja samalla vähän muutaakin politiikkaa; niinpä armeijasta liian oikeistoystävällisten mieliteidensä takia 'erotettuja' upseereita on vieläkin eräiden syrjäisten koulujen voimistelun opettajina.

USA on esimerkki maasta, missä meille¹kaavaillun tyyppistä perus-

1. Mäkelän Inkeri on kotiapulainen. Hän saa kuukaudessa rahapalkkaa 180 mk sekä lisäksi *luontais-etuja*,¹ joiden arvoksi lasketaan 135 mk. Kuinka paljon hän täten kaikkiaan ansaitsee syyskuun alusta vuoden loppuun mennessä?

Laskuopin roolikasvatus.

koulutusta on sovellettu jo pitkään. Neuvostoliitossa on oivallettu nuorisossa olevan kansakunnan tärkeimmän pääoman. Siellä on lisäksi havaittu tärkeäksi soveltaa uusia näkemyksiä ja painottaa koulutusta tavalla, joka suuresti poikkeaa siitä, mihin meillä on totuttu. Näin on myös Japanissa. Luonnontieteille pannaan huomattavasti suurempi osuus kuin eurooppalaisessa perinteisiin sitoutuneessa koulussa. Mutta humanistisia oppejakaan ei hylätä. Tärkeänä pidetään mahdollisimman laajaa sivistyksellistä pohjaa mahdollisimman suuralle joukolle. Tavoitteena on todella muutoksiin sopeutuva työvoima kuten edellä jo todettiin.

Meillä koulu-uudistusta vireille pantaessa oltiin aluksi tavattoman innostuneita tehokkaasta linjajaosta. Onneksi kannat ovat lieventyneet aikaisemmista. On havaittu suuren linjajakoisuuden huonot puolet. Suuri monimuotoisuus ei ole läheskään aina hyväksi. Näin näyttää olevan koululaitoksen kohdalla asiain laita. Kirjavuus kaivata mahdollisuuksia korkea-asteisen ja helposti uudelleen-koulutuksen tarpeisiin soveltuvan järjestelmän luomiseen. Missään tapauksessa ei ole yhdentekevää, mitä kasvavalle kansanosalle nykyisissä kouluissa ja tulevassa peruskouluun nojaavassa koululaitoksessamme opetetaan. Ja näyttää siltä, ettei se mitä nykyisin opetetaan kestä nykypäivän valossa tapahtuvaa kriittistä tarkastelua.

Aapisesta lähtien kasvatus tapahtuu eräiden arvojen pönkittämiseksi. Kaiken huipuksi sellaisten arvojen pönkittäminen näyttää oppikirjojen maailmassa tärkeältä, joilla ei enää ole sijaa suomalaisessa yhteiskunnassa.

V ä i t e: Suomalainen koulu kasvattaa kansalaisiaan yhteiskuntaa varten, jota ei enää ole olemassa.

Aapiset ovat valtaosaltaan agraarisen yhteiskunnan aapisia. Ilmeisesti ne ovat vastanneet kansan tarpeita ja olleet käyttökelpoisia 50 vuotta sitten. Omenanlohkojen jakaminen on laskukirjan alkeisjuttuja, lampaiden laskeminen jakamista ennenkin. Aapisten tarkoituksena on toimia lukemaan oppimisen välineenä. Samalla kuitenkin salakuljetetaan lapsiin agraarisen elämänmuodon ihannoimista ja kristillissiveellistä rovastikulttuuria. Takaisin paluuta vanhaan maailmaan ei kuitenkaan ole Sen huomasi karvaalla tavalla aikoinaan jo Rousseau. Vain vajaa kolmannes kansastamme on enää maanviljelyväestöä. Parin kymmenen vuoden kuluttua tilastollisen päätoimiston ennusteiden mukaan yli 2/3 kansasta asuu kaupungeissa. Kuitenkin aapiset ovat agraarisia, isät kyntävät hevosilla ja laskuopit laskevat lampaita.

Aapinen on alkua, se on ensimmäinen oppikirja. Ja siksi se on erittäin tärkeä. Tämän seikan ovat myönteisellä tavalla todenneet Saimi

Knuuttila, Hillevi Kääriäinen, Maija Turunen ja Touko Voutilainen. Heidän kirjoittamansa ja Weiling & Göösin kustantama aapinen on todella tämän päivän lapsille tarkoitettu. Aapisten joukossa tämä aapinen on vallankumouksellinen. Siinä uudistetaan sujuvan lukemisen mukaiseksi tavujakojen opettaminen, siinä käytetään ruutumenetelmää ja vierasperäiset kirjaimet tarjotaan oppilaille luonnollisessa järjestyksessä heti kotoperäisten kirjainten jälkeen. Opettamisessa käytetään hyväksi näiden äffien, deitten ym. kohdalla jo kaksivuotiaittenkin tuntemia automerkkejä. Tämän aapisen sanasto on valittu tilaston perusteella: Tämän aapisen maailman on siten tuttu nykylapsille, se ei ole vain sikojen ja aitan polulla astelevan punapukuisen emännän tai vasikoita juottavien lasten maailma. Nämäkin kyllä ovat kuvassa mukana, tosin aikaisempiin aapisiin verrattuna huomattavasti vaatimattomammin, ja tilalle on pantu nykymaailman käsitteitä.

Likimain samaan aikaan Weilin & Göösin aapisen kanssa, puoli vuotta myöhemmin tosin, ilmestyi WSOYn kustantamana Aikamme aapinen (Kirsi Kunnas; apuna työryhmä Veli Nurmi, Seija Nöid ja Kyllikki Röman, maaliskuu 1968). Aikamme aapinen on vanhentunut jo syntyessään. Kuten ovat useimmat kapitalistisen kustannusjärjestelmän ja vanhentuneen oppikirjankirjoittamisjärjestelmän avulla syntyvät koulukirjat. Myönteisimpiä esimerkkejä on yhteiskuntaopin kirja (Huttusen ja Lehtosen kirjoittama), joskin myös siinä on virheitä ja vinoutumia. Yhteiskuntaoppi on kouluissamme tavallaan uusi aine. Siksi nämä oppikirjan tekijät ovat osoittaneet halua uusintapainoksia otettaessa jopa melkoisiin muutoksiin tai korjauksiin.

Kauttaaltaan on nähtävissä oppikirjojen arvoväritteisyys ja vanhentuneisuus. Agraarisuus on valttia. Esimerkiksi ruotsinkielen oppikirjat heijastelevat vanhaa, mennyttä agraarista maailmaa. Historian oppikirjat ovat täynnään ihannoivia kertomuksia sotasankareista. Kulttuurihistoria peittyi aivan liikaa sotaisuuden alle ja taloushistoriakin on alistetussa asemassa. Tässä kohden on toki tapahtunut viime vuosina roima parannus. Kuva, joka menneitten aikojen ihmisten elämästä nähtäville piirretään, on kuva yhteiskunnan aivan ohuen ylimmän pintakerroksen elämästä ja tavoista, pukeutumisesta ja muusta kulttuurista. Työläisiä ja joskus maataloustyöväkeäkin nimitetään roskaväeksi. Mutta me olemme tyytyväisiä tuohon oppikirjojen elämänmuotoon. Sekö on sitä perinteistä suomalaista? Sitäkö haluamme? Paluuta siihenkö toivomme erään entisen presidenttiehdokkaan ja hänen puolueensa lailla? Siltä näyttää, sillä koululaisiamme opetetaan tuossa hengessä ja heidät ohjelmoidaan ihannoii-

maan tuota vanhaa mennyttä maailmaa tänään ja huomennakin. Itse asiassa vinot oppikirjat ovat kuin sirkuspeili, yhteiskunta heijastuu niistä kummajaisena.

Maassamme kyllä tutkitaan koulua ja opetusta, oppilaiden maailmaa ja heidän asenteitaan. Mutta tutkijain tietojen välittymisessä käytännön uudistajain ja oppikirjojen laatijain työpöydille on paljon toivomisen varaa. En esimerkiksi ole havainnut Tampereen yliopistossa syksyllä 1967 tohtoriksi väitelleen Pertti Toukomaan oppikoululaisten arvomaailmaa käsittelevän tutkimuksen vielä hätkähdyttäneen koulu-uudistuksesta vastuuta kantavia. Eivät myöskään Max Randin puheet ja kirjoitukset saksankielen tai maantieteen oppikirjojen vääristymistä ole saaneet aikaan muutosta; ja hän sentään on toistanut itseään jo parin kolmen vuoden ajan. Uusi koulu on tulossa, mutta ei uudenlainen opetus. Toivossa on toki hyvä elää, ja kouluhallitukskin on jo asiassa mukana saatuaan vihdoinkin koululaitoksen uudistamiselle eduskunnan siunauksen.

Koululaitos on porvarillisen hegemonian läpitunkema. Toukomaan tutkimustulosten mukaan esimerkiksi työläiskodeista lähtevät lapset ovat kärkkäitä omaksumaan luokkansa vastaisia asenteita. He ovat jopa paaveja paavillisimpia. Syy tähän on, että on helpompi menestyä

Koululaitos on vielä tosin porvarillisen hegemonian läpitunkema. Toukomaan tutkimustulosten mukaan esimerkiksi työläiskodeista lähtevät lapset ovat kärkkäitä omaksumaan luokkansa vastaisia asenteita. He ovat jopa paaveja paavillisimpia. Syy tähän on, että on helpompi menestyä samastumalla opettajaan ja omaksumalla opettajan edustama arvomaailma.

Nykyisin esimerkiksi kansalaissota on valkoisten sota, valkoiset ovat sankareita ja punaiset likimain roistoja. Svinhufvudista tehdään mallikansalainen ja loisteliäs kansanpresidentti. O. W. Kuusisesta ei tiedetä mitään, vaikka kärjistetysti voidaan jopa väittää Kuusisen olleen maailman asioihin tällä vuosisadalla merkittävimmin vaikuttaneen suomalaisen — hänhän on kirjoittanut suuren määrän satojen miljoonien ihmisten elämään vaikuttavia ohjelmia. Kummallisinta on, ettei edes tasavallan ensimmäinen presidentti K. J. Ståhlberg kelpaa sankariksi, vaikka hän epäilemättä on maamme asioihin ja oloihin paljon myönteisemmin vaikuttanut presidentti kuin Svinhufvud. Toisaalta Ståhlbergin kirjoittamasta perustuslaista nykyisin on edistysmielisessä lainsäädäntötyössä ollut paljon haittaakin. Ståhlberg vaikuttaa yhä. Hän siis vallan mainiosti kelpaisi nykyporvarien sankariksi lapualaisten pensestä suhtautumisesta huolimatta.

Suorastaan järkyttävä on oppikirjojen roolien maailma. Mies on

aina toimivampi kuin nainen. Miehen tehtävät ovat yhteiskunnallisia ja mies on osallistuja. Nainen sen sijaan on passiivinen, myöntyväinen, taka-alalla.

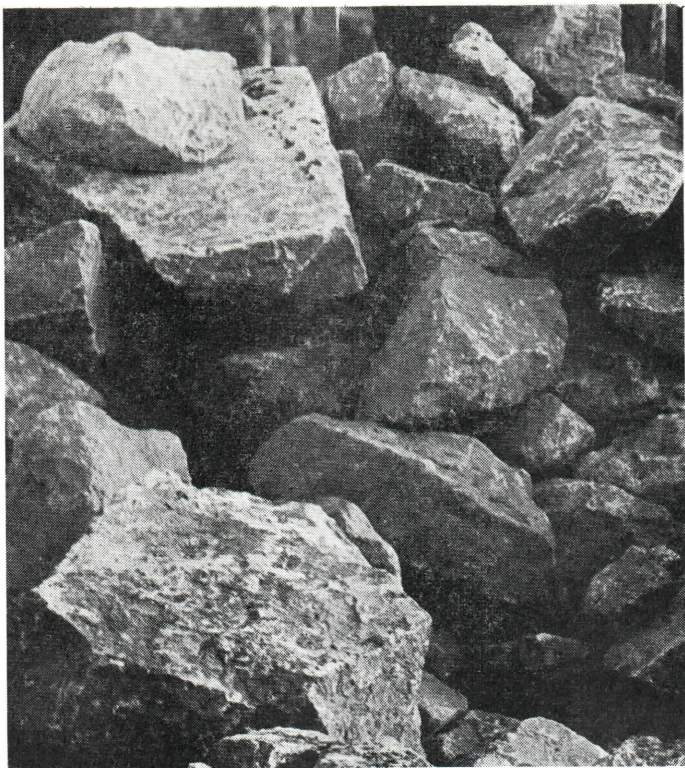
Esimerkiksi keskikoulun historian oppikirjoissa kaikista maininnoista, joissa ihmisen sukupuoli ilmenee on yli 90 prosenttisesti kysymyksessä mies. Nainen mainitaan yleensä vain aviopuolisona tai tyttärenä. Mies tekee kaiken hyödyllisen. Historian kohdalla tämä vääristymä on tietenkin seurausta menneiden aikojen nurjista oloista, mutta myös siitä, että historiankirjoitus koulukirjoissa on voittopuolisesti ollut sotien kartoitusta.

Myös uskonnon oppikirjoissa maailma 90-prosenttisesti on miesten. Kielten oppikirjoissa erot hieman tasoittuvat, mutta käytännöllinen toiminta ja hyödylliset teot säilyvät miesten puuhina. Niinpä esimerkiksi keskikoulun ruotsinkirjoista sisällönanalyyttisin menetelmin saadaan tulokseksi, että miehet ovat yli kolme kertaa toiminnallisempia kuin naiset, samoin pojat yli kolme kertaa aktiivisempia kuin työt. Miksi?

Laskennon alkeiden opastukseen käytetään omenalohkoja ja lampaita. Yhtä hyvin esimerkit saatettaisiin rakentaa kansainvälisen kaupan alueelta. Esimerkiksi Länsi-Saksassa kiinnitetään nyt voimakkaasti huomiota oppikirjojen uudistamiseen, muokkaus on siellä tosin natsiaikojen jäljiltä jo kerran tehty — vaikka ei kai aivan täydellisesti. Nyt siellä pyritään tuomaan nyky-yhteiskunta myös koululaisen maailmaan. Meillä uudistetaan vain organisatio.

Naisen rooliin kuuluu, että hän on oppikirjojen maailman mukaan passiivinen, syrjäänvetäytyvä, lähinnä hänet leimataan toisen luokan kansalaiseksi. Tyypillinen on joka kevät toistuva esimerkki rooliopeituksen tuloksista: Matematiikan kirjoittajia on ylioppilaskokelaiden joukossa huomattavasti reaalien kirjoittajia vähemmän ja poikien edustus on tyttöihin nähden matematiikan kirjoittajien joukossa täysin ylivoimainen. Tutkimusten mukaan sukupuolten välillä ei kuitenkaan ole mitään rakenteellisia kykyeroja tässä suhteessa. Mutta alusta alkaen matematiikan opetus on poikien aktiivisuutta korostava, ensimmäisen laskuopin kannen kuvassa pieni poika piirtää laskutehtävää taululle. Poikien siis on soveliaasta olla matemaattisesti orientoituneita. Näin on, vaikka nykyinen maailmamme edellyttää nimenomaan matemaattisten tietojen omaksumista kaikilta.

Koululaitoksissamme käytettäväksi tarkoitetut oppikirjat hyväksyy kouluhallitus. Sen tehtävänä on siis valvoa kirjojen tarkoituksenmukaisuutta ja esitettyjen tietojen sekä näkemysten oikeutta. Nykyisellään kuitenkin useat kustantajat hyväksyttävät samanaiheisia oppikirjoja ja samalla aiheuttavat valvovalle viranomaiselle runsain

Oppikirjat tarjoavat usein leivän sijasta kiviä.

mitoin työtä. Tämän sanotaan olevan kilpailua, joka pitää koulukirjojen tason korkealla. Tämä on pelkkä väite, joka ei ole yhtäpitävä käytännön tulosten kanssa. Kouluhallituksen ylenmääräinen työn paljous on jopa johtanut siihen, että historian oppikirjan esipuheessa kiitetään sosialidemokraattista kouluhallituksen pääjohtajaa monista varteenotettavista huomautuksista, vaikka poliittisen työväenliikkeen esittely on samassa kirjassa täysin takapajulla. Ei yksi ihminen, ei edes pääjohtaja, voi ehtiä joka paikkaan.

Peruskoulu-uudistus ei onnistu eikä se tule tuottamaan niitä edistysaskeleita, ellei uudistukseen liitetä myös opetuksen sisältöä kos-

kevaa uudistusta. Tämä ei tarkoita uudistusta vain mieliä kuohutaneessa kielikiistassa, vaan uudistuksia todella tärkeissä yhteiskunnallisissa asioissa ja jaettavien tietojen painottamisessa. Suomalaisella yhteiskunnalla ei kerta kaikkiaan ole varaa koulia nuoriaan eilispäivän maailmaa varten, eikä edes tämän päivän mittoihin parhaiten soveltuva opetus ole paras mahdollinen: On pyrittävä kasvattamaan nuoria huomispäivän yhteiskuntaa varten, ja on annettava oikeat tiedot eilispäivän yhteiskunnasta.

Lopuksi voidaan vielä vetää johtopäätös tri Toukomaan tutkimustuloksia soveltaen, laventaen: Oppikoulun käynnin suosiminen voi johtua halusta säilyttää vanha maailma (onneksi Teiniliitto tekee tässä suhteessa myönteistä myyräntyötä). Siksi onkin paikallaan varottaa, että peruskoulua rakennettaessa on erityisesti varottava oppikoulun arvomaailman tunkeutumista uuteen järjestelmään.

Tilanne ay-liikkeessä

Ammattiyhdistysliikkeen asema työmarkkinapolitiikan toisena osapuolena on jatkuvasti voimistunut huolimatta tämän tärkeän toimialan liiankin laajasta hajanaisuudesta ja monitahoisuudesta. Vertailtaessa vuosien 1966—67 järjestötilastoja voidaan havaita järjestöllisen kasvuvauhdin olleen eri liittojen ja keskusliittojen tahoilla keskimäärin 6—8 prosentin luokkaa. Samanaikaisesti on luonnollisesti ollut havaittavissa eri alojen työntekijämäärissä myös kasvua. Tilastollisen päätoimiston mukaan työvoimaluvut osoittivat, että vuoden 1967 päättyessä oli maassa:

työntekijöitä	895 000
toimihenkilöitä, virkamiehet mukaanluettuina	664 000
yrittäjiä, avustavat perheenjäsenet mukaanluettuina	587 000
Työvoima yhteensä	2 156 000

Samana ajankohtana keskusjärjestöjen ja liittojen antamien tietojen mukaan oli järjestäytyneitä työntekijöitä yhteensä 486 688 ja erijärjestöihin kuuluvia toimihenkilöitä 197 318.

Työväen Kalenteri on menneinä vuosina silloin tällöin julkaissut järjestöllisiä tietoja ainoastaan niistä ammattiliitoista ja keskusjärjestöistä, jotka kuuluvat läheisesti muun työväenliikkeen välittömään yhteyteen. Jotta saataisiin mahdollisimman laaja kokonaiskuva eri ammattialojen järjestöllisestä voimasta, on tällä kertaa koottu kuudenkymmenen yhden työväen ammatilliseksi järjestöksi katsottavan liiton lisäksi myös ns. keltaisia ammattiliittoja koskevia tietoja.

Vaikka viimeksi mainituista useimmat ovat poliittiselta pohjaltaan porvarillista elämänsä katsomusta myötäileviä, ei voida kieltää,

etteivätkö monet niistä ole ammattiyhdistyspoliittisesti varsinaisen työväestön ammattiyhdistyksiin verrattavia. Useat näistä varsinkin sodan jälkeisinä vuosina ovat itsenäisesti solmineet työehto- ja palkkasopimuksia, hyväksyneet mm. lakkotoimenpiteet työtaistelutoimenpiteenä ja muutenkin käyttämiensä menettelytapojen osalta lähentyneet työväestön järjestöjen käyttämiä. Juopa ns. porvarillisten ja työväestön ammatillisten järjestön välillä on kuroutumassa umpeen. Siihen viittaa sekin, että molempien tahojen edustajat ovat monien sopimuspoliittisten ratkaisujen aikoihin tavanneet toisensa saman neuvottelupöydän ääressä. Ratkaisevimpana ovat näin ollen olleet työnantaja- ja työntekijäintressit. Näin varsinkin valtakunnallisten hinta-, palkka- ja työehtoasioiden ollessa kysymyksessä. Monet sosiaalipoliittiset ratkaisut ovat suorastaan edellyttäneet keskinäisiä neuvotteluja ns. työntekijäportaassa.

Seuraavat tilastotaulukot ovat kootut vuoden 1967 joulukuun 31 päivänä vallinneiden jäsenmäärien mukaisina sekä vertailun suoritukseksi jäsenmäärien kasvuvauhdista on mainittu myös jäsenmäärätilanne edellisen vuoden eli vuoden 1966 päättyessä.

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK)

Auto- ja Kuljetustyöväen	3 794	3 991	+	197
Elintarviketyöläisten	11 121	12 590	+	1 469
Hotelli- ja Ravintolahenk.	5 699	7 123	+	1 424
Ilmakuljetus Unioni	380	346	—	34
Kiinteistötyöntekijäin	4 276	4 004	—	272
Kunnallis- ja sairaala-alojen	4 327	5 301	+	974
Lasi- ja Posliinityöväen	3 233	3 554	+	321
Maaseututyöväen	14 360	15 410	+	1 050
Mekaanikkojen	784	789	+	5
Metallityöväen	46 025	50 602	+	4 577
Muurarien	5 591	5 574	—	17
Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen	6 237	6 465	+	228
Paperiteoll.työntekijäin	26 196	30 597	+	1 401
Puuttyöväen	13 196	15 746	+	2 110
Rakennustyöläisten	66 140	67 142	+	1 002
Rautatieläisten	14 920	15 172	+	252
Satamatyöntekijäin	2 643	2 681	+	38
Sukeltajain	261	264	+	3
Tekstiililaitosmiesten	933	986	+	53

Tekstiilityöväen	13 381	14 532	+	1 151
Toimittaja	82	77	—	5
Työläis	10 934	11 706	+	772
Valtion Virkailijain	1 303	1 578	+	275
Yleinen Lehtimies	189	186	—	3
Yht. 24 liittoa	259 445	276 416	+	16 971 6,5 %

SAK:n liittojen kokonaisjäsenmäärästä oli vuoden 1966 päättyessä naisia 63 205 ja miehiä 196 240. Vastaavat luvut vuoden 1967 lopulla olivat: naisia 70 119 eli 25,4 % ja miehiä 206 297 eli 74,6 %.

Suomen Ammattijärjestön (SAJ) liittojen jäsenmäärät:

Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäl.	8 356	9 540
Ilmakuljetusalan al.	868	870
Jalometallityöntekijäin	720	875
Järjestötoimitsijain	45	45
1) Kirjatyöntekijäin	13 920	10 636
Kutoma- ja Neuletyöväen	5 800	7 006
Merimies-Unioni	12 309	12 306
Nahka- ja kumialojen al.	3 332	3 523
Paperikoneenhoitajien	240	224
Puunjalostusteollisuustyöntek.	15 221	15 806
2) Rautatieläisten Ammattiyhd.	6 907	6 911
Sos.dem. Sanomalehtimiesl.	148	150
Sähköalantyöntekijäin	10 281	10 705
Teollisuuden korjaamo- ja voimalaitostyöv.	3 851	3 675
Teräs-, kaivos- ja konepajatyöväen al.	7 305	7 152
Tiemiesten al.	1 556	1 547
Vaatetustyöläisten	3 886	3 771
Yleis- ja erikoisalojen al.	12 080	12 020
Yht. 18 liittoa	107 412	106 744

SAJ:n jäsenmäärästä vuoden 1967 päättyessä oli naisia 31 436 ja miehiä 75 308.

- 1) Kirjatyöntekijäin Liitto erosi vuoden 1968 aikana SAJ:stä ammattiyhdistysliikkeen eheyttämistavoista vallinneiden erimielisyyksien johdosta, mutta koska vielä vuoden 1967 päättyessä Kirjatyöntekijäin Liitto oli SAJ:n jäsenliitto, on tämä huomioitu SAJ:n tilastoissa. Vastaavasti ei Kirjatyöntekijäin Liittoa ole huomioitu ns. ulkopuolella keskusliittojen olevien liittojen tilas-

toissa. Liiton kokonaisjäsenmäärä vapaajäsenet mukaanluettuna oli vuoden 1967 päättyessä 14.714.

- 2) Rautatieläisten Ammattiyhdistysten Liiton kohdalla on mainittava, että liitto on myös Virkamiesten Yhteisjärjestön (VY) jäsenliitto, mutta liiton jäsenmäärä on otettu ainoastaan SAJ:n tilastoissa huomioon.

Virkamiesten Yhteisjärjestön (VY) liittojen jäsenmäärät:

Postiliitto	7 265	7 576	
Rautatieläisten Ammattiyhd. Liitto ...	—	—	
Suomen Veturimiesten	5 355	5 330	
Mielisairaanhoitajien	4 650	4 715	
Suomen Poliisien	4 420	4 247	
Vankilavirkailijain	1 307	1 535	
VR:n viran- ja toimenhalt.	938	1 312	
Tullimiesliitto	1 145	1 212	
Tie- ja vesirak.mestarien	776	968	
Hgin Poliisien yhdistys	880	930	
VR Konduktööriyhdistys	680	750	
Oppilaitosten ja virastojen toimihenkilöliitto	300	311	
Yl. viran- ja toimenhaltijain	220	309	
1) Kunnallisten työntek. ja viranhaltijain (KTV)	—	—	
Vankilain Teknilliset Toimihenkilöt (VTT)	150	141	
Kuntien Teknikoiden ja Työnjohtajien	130	130	
Yht. 16 liittoa	27 627	29 466	+ 1 839

- 1) Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain (KTV) jäsenistä on VY:n jäsenenä ainoastaan 238, mutta koska tämä määrä sisältyy liiton kokonaisjäsenmäärään, ei lukua ole otettu VY:n jäsen-tilastoihin.

VY:n kokonaisjäsenmäärä vuoden 1967 lopussa oli — huomiotuna myös Rautatieläisten Ammattiyhdistysten liiton ja KTV:n jäsenet — 25 065 miestä ja 4 746 naista eli yhteensä vapaajäsenet 5 880 mukaanluettuina 35 691 jäsentä.

Ns. ulkopuolisten liittojen jäsenmäärät:

Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain	41 884	45 277	+ 3 393
---	--------	--------	---------

Liiketyöntekijäin	23 866	24 897	+1 031
Muusikkojen	1 751	1 740	— 11
Kaivostyöväen		1 598	+1 598
Luotsi- ja Majakkamies	550	550	—
Yht. 5 liittoa	68 051	74 062	+6 011

Yhteenveto varsinaisen työväenliikkeen välittömään piiriin kuuluvista ammatillisista keskusjärjestöistä:

S A K	24	259 445	276 416
S A J	18	107 412	106 744
V Y	14	27 627	29 466
Ns. ulkopuoliset	5	68 051	74 062
Yhteensä	61	462 535	486 688

Ns. keltaiset ammattiliitot

Tietokirjallisuudessa on käsite »keltainen ammattiyhdistysliike» esitetty toiminnaksi, joka myönteisellä suhtautumisella yrittäjiin ja taloudellista kehitystä edistämällä pyrkii saamaan jäsenistölleen paremmat työehdot, niin ettei tarvittaisi käyttää revolutaarisia (kumouksellisia) toimenpiteitä. Tämä sanonta »keltaisista järjestöistä» lienee lähinnä englantilaista alkuperää ja kaiken todennäköisyyden mukaan peräisin 1800-luvun jälkipuoliskolta, jolloin kansainvälinen ammattiyhdistysliike aloitti ylikansallisen toimintansa.

Maisteri Erkki Salomaa ammattiyhdistysliikettä esittelevän tutkimuksensa ensimmäisessä osassa puolestaan kertoo seuraavaa: »Keltaisilla ammattiyhdistyksillä ymmärretään vapaiden ammatillisten järjestöjen vastapainoksi usein työnantajain toimeksiantosta ja taloudellisen tuen turvin perustettuja järjestöjä, jotka karttavat työtaisteluja, uskovat työn ja pääoman »luonnollisten etujen sopusointuun» ja työtaisteluissa saattavat asettua työnantajan puolelle.»

Maisteri Salomaan teoksessa mainitaan, että nimitys ammattiyhdistysliikkeen »keltauudesta» olisi peräisin Ranskasta ja että käsitteestä olisi muodostunut kansainvälisestäikin ottaen yleis- ja pilkkanimi »kaikille työnantajain käytettävissä oleville ammatilliseksi järjestöiksi sanoutuville yhteenliittymille.» Tämän kirjoittajan kantana haluan nykyajan tilannetta tarkastellen esittää, että keltaisia järjestöjä ovat ainoastaan sellaiset ammattiyhdistykset, joiden jäsenkuntaan saavat kuulua »ottaa ja erottaa»-oikeudella ole-

vat henkilöt. Esimies- ja työnjohtaja-asema ei suinkaan merkitse sitä, että edellä mainittu oikeus kuuluisi asianomaiselle ilman muuta. Luonnollisesti olisi järjestöllisesti tarkastellen myönteisempää, ettei saman järjestön sisällä olisi »esimiehiä ja alaisia», vaan että molemmat ryhmät saman ammattiliiton piiriinkin kuuluen olisivat omissa yhdistyksissään. Silti kuuluen alansa ammatillisiin järjestöihin.

Kuten jo esitykseni alussa mainitsin, ei Suomessa toimivia järjestöjä muutamaa harvaa poikkeusta lukuunottamatta voida pitää varsinaisina keltaisina järjestöinä, mutta kun toistaiseksi vallitseva käytäntö käyttää tätä nimitystä, en puolestani halua etsiä uusia termejä.

Toimihenkilö- ja virkamiesjärjestöjen keskusliitto (TVK)

TVK:n jäsenliitot — kaikkiaan 28 — ja niiden jäsenmäärät vuoden 1967 päättyessä olivat seuraavat:

Autokoulunopettajain liitto	775 jäs.
Finlands svenska folkskolläraryförbund	1 686 »
Handels- och industritjänstemannaförbund	1 627 »
Kunnallisvirkamiesliitto	19 268 »
Kyrkomusikerföreningen	123 »
Maataloustoimihenkilöjärjestöjen Liitto	897 »
Matkatoimistovirkailijain Liitto	214 »
Metsäalan Työnjohtajaliitto	3 034 »
Metsäteknikkoliitto	3 653 »
Myymälänhoitajaliitto	3 787 »
Puumiesten Liitto	1 214 »
Ammattikoulujen Opettajaliitto	2 312 »
Farmaseuttiliitto	4 351 »
Kanttori-urkuriiliitto	512 »
Kätilöliitto	2 807 »
Lastenhoitajaliitto	2 816 »
Lentoemäntien yhdistys	164 »
Liikeväen Liitto	6 783 »
Lääkintävoimistelijain Yhdistys	697 »
Opettajain Liitto	25 450 »
Pankkimiesliitto	10 012 »
Sairaanhoidajaliitto	18 289 »
Teollisuustoimihenkilöiden Liitto	8 667 »
Sanomalehtimiesten Liitto	1 261 »

Vakuutusväen Liitto	3 741 jäs.
Valtion laitosten ja yhtiöiden toimihenkilöiden liitto	4 664 »
Valtion Työnjohtajien ja Toimihenkilöiden Liitto ...	2 315 »
Virkamiesliitto	34 505 »
Yht. 28 liittoa	165 624 jäs.

Virkamiesliittoon kuuluu 70 jäsenjärjestöä ja peittää liitto lähes kokonaisuudessaan valtion hallinnon eri alat.

Suomen teknisten toimihenkilöjärjestöjen keskusliitto (STTK)

STTK:oa voidaan myös pitää varsinaisena ammatillisena keskusjärjestönä ja liiton järjestöt ja jäsenmäärät olivat vuoden 1967 päättyessä seuraavat:

Teknisten liitto	17 406 jäs.
Svenska tekniker och arbetsledareförbundet	1 136 »
Konepäällystöliitto (maapalvelu)	650 »
Kuntien teknillisten toimihenkilöiden liitto	160 »
Yht. 4 liittoa	19 691 jäs.

Ulkopuoliset liitot:

Konepäällystöliitto (laivapalvelu)	3 030 jäs.
Säästöpankkialan toimihenkilöiden liitto	2 606 »
Laivapäällystöliitto	2 632 »
Näyttelijäin liitto	779 »
Radiosähköttäjäliitto	736 »
Satamatyönjohtajien liitto	694 »
Faktoriliitto	700 »
Aikakauslehden toimittajien liitto	506 »
Radio- ja televisiotoimittajien yhdistys	320 »
Yht. 9 liittoa	12 003 jäs.

AKAVAa ei sanan varsinaisessa mielessä voi pitää puhtaana ammatillisena keskusjärjestönä, koska sen jäsenliittoihin kuuluu sellaisia jäseniä, jotka ovat itsenäisiä yrittäjiä (lääkärit, hammaslääkärit yms.). AKAVAan kuuluu kuitenkin sopimuspoliittisesti ja työmarkkinamielessä ammattiyhdistyksiin verrattavia järjestöjä, mutta olen halunnut jättää näiden yksityiskohtaisemman luetteloinnin.

Vuoden 1967 päättyessä oli AKAVAn jäsenliittojen tai -yhdistysten määrä 41, ja ilmoitettu yhteinen jäsenmäärä 39 411.

Yhteenvedo ammatillisista järjestöistä (AKAVAA lukuunottamatta)

Sak-laiset järjestöt	24	liittoa	276 416	jäsentä
Saj-laiset	18	»	106 744	»
VY-laiset	16	»	29 466	»
Ulkopuoliset	5	»	74 062	»
Tvk-laiset järjestöt	28	»	165 624	»
Sttk-laiset järjestöt	4	»	19 691	»
Muut ammatilliset järjestöt	9	»	12 003	»
Yht. liittoja tai yhdistyksiä	104,	joissa	684 006	jäsentä

Lopputoteamuksia

Edelläesitettyjen tilastojen kokoaminen ei ole ollut suinkaan vai-
vatonta. Tämä johtuu lähinnä siitä, että saman työntekijä- ja erit-
tään toimihenkilö- ja virkamiesryhmän henkilöitä kuuluu monien
eri järjestöjen kesken hajaantuneina. Siitä johtuen liittojen ja yh-
distysten lukumäärä on tarpeettoman suuri. Yleisen työmarkkina-
poliittisen kehityksen kannalta olisi järjellinen keskitys tarpeen
vaatima. Missä määrin tämänkaltaiseen keskitykseen voidaan pääs-
tää, on luku erikseen.

Jokatapauksessa ammatillinen järjestäytyminen on suorittanut
maassamme lopullisen läpimurtonsa. Ja niin pian kuin puoluepo-
liittiset ja jonkinlaiset »maailmankatsomukselliset» häiriötekijät
tulevaisuudessa voidaan poistaa, voimme meillä Suomessakin puhua
vakavassakin mielessä länsimaisesta ja ennenkaikkea skandinaavi-
sesta ammattiyhdistysliikkeestä.

TUK maamme urheilupolitiikassa

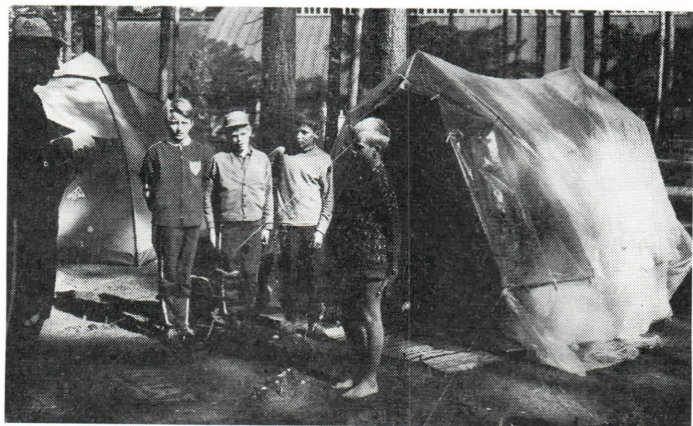
Maassamme on tällä hetkellä viisi kilpaurheilun keskusjärjestöä (SVUL, TUL, TUK, CIF ja SPL) sekä lukuisa joukko näistä irrallaan olevia pienempiä järjestöjä. Keskusjärjestöjen monilukuisuus johtuu maamme yleisestä yhteiskunnallisesta kehityksestä tällä vuosisadalla. Maassamme oli ennen kansalaissotaa yhtenäinen urheiluliike. Sodan jälkeen SVUL:stä erotettiin seurat, joiden jäsenet olivat taistelleet punaisten puolella. V. 1919 perustettiin näiden seurojen yhdyssiteeksi Työväen Urheiluliitto, TUL. Tämän jälkeen seurasi 20 vuoden aika-kausi, jolloin SVUL:n ja TUL:n urheilijat toimivat täysin erillään. 30-luvun yhteiskunnallisissa olosuhteissa ei yhteistoimintaa voitu ajatella. SVUL:n urheilijat ottivat osaa olympiakisoihin ja MM-kisoihin. Työväestöllä oli omat työläisolympialaisensa, joihin suomalaisetkin menestyksellisesti ottivat osaa. V. 1939 saatiin aikaan ensimmäiset ns. yhteistoimintasopimukset SVUL:n ja TUL:n kesken. Niiden puitteissa myös TUL:n urheilijoille avautuivat mahdollisuudet ottaa osaa olympiakisoihin, maaotteluihin ja muuhun kansainvälisten urheiluliittojen puitteissa järjestettävään kilpailutoimintaan.

Yhtenä perussyynä moniin keskusjärjestöjemme välisiin ristiriitoihin on vallitseva kansainvälinen järjestelmä. Kansainvälisiin urheiluliittoihin voi kuulua kustakin maasta vain yksi järjestö. Tämä on antanut SVUL:n erikoisliitoille monopolin »viralliseen» kansainväliseen kilpailutoimintaan, mitä oikeutta ne varsin tehokkaasti ovat käyttäneet hyväkseen. Samalla urheiluelämämme johto on täysin ollut porvarillisten piirien hallussa.

Helsingin olympiakisojen aikaan 50-luvun alussa oltiin varsin lähellä valtakunnanliittoa. TUL:n liittotoimikunnan enemmistö näki, että valtakunnanliiton puitteissa työväestön panos tulisi paremmin esille urheiluasioista päätettäessä. Urheilun perusideologiaan kuuluu

TUK:n tyylikkäitä tyttöjä vuoden 1967 liittokisojen marssirivistössä.

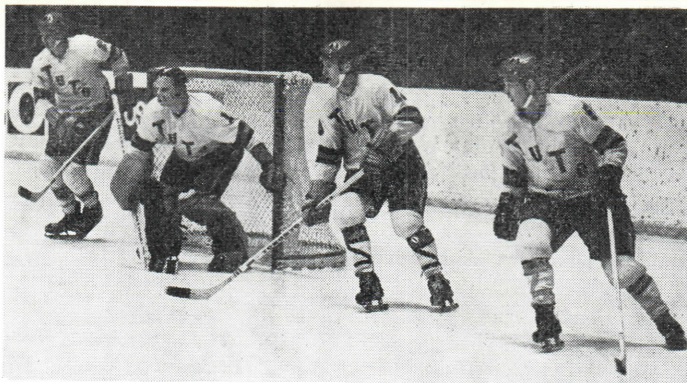
*Telttatarkastus TUK:n Pohjanmaan piirin nuorten leirillä.
Kesällä 1968 oli yli 1.000 nuorta mukana näillä leireillä.*

lisäksi yhteistyön vaatimus, ei eristäytyminen. Muissakin Länsi-Euroopan maissa vasemmisto on tämän linjan valinnut. Ratkaisevissa liittokokouksissa 50-luvun puolivälissä päädyttiin kuitenkin asiassa kielteiseen päätökseen. Tehty ratkaisu oli myös vahvasti poliittinen. Sosialidemokraattien enemmistö oli valtakunnallisen yhteistyön kannalla, mutta osa sosialidemokraatteja, joista sittemmin valtaosa liittyi TPSL:ään, oli yhdessä kommunistien kanssa asiaa vastaan.

Valtakunnallisen yhteistyön linjoilla olleet TUL:n seurat ja piirit sitten seuraavina vuosina joko erotettiin tai erosivat TUL:stä. Näiden yhdyssiteeksi perustettiin vuonna 1959 Työväen Urheiluseurojen Keskusliitto, johon mm. vanhat TUL:n Helsingin ja Satakunnan piirit liittyivät sellaisenaan (osa seuroista kyllä sittemmin erosi). TUK:hon liittyi valtaosa TUL:n vanhoista voimaseuroista, mistä syystä TUK:n urheilullinen panos jo alusta pitäen oli erittäin voimakas.

TUK:n seurat kuuluvat tällä hetkellä jäseninä erikoisliittoihin. Siitä on liitolle ollut paljon hyötyä. Urheilijat ovat voineet vapaasti olla mukana niin kansallisessa kuin kansainvälisessä kilpailutoiminnassa. TUK:n jäsenseurojen edustajat ovat mukana erikoisliittojen päättävissä elimissä, ts. he voivat osaltaan vaikuttaa tässä maassa tehtäviin urheilupoliittisiin ratkaisuihin. TUL sanoi v. 1959 irti kaikki yhteistoimintasopimukset erikoisliittojen kanssa. V. 1962 yhteistoiminta alkoi uudelleen. Tällä hetkellä TUL:n jäsenet ovat ns. kilpailujäseninä SVUL:ssä. Ainoa ero TUK:hon verrattuna on se, etteivät TUL:n edustajat ole erikoisliittojen päättävissä elimissä. Molemmilla järjestöillä on oma sisäinen kilpailu- ja koulutustoimintansa ja kansainväliset suhteensa. Tätä kirjoitettaessa TUL:n sisällä voimakkaasti on keskusteltu erikoisliittoihin liittymisestä — asiasta, joka aikoinaan oli vanhan TUL:n hajoamisen urheilupoliittinen syy. Nimenomaan TUL:n sosiaalidemokraattinen vähemmistö (3 TUL:n liittotoimikunnan 18 jäsenestä ja varajäsenestä) on tätä esittänyt. Sosiaalidemokraattien asema TUL:ssä on kuitenkin siksi heikko, etteivät heidän kannanottonsa paljoa asiassa merkitse.

TUK:n urheilullista voimaa ei kukaan rehellinen urheilumies pysty kiistämään. Sellaiset seurat kuin Kotkan Työväen Palloilijat, Helsingin Kisa-Toverit, Turun Toverit, Porin Pyrintö, Työväen Mailapojat, Helsingin Tarmo, Helsingin Työväen Uimarit, Helsingin Työväen Pyörä-Veikot, Tampereen Pallo-Veikot, Tampereen Moottorikerho, Seinäjoen Sisä, Kokkolan Jymy, Euran Raiku, Oulun Työväen Palloilijat, Kuusankosken Kisa, Kuusankosken Puhti, Tainionkosken

TUK:n alainen seura Turun Toverit on maamme eturivin jääkiekkoseuroja. Menestys mestaruussarjassa on ollut hyvä. Maalissa näkyy Urpo Ylönen, joka palkittiin 1966 TUK:n parhaana urheilijana.

TUK:n maankuulut koripallon EM-kisaedustajat vuodelta 1967: Kari ja Martti Lümo, Pertti Laanti, Veikko Vainio ja Teijo Finneman. Suomi sijoittui näissä kisoissa kuudenneksi. Se on kaikkien aikojen paras sijoituksemme.

Tähti, Vuoksenniskan Vesa, Savonlinnan Jyry, Lauritsalan Teräs, Pesä-Veikot, Kuopion Kisa-Veikot, Lautta-Pojat, Lieksan Into, muutamia voimakkaita TUK:n seuroja mainitakseni kertovat paljon liiton urheilullisesta voimasta. Entäpä sitten sellaiset nimet kuin Kauko Harlos, Risto Ivanoff, Kai Helminen ja Timo Tuominen yleisurheilussa, Juhani Teräsvuori, Matti Kasvio, Mauri Johansson, Esa Lepola ja Osmo Meskanen uinnissa (v. 1968 SM-uinneissa 6 Suomen mestaruutta ja 108 Kalevan Maljan pistettä TUK:le, vrt. TUL 28 pistettä), Arto Tolsa jalkapallossa, Kari ja Martti Liimo, Veikko Vainio, Pertti Laanti, Teijo Finneman ja Kalevi Sarkalahti koripallossa (v. 1959 jälkeen jaetuista 37 SM:sta on TUK:lle tullut 23 eli n. 2/3), Urpo Ylönen, Seppo Lindström ja Kari Johansson jääkiekossa, Mauno Lindroos painonnostossa, Ilmo Lindqvist nyrkkeilyssä, Soini Meskanen painissa, Pekka Saarelainen ja Pentti Balk pyöräilyssä, Kalevi Lahtinen, Antero Salasto, Olavi Turunen ja Hannu Kuparinen moottoriurheilussa, Jorma Vesterinen, Jorma Kivinen ja Kari Johansson judossa (kaikki Pohjoismaiden mestareita). Tätä TUK:laisten nimi-
miesten luetteloa voisi jatkaa pitkään. Voidaan todeta, että liitollamme on kansainvälisen tason urheilijoita lähes kaikissa niissä 22 urheilulajissa, jotka ohjelmassamme ovat.

Vuosittain TUK järjestää omia mestaruuskilpailujaan eri lajeissa. Liiton toiminnan painopiste on kuitenkin tällä hetkellä koulutuksessa, kuten nuorelle järjestölle sopiikin. Ehkä tällä tavoin pystymme lähivuosina tuomaan runsaasti uutta väriä kilpакenttillemme. Nimenomaan koulutustoimintamme kehittämistä on suuresti estänyt alhainen valtionavustuksemme, joka ei missään mielessä vastaa liittomme urheilullista ja järjestöllistä panosta urheilujärjestöjemme kokonaiskentässä. Varsinkin alkuvuodet 1959–66 olivat erityisen vaikeita, sama aikahan oli myös sosialidemokraattiselle puolueelle sangen vaikeaa.

Kansainväliset suhteet on myös viime vuosina saatu luoduksi. Kilpailujoukkueiden lähettämislle ovat kuitenkin taloudelliset vaikeudet asettaneet oman rajansa.

Myös järjestöllisesti TUK on jatkuvasti vahvistunut. Liiton jäsenmäärä on tätä kirjoitettaessa 67 000, mutta se lisääntyy jatkuvasti. Uusia seuroja syntyy ja liittyy täysin spontaanisesti, merkille pantavaa on, ettei TUK:sta ole eronnut alkuselvittelyjen jälkeen ainuttakaan seuraa. Maa on jaettu 9 jäsenpiiriin, kahden uuden piirin perustamisesta on jo päätös tehty, minkä jälkeen kaikki seurat ovatkin jossakin piiriorganisaatiossa mukana. Kahdeksassa piirissä toimii

tällä hetkellä päätoiminen piirisihteeri. Näyttää siltä, että mikäli kehitys jatkuu nykyistä vauhtia, pääsemme lähivuosina 100 000 jäsenen. TUK:n jäsenmäärä on todellinen, se perustuu maksettuihin jäsenmaksuihin.

Viime aikoina on paljon keskusteltu urheilujärjestöjen välisistä suhteista. Meidän mielestämme vain valtakunnallisen yhteistyön valitessa pystymme nostamaan urheilumme sen nykyisestä alennustilasta. Tällä hetkellä ainoa reaalinen mahdollisuus on se, että kaikki keskusjärjestöt antavat jäsenseuroilleen oikeuden liittyä erikoisliittojen jäseniksi. Jalka- ja jääpallon osaltahan asia on jo ratkaistu näin. Suomen Palloliitossa ovat mukana SVUL:n, TUK:n ja CIF:n seurojen lisäksi myös TUL:n seurat. Samanlaisia voimakkaita erikoisjärjestöjä varmasti voitaisiin perustaa myös muissa urheilumuodoissa.

Sosiaalidemokraattien on tärkeää aina muistaa se, että nimenomaan puolueen äänestäjäkuntaa on erittäin runsaasti myös sellaisissa SVUL:n seuroissa, jopa johtavissa asemissa, jotka eivät kuulu TUK:hon. Valtakunnallisen yhteistyön vallitessa tulisivat nimenomaan sosiaalidemokraattien urheilupoliittiset näkemykset parhaiten esille. Ratkaisu asiassa varmasti syntyy, mutta kuinka kauan valtakunnallisen yhteistyön toteuttaminen kestää ja mitä tietä siihen on kuljettava, nämä seikat ovat myös sosiaalidemokraattien keskuudessa keskustelun arvoisia asioita. Sen vuoksi olisi tärkeää luoda puolueelle selkeä urheilupoliittinen kokonaisohjelma ja määritellä lähiajan tavoitteet sen toteuttamisessa.

A series of horizontal dashed lines for writing, spanning the width of the page.

MUISTIINPANOJA

A series of horizontal dashed lines for writing.

MUISTIINPANOJA

[illegible]

A series of horizontal dashed lines for writing.

MUISTIINPANOJA

A series of horizontal dashed lines for writing notes.

A series of horizontal dashed lines for writing.

MUISTIINPANOJA

Vuoden 1969 syntymäpäiväsankarit parhaat onnittelumme

TAMMIKUU

1 70 v. Ville, Hakulinen, Kotka	50 v. Helmi Lappalainen, Riihimäki
Erkki Kaartinen, Hämeenlinna	13 75 v. Antton Hirvisaari, Lauritsala
Martta Stengård, Pyhtää	70 v. Väinö Helligren, Korpi
60 v. Ada Kärkkäinen, Rantasalmi	Yrjö Runne, Helsinki
50 v. Jaakko Kupiainen, Kotka	60 v. Naimi Tolonen, Hammassalahti
Inkeri Soikkeli, Jyväskylä	50 v. Martti Holopainen, Helsinki
2 50 v. Kullervo Matikainen, Helsinki	Oiva Porrassalmi, Äänekoski
Reino Nikkilä, Helsinki	Pauli Ristimäki, Seinäjoki
Eero Sallinen, Riihimäki	14 70 v. Lauri Lahtinen, Kuusankoski
3 70 v. Nestori Sainio, Nukari	60 v. Olga Lepistö, Eura
Kalle Sulkanen, Lappeenranta	Veikko Liimatainen, Suolahti
50 v. Kaisa Jaatinen, Lohja	Lempi Seppälä, Summa
Erkki Kiertokari, Vehmaa	50 v. Viljo Kuusisto, Turenki
5 75 v. Edvard Halonen, Karttula	Veikko Vilkkö, Jyväskylä
Hilja Lehtinen, Kotka	15 50 v. Toivo Saarinen, Lahti
60 v. Valto Lassila, Kotka	Liisa Salo, Panelia
6 85 v. Hilda Saarinen, Ryttylä	16 85 v. Sylvi Viherlehto, Jyväskylä
80 v. Alina Forss, Kotka	60 v. Tauno Monto, Imatra
70 v. Emil Lindell, Tampere	Aira Raivo, Forssa
60 v. Veikko Järvinen, Mänttä	50 v. Veikko Eskelinen, Karttula
Elvi Määttänen, Helsinki	Erkki Taberman, Karjaa
August Nieminen, Salo	17 75 v. Oskari Hytönen, Rajamäki
50 v. Erkki Martikainen, Helsinki	50 v. Eino Hiltunen, Pori
7 70 v. Yrjö Tuominen, Turenki	Aili Viinikainen, Suolahti
60 v. Armas Niemi, Kerava	18 60 v. Tyyne Luukkonen, Turku
50 v. Veikko Kauranen, Jyväskylä	Olavi Oivula, Helsinki
Anni Kuvaja, Varkaus	Eino Raunio, Forssa
8 75 v. Helmi Järvinen, Helsinki	19 75 v. Aarne Ranne, Laihia
60 v. Eero Eskelinen, Karhula	60 v. Martta Lehtonen, Pyhtää
Toini Malin, Kerhula	Volmar Nyberg, Antskog
9 60 v. Rikhard Nurmivaara, Karhula	50 v. Heikki Metsovaari, Äänekoski
50 v. Elma Lehto, Pori	20 60 v. Vilho Kosonen, Suolahti
Irja Virta, Karkkila	Viljo Nieminen, Imatra
10 75 v. Vihtori Haaparanta, Helsinki	Jenny Vaukkonen, Kuusankoski
70 v. Siiri Hyytiäinen, Helsinki	21 75 v. Martti Laitinen, Forssa
50 v. Toivo Tuomela, Turenki	70 v. Hanna Markkanen, Karkkila
11 50 v. Helvi Kervinen, Karkkila	60 v. Hilda Hämäläinen, Helsinki
12 85 v. Alina Virtanen, Kuusankoski	Urho Leskinen, Helsinki
80 v. Ida Salonen, Pietarsaari	Aune Perniö, Hamina
60 v. Viljo Järvinen, Helsinki	Gunnar Vilenius, Kuusankoski
	50 v. Kullervo Haimi, Voikkaa
	Niilo Salonen, Jämsä

- Sirkka Sutela, Anjala
- 22 70 v. Matti Laukkanen, Helsinki
50 v. Pauli Kukkonen, Virrat
- 23 75 v. Elli Glade, Pori
70 v. Arvi Karttunen, Kotka
Ester Tuominen, Jyväskylä
60 v. Kaarlo Lehtonen, Karhula
50 v. Tyyne Ilola, Lahti
- 24 60 v. Paavo Martelius, Voikkaa
Maire Nurminen, Pori
Esteri Tienhaara, Pori
50 v. Erkki Lindblom, Pori
Paavo Mäkinen, Ryttylä
Kerttu Tuominen, Riihimäki
- 25 80 v. Pauli Laaksonen, Turku
50 v. Jaakko Anttila, Hamina
Toini Lind, Popinniemi
Keijo Varstela, Turku
- 26 85 v. Elin Suvanto, Tampere
70 v. Yrjö Lepistö, Tikkurila
60 v. Hanna Peltola, Lahti
50 v. Paavo Kerkkonen, Jämsä
Viljo Loikkanen, Sipoo
- 27 75 v. Paavo Saarenkari, Toijala
60 v. Viljo Rauta, Hämeenlinna
Viljo Sievinen, Kotka
50 v. Charles Böckerman, Helsinki
Esteri Kivistö, Kuusankoski
Viljo Ulmanen, Jyväskylä
- 28 85 v. Aino Nylund, Turenki
60 v. Reini Filppu, Forssa
Viljo Nevalainen, Vuohijärvi
Elsa Sellmer, Korso
- 29 70 v. Jalmari Niitamo, Kotka
Eino Rongas, Salomiehikkälä
60 v. Irja Helin, Tampere
50 v. Vihtori Mujunen, Voikkaa
Viljo Saareisto, Uusikaupunki
- 30 80 v. Aksel Mälkiä, Vuoksenniska
60 v. Viljo Jokinen, Pihlupudas
Sylvia Jyrkänne, Mänttä
50 v. Veikko Koivuvaara, Seinäjoki
- 31 60 v. Esteri Grönlund, Kerava
Kalle, Kaaja, Tampere
Erkki Villing, Harjupää

HELMIKUU

- 1 70 v. Rikhard Valta, Jokela
Emmi Virtanen, Kerava
60 v. Helmi Muurimaa, Turku
50 v. Sulo Pohjolainen, Helsinki
Veikko Puurunen, Karttula
Bertta Sorsa, Kontiolahti
- 2 75 v. Aksel Vepsäläinen, Vuoksenniska
60 v. Onni Haukka, Laukaa
3 60 v. Richard Simos, Siltakylä
50 v. Anja Airola, Forssa
Bertta Koskinen, Lauritsala
- 4 70 v. Emil Ekkala, Toijala
Emmi Kemiläinen, Joutseno
60 v. Nestori Aaltonen, Leppäkoski
Helmi Hilden, Tampere
Väinö Hovi, Hamina
Ida Itämäki, Laihia
Sulo Laine, Kotka
Kerttu Nevaja, Helsinki
- 5 60 v. Armi Granö, Jyväskylä
Signe Hatakka, Taimionkoski
50 v. Tauno Suilo, Karkkila

- 6 60 v. Lauri Hovilainen, Voikkaa
50 v. Jorma Heiniö, Tampere
Hillervo Hillo, Kotka
Heikki Virtanen, Voikkaa
- 7 70 v. Yrjö Kaarne, Helsinki
Olga Uotila, Inkeroinen
Erkki Virtanen, Kerava
60 v. Heikki Kilpeläinen, Vuokatti
50 v. Armas Lahtinen, Kuusankoski
Toini Remes, Iisalmi
- 8 75 v. Kalle Hämäläinen, Voikkaa
70 v. Antero Vierinen, Laihia
60 v. Olavi Närhi, Kotka
- 9 75 v. Ida Askola, Kuusankoski
60 v. Sylvi Kosonen, Kuusankoski
Lyyli Saksman, Tampere
Martti Salonen, Tampere
- 10 70 v. K.-E. Rantanen, Turku
- 11 60 v. Helvi Helminen, Inkeroinen
Lauri Mäntykorpi, Kokkola
- 12 70 v. Jenny Järvinen, Kuusankoski
Kalle Keskinen, Jyväskylä
Lempi Saarenkari, Toijala
50 v. Mikko Kinnunen, Joensuu
- 13 70 v. Kalle Lehtovaara, Hämeenlinna
60 v. Veikko Lallukka, Jyväskylä
Eino Pelkonen, Ilmajoki
Bertta Sunikka, Inkeroinen
50 v. Vieno Saari, Oulu
- 14 70 v. Emil Vento, Rajamäki
60 v. Anna Kainulainen, Varkaus
Aino Kopra, Helsinki
Väinö Miinalainen, Helsinki
50 v. Leo Mikkola, Korja
- 15 85 v. Fiina Laako, Nummela
70 v. Lempi Korsilehto, Pori
60 v. Väinö Perälä, Längelmäki
Vilho Tornainen, Inkeroinen
50 v. Harry Edelmänn, Espoo
Helmi Suihkonen, Varkaus
- 16 85 v. Wilhelm Korhonen, Joutseno
60 v. Emil Kärnä, Vuohijärvi
Aili Salomaa, Turku
- 17 80 v. Ida Raunio, Helsinki
Armas Varjakko, Kerava
70 v. Toivo Huuononen, Voikkaa
Onni Mikkola, Lahti
60 v. Aili Heiskanen, Kotka
Hilda Liljeqvist, Pietarsaari
Kaarlo Nieminen, Lahti
Viljo Porvari, Sippola
Jalmari Tuusa, Hämeenlinna
- 18 60 v. Eino Kärkkäinen, Jyväskylä
Väinö Vikman, Jyväskylä
- 19 75 v. Elisa Karttunen, Tainionkoski
60 v. Alina Honkaren, Kotka
Hilja Lanne, Pori
50 v. Eeva Kuukkanen, Jyväskylä
Margit Liimatainen, Suolahti
- 20 70 v. Ida Saastamoinen, Pihlupudas
60 v. Esko Järvinen, Kauttua
Toivo Sunikka, Pankakoski
- 21 70 v. Oskari Pihlajainen, Vesanka
60 v. Uno Hamari, Voikkaa
50 v. Liisa Liukkonen, Kerava
Viljo Tolvanen, Summa
- 22 70 v. Hilma Mäkinen, Jämsä
50 v. Ahti Nyman, Oulu
- 23 70 v. Nestor Sundqvist, Karjaa
24 70 v. Otto Helminen, Siltakylä

- 50 v. Rauni Brännä, Hyvinkää
 25 60 v. Jorma Tuominen, Hämeenlinna
 50 v. Toimi Teräväinen, Imatra
 26 80 v. Tilda Laine, Turku
 27 75 v. Martta Maaniitty, Forssa
 70 v. Ida Koivisto, Kotka
 28 60 v. Aarne Hytinen, Vuoksen-
 niska
 Väinö Kankaanpää, Turku
 Kaarlo Kokko, Imatra
 Alma Laine, Voikkaa

MAALISKUU

- 1 60 v. Frans Koskialo, Ilmajoki
 Otto Nousiainen, Turku
 2 85 v. Jalmari Virtanen, Nukari
 60 v. Alpo Halttunen, Äänekoski
 3 60 v. Ahti Kujala, Lahti
 Martti Puukko, Lohja
 50 v. Kerttu Nymän, Turku
 Åke Storgård, Kotka
 4 80 v. Anselm Pulkkinen, Helsinki
 60 v. Eero Luoto, Karhula
 Helmi Mäkinen, Tikkurila
 50 v. Karl Ekroth, Turku
 5 75 v. Vihtori Viik, Turku
 60 v. Otto Pirnetkoski, Lauritsala
 50 v. Heimo Lampinen, Kajaani
 Helmi Nortela, Turku
 6 75 v. Aku Seppälä, Kajaani
 60 v. Reino Forsblom, Lahti
 Väinö Honkanen, Nokia
 Sanni Koukku, Jyväskylä
 Emmi Käyhty, Tainionkoski
 7 75 v. Lyydia Lehtonen, Kuusankoski
 70 v. Lauri Maltamo, Jyväskylä
 60 v. Toivo Räisänen, Karhula
 50 v. Erkki Hiltunen, Hämeenlinna
 Mauno Vallius, Imatra
 8 75 v. Sulo Toponen, Järvenpää
 60 v. Elli Leppänen, Jyväskylä
 Elli Toivonen, Tampere
 Eino Virtanen, Kerava
 9 60 v. Arvo Pääkkönen, Imatra
 10 75 v. Ida Ala-Outinen, Mänttä
 Aino Vuorinen, Lohja
 60 v. Armas Vironen, Nummela
 50 v. Lyyli Karhima, Anjala
 11 60 v. Emmi Moilanen, Lappeenranta
 12 75 v. Hilda Melin, Kuusankoski
 60 v. Väinö Purho, Kuusankoski
 Vilho Jung, Forssa
 Hannes Järvinen, Hämeenlinna
 50 v. Ida Sirjamo, Hyvinkää
 13 60 v. Lyyli Musturi, Jyväskylä
 Lempi Stick, Espoo
 50 v. Taneli Kylmä, Iisalmi
 14 75 v. Lauri Sopula, Rajamäki
 60 v. Helvi Jaskari, Voikkaa
 Toivo Karjalainen, Riihimäki
 Vilho Kauppinen, Oulu
 Lyyli Vuontelo, Lahti
 15 70 v. Otto Huuskonen, Karttula
 16 70 v. Anna Kaivos, Forssa
 50 v. Saara Huilla, Tampere
 Aino Kurtto, Kuusankoski
 17 70 v. Tuomas Nuorio, Kemi
 Eino Suutari, Joutseno
 Matti Väyrynen, Äänekoski

- 60 v. Lauri Laakso, Seinäjoki
 50 v. Olavi Ketonen, Lahti
 Veikko Salonen, Toijala
 18 75 v. Taimi Nurmi, Karkkila
 60 v. Arvo Kelkka, Vehkalahti
 Karin Söderlund, Korso
 50 v. Sirkka Niemelä, Nurmijärvi
 20 70 v. Vilho Luntola, Tampere
 50 v. Veikko Ilkka, Ilmajoki
 21 75 v. Alma Lehtimäki, Helsinki
 70 v. Aksel Lindqvist, Helsinki
 60 v. Anna Kyllönen, Tainionkoski
 Tuure Lehtonen, Helsinki
 Martti Sorvo, Karhula
 Nanni Äyräs, Laihia
 50 v. Pentti Taskinen, Vaasa
 22 60 v. Toini Lassila, Kuusankoski
 Väinö Suuntala, Launonen
 50 v. Pentti Eloranta, Lahti
 Väinö Lehto, Hämeenlinna
 Armas Lindholm, Lohja
 v. Anna Vuolasaho, Panelia
 23 60 v. Aune Kunnas, Lahti
 Armas Pullinen, Lahti
 Torsti Sariola, Helsinki
 Tyyne Vihavainen, Kuusankoski
 Toivo Virolainen, Vuohijärvi
 50 v. Pentti Joukainen, Karhula
 Juho Myyrä, Kouvola
 Aino Ohvanainen, Joensuu
 Taimi Sakki, Summa
 24 75 v. Kustaa Rinne, Halikko
 60 v. Armas Pullinen, Lahti
 25 80 v. Auroora Velin, Nummela
 70 v. Lydia Ekman, Hamina
 Hanna Majuri, Kajaani
 Toivo Nieminen, Kotka
 Kalle Suuronen, Laukaa
 60 v. Eeli Koski, Vaasa
 Maija Piispa, Kotka
 Meeri Saarinen, Ryttylä
 Martta Vassinen, Jyväskylä
 26 75 v. Ina Wladimiroff, Joutseno
 70 v. Eevi Rannikko, Usikaupunki
 60 v. Oiva Hämeenniemi, Joutseno
 Aarne Lehtola, Kyroskoski
 Onni Saarinen, Hyvinkää
 50 v. Väinö Vilén, Lohja
 27 85 v. Otto Toivonen, Helsinki
 75 v. Aune Tähtinen, Jyväskylä
 70 v. Aatu Leskinen, Myllykoski
 Kalle Nieminen, Korso
 60 v. Eero Aho-Mantila, Säynätsalo
 28 70 v. Frans Norberg, Kerava
 60 v. Arvi Lundman, Usikaupunki
 Arvi Viinanen, Imatra
 50 v. Kaisa Kinnunen, Ylitornio
 Jonni Sjöberg, Usikaupunki
 29 60 v. Aili Tapanila, Vuohijärvi
 30 75 v. Lyydia Tamminen, Hämeenlinna
 60 v. Arvi Puranen, Lempäälä
 Kaija Typpö, Tampere
 31 50 v. Vilho Kaskinen, Ummeljoki

HUHTIKUU

- 1 70 v. Sven Lähtenmäki, Ikaalinen
 Oskari, Railo, Oulu
 Heikki Saarinen, Seinäjoki
 60 v. Juho Jokela, Helsinki

- Harry Laine, Kajaani
2 75 v. Suoma Aronen, Hämeenlinna
Aino Teränen, Hämeenlinna
3 90 v. Maria Lamminen, Ulvila
60 v. Kaisa Heinänen, Hämeenlinna
Enni Lindell, Tampere
Erkki Männikkö, Äminnefors
Rakel Nieminen, Riihimäki
Arvo Pihjala, Kristina
4 60 v. Ahti Lahti, Riihimäki
Evert Mettälä, Korja
50 v. Hilikka Päiväranta, Jyväskylä
5 75 v. Emma Hänninen, Tainionkoski
70 v. Heikki Sinikari, Lahti
50 v. Antti Lahtinen, Jyväskylä
Sylvia Mutanen, Hyvinkää
6 60 v. Elli Kalliomäki, Tampere
7 80 v. Otto Pelttonen, Hämeenlinna
70 v. Kalle Nummi, Nokia
Kalle Okkonen, Kajaani
60 v. Einari Munukka, Imatra
50 v. Toini Kempainen, Tainionkoski
8 75 v. Antti Porkka, Pyhtää
60 v. Otto Kettunen, Hämeenlinna
Aira Leppänen, Mänttä
Kalle Puro, Hämeenlinna
50 v. Siviä Valttonen, Savonlinna
9 75 v. Otto Pekonen, Putikko
60 v. Niilo Kuikkaniemi, Iisalmi
Lempi Ojala, Oulu
Vilho Rantala, Sippola
50 v. Alpo Putsala, Lahti
10 75 v. Helena Kiukkonen, Iisalmi
50 v. Veikko Lampén, Voikkaa
11 70 v. Lyyli Pöyhönen, Karhula
60 v. Helena Kuosmanen, Helsinki
50 v. Aune Suominen, Kauttua
12 75 v. Juho Joro, Parikkala
70 v. Kalle Salonen, Launonen
60 v. Lauri Helminen, Inkeroinen
Viljo Hoffren, Kuopio
Erkki Majaniemi, Tampere
Arvo Rantanen, Forssa
Aili Tapola, Imatra
Vilho Tikka, Harjunpää
50 v. Hilikka Antinjuutti, Ylitornio
Väinö Saharinen, Kinahmo
13 70 v. Elle Laitasaari, Kaskinen
60 v. Vilho Raja, Summa
50 v. Matti Mikkola, Helsinki
14 70 v. Aarne Toivainen, Jyväskylä
60 v. Meri Metsola, Kerava
50 v. Sulo Dyster, Helsinki
Eino Halme, Harjunpää
Pentti Vänni, Kauttua
15 70 v. Fanni Haaja, Helsinki
60 v. Väinö Iivonen, Lohja
Oiva Lamminaho, Vaasa
Sylvia Siponius, Inkeroinen
50 v. Hilja Nurm, Salo
16 75 v. Jenny Viitanen, Launonen
50 v. Veikko Lainevirta, Sukeva
17 60 v. Veikko Hakkarainen, Korsio
18 80 v. Iida Turja, Hämeenlinna
75 v. Kustaa Lindroos, Kuusankoski
60 v. Aili Seppälä, Voikkaa
19 70 v. Kalle Laito, Voikkaa
20 70 v. Leena Talja, Hämeenlinna
60 v. Lauri Naukkarinen, Jyväskylä
Aino Pekurinen, Hamina
21 60 v. Viljo Järvinen, Nummela
22 80 v. Sigrid Puholainen, Voikkaa
60 v. Einari Niutanen, Lohja
50 v. Eva Pulkkinen, Savonlinna
Elli Riihinen, Jyväskylä mlk.
Yrjö Turpeinen, Kotka
23 60 v. Taavi Humla, Helsinki
Aili Vilén, Kotka
50 v. Tauno Litja, Kuopio
Maija Yliniemi, Pirttikoski
24 60 v. Tuomas Kuronen, Vuohijärvi
Aaro Saarikoski, Seinäjoki
Aune Schoultz, Helsinki
50 v. Taisto Alaniva, Turku
Viljo Harala, Helsinki
Dolores Nurmi, Kerava
25 75 v. Rikhard Paloniemi, Seinäjoki
26 80 v. Kalle Ollila, Taivalkoski
60 v. Aarne Hämäläinen, Vesanko
Tauno Kinnunen, Imatra
27 60 v. Otto Koljonen, Säynätsalo
Heli Manninen, Jyväskylä mlk.
Tauno Åkerlund, Äänekoski
50 v. Kaisa Kuningas, Myllykoski
28 80 v. Vilhelmiina Hurnonen, Tampere
60 v. Tauno Helenius, Forssa
Väinö Reinikainen, Varkaus
Mirja Silvennoinen, Popinniemi
50 v. Kano Mykrä, Lahti
29 80 v. Juho Marjolin, Kerava
70 v. Saimi Kankare, Tampere
60 v. Ida Hokkanen, Helsinki
Laina Tarvainen, Äänekoski
50 v. Esri Nivell, Ummelajoki
30 80 v. Fanni Lampinen, Leppäkoski
75 v. Annikki Nieminen, Puistola
70 v. Hanna Salminen, Hämeenlinna
60 v. Lydi Kärkkäinen, Iisalmi

TOUKOKUU

- 1 70 v. Katri Niittynen, Salo
2 80 v. Toivo Virtanen, Forssa
70 v. Väinö Vuori, Lohja as.
50 v. Aatos Kuusholma, Uusikaupunki
Aatto Väyrynen, Helsinki
3 70 v. Otto Korhonen, Iisalmi
Aleksi Tuominen, Jokela
60 v. Johan Suokas, Kalvola
50 v. Leo Salo, Riihimäki
4 90 v. Emmi Sihvola, Myllykoski
70 v. Arvo Hietanen, Pieksämäki
5 80 v. Valdemar Kannel, Lappeenranta
70 v. Vihtori Ravinen, Muurame
60 v. Jalmari Komi, Imatra
Siiri Kuhlberg, Säynätsalo
6 70 v. Jenny Blomqvist, Kotka
Frans Eskola, Helsinki
50 v. Veikko Levo, Kajaani
7 50 v. Lauri Ylitalo, Kerava
8 60 v. Ida Salo, Lappeenranta
9 60 v. Laura Lehtonen, Riihimäki
10 70 v. Aino Kymäläinen, Helsinki
60 v. Aino Marttila, Kemi
Hilda Salomaa, Hämeenlinna
50 v. Esko Kukkamäki, Espoo
Lauri Nikula, Kotka
Jorma Seppänen, Helsinki
11 70 v. Emil Borg, Voikkaa
Viktor Miettinen, Inkeroinen

- 12 70 v. Helmi Pakarinen, Jokela
60 v. Aarne Geijer, Jyväskylä
Katri Heino, Pori
Eino Ketokivi, Espoo
Vappu Kohonen, Helsinki
50 v. Tuuni Korhonen, Vesanto
14 70 v. Kalle Veteläinen, Oulu
60 v. Alpo Heinonen, Lohja
Anna Kokkonen, Parikkala
50 v. Heikki Lindelöf, Kemi
Toivo Pöllänen, Helsinki
Mauri Saari, Hämeenlinna
15 75 v. Senja Lehtelä, Tampere
60 v. Kaisa Heijari, Hamina
Vainö Kaski, Eura
Paavo Lehtoranta, Vehmaa
Elsa Timperi, Hamina
50 v. Elvi Lehtinen, Lannevesi
16 60 v. Anna Långvik, Pyhtää
17 70 v. Liinu Tarvainen, Karttula
60 v. Aarne Huhta, Myllykoski
Eino Luoto, Riihimäki
18 80 v. Fanni Kotilehto, Rauma mlk.
75 v. Helmi Tervonen, Nurmes
60 v. Leo Saari, Lohja
Inga Währn, Kotka
19 75 v. Elle Tammi, Panelia
70 v. Urho Javanainen, Hamina
60 v. Ilmari Kakko, Kemi
Esteri Valtonen, Helsinki
50 v. Rauha Niukkanen, Otanmäki
Eino Ruhanainen, Lahti
20 70 v. Matti Kiuru, Kouvola
Emil Mustonen, Kuusankoski
60 v. Aune Nieminen, Kuusankoski
50 v. Alpo Putus, Turku
Erkki Toivonen, Karkkila
21 80 v. Elli Halin, Forssa
60 v. Aarne Pekkanen, Hamina
50 v. Helena Veijalainen, Jyväskylä
Martti Veirto, Lahti
22 80 v. Hulda Ala-Turkila, Karhula
75 v. Agnes Laaksonen, Pori
60 v. Hilja Kymäläinen, Tainionkoski
50 v. Eero Moilanen, Vesanka
23 70 v. Aino Huhdanmäki, Tampere
60 v. Eero Tolvanen, Imatra
50 v. Tauno Saarelainen, Sääksjärvi
24 70 v. Uno Forss, Loviisa
60 v. Siviä Wahlström, Kerava
25 60 v. Ellen Kõnõnen, Kemi
Lempi Välimaa, Tikkurila
50 v. Olli Mustonen, Kinahmo
Vainö Rauhala, Vaasa
Eeva Takala, Pori
Elli Ukkola, Inkeroinen
26 80 v. Miina Väisänen, Tainionkoski
50 v. Lauri Niittymäki, Helsinki
Lahja Nilsson, Salo
27 85 v. Emma Vitikainen, Kotka
60 v. Niilo Rauhala, Seinäjoki
28 70 v. Kaarlo Vesikukka, Säynätsalo
60 v. Niilo Aho, Kuusankoski
Ilmari Eiskonen, Imatra
50 v. Elsa Jaako, Aavasaksa
Antti Raunio, Mänttä
29 80 v. Kalle Tuomela, Myllykoski
75 v. Liisa Hiilel, Tampere
70 v. Ida Ojala, Mänttä
60 v. Riikka Eskelinen, Iisalmi

- Toivo Tuuranen, Helsinki
30 70 v. Kalla Helenius, Nokia
60 v. Sigge Leviö, Kotka
Kalle Nippala, Anjala
Ida Poikonen, Kotka
31 60 v. Esko Ahde, Lahti
Yrjö Hiltunen, Kotka

KESÄKUU

- 1 60 v. Toivo Parikka, Leppävaara
Eino Seppänen, Jyväskylä
50 v. Helka Kuoppala, Korja
Lasse Kuvaa, Vuoksenniska
Antti Miikkulainen, Lahti
3 75 v. Juho Honkonen, Jyväskylä
70 v. Eemeli Kosunen, Heinävesi
Kalle Pakarinen, Vesanto
Edvin Randelin, Ususkaupunki
60 v. Erkki Somerlahti, Tampere
4 60 v. Toivo Kilpinen, Tikkurila
50 v. Erkki Koistinen, Kontiolahti
Hilkka Lahikainen, Lohja
5 80 v. Emil Linnankoski, Vihti
70 v. Matti Kopra, Eura
60 v. Lauri Mäkinen, Jyväskylä
Kalle Ström, Aänekoski
50 v. Carmen Alho, Turku
6 70 v. Onni Takkinen, Rantasalmi
60 v. Sylvi Ranta, Kotka
50 v. Onni Pienimäki, Jyväskylä
7 75 v. Lauri Pajunen, Kemi
70 v. Maria Nyqvist, Korpi
8 70 v. Ellen Nyström, Tikkurila
Elin Pikkarainen, Launonen
60 v. Martta Salonen, Pori
Vainö Valkonen, Helsinki
9 80 v. Taneli Savikko, Hämeenlinna
75 v. Tyyne Mäkinen, Mänttä
Heikki Rantarae, Puustola
70 v. Naimi Heinonen, Ususkaupunki
60 v. Uno Kallio, Turku
50 v. Maire Blomqvist, Helsinki
10 60 v. Toivo Mörsky, Hanko
Aino Saarinen, Suolahti
Saimi Uimonen, Savonlinna
11 75 v. Bertta Nieminen, Iisalmi
50 v. Martti Kukkonen, Seinäjoki
12 60 v. Esko Levänen, Kuusankoski
50 v. Heimo Loikas, Rajamäki
13 85 v. Eeva Kajander, Kuusankoski
75 v. Emil Raja, Summa
70 v. Lauha Juottonen, Karhula
50 v. Aarne Leskinen, Helsinki
14 80 v. Toivo Martelius, Mynämäki
75 v. Aleks Suikkanen, Joutseno
50 v. Sylvi Windt, Inkeroinen
15 70 v. Teodor Kähkönen, Kotka
60 v. Vieno Hyytiäinen, Popinniemi
Vieno Kiikka, Vaasa
Vieno Korttevuori, Vesanto
16 70 v. Siiri Pyy, Karhula
50 v. Saimi Rinne, Karkkila
17 60 v. Viljo Malin, Loviisa
Vainö Varis, Pihitpudas
18 85 v. Sandra Lumme, Pori
70 v. Allan Strandström, Espoo
19 85 v. Selma Kanerva, Hämeenlinna
80 v. Lyyli Plym, Tainionkoski
60 v. Nestor Junnila, Helsinki

- 50 v. Elisabeth Koskela, Hämeenlinna
 20 60 v. Hilja Asunmaa, Iisalmi
 Artturi Honkanen, Helsinki
 Hugo Tommila, Pori
 Otto Tyyskä, Anjala
 50 v. Vilho Törnainen, Kajaani mlk.
 21 70 v. Anjan Lackman, Karjalohja
 60 v. Hilda Karlsson, Kotka
 22 80 v. Aino Laurila, Inkeroinen
 75 v. Emil Myyriläinen, Helsinki
 23 70 v. Lyydia Lindholm, Vuohijärvi
 60 v. Eino Kapanen, Helsinki
 Armas Lagercrantz, Karkkila
 Juhon Ruuth, Kotka
 24 80 v. Ester Rantarae, Puistola
 75 v. Emil Holopainen, Kotka
 70 v. Katri Härkönen, Helsinki
 Paavo Jerkkü, Keski-Palokka
 50 v. Pekka Rapo, Vuohijärvi
 25 75 v. Einari Leppäkoski, Forssa
 70 v. Frans Kelppe, Salo
 26 75 v. Armas Silvenen, Turenki
 70 v. Muisto Ilomäki, Kotka
 50 v. Tauno Rauman, Salo
 27 60 v. Väinö Kuvaja, Varkaus
 50 v. Aarne Ruohonen, Pori
 28 75 v. Iisakki, Riihimäki, Seinäjoki
 70 v. Eljas Lievonen, Imatra
 60 v. Leo Saarinen, Kauttua
 50 v. Martti Seppälä, Hämeenlinna
 29 60 v. Onni Pölkki, Keski-Palokka
 Eino Riikonen, Imatra
 50 v. Lauri Oksanen, Turku
 30 70 v. Heikki Alaloukusa, Taivalkoski
 60 v. Tauno Karja, Jyväskylä

HEINÄKUU

- 1 80 v. Nanni Juustinen, Vaasa
 60 v. Armas Haakana, Imatra
 50 v. Toivo Pentikäinen, Hämeenlinna
 Otto Tuomenoja, Kerava
 2 60 v. Laina Kostiainen, Jyväskylä
 50 v. Viljo Kettunen, Sukeva
 Erkki Pehkonen, Tikkurila
 Terttu Raunio, Tampere
 Veli Salminen, Jämsä
 3 80 v. Lyydia Silvan, Suolahti
 70 v. Maria Oksanen, Iisalmi
 60 v. Aimo Heininen, Harjunpää
 4 75 v. Hilja Rajamäki, Riihimäki
 60 v. Arvo Kokkinen, Helsinki
 Uno Sairanen, Kaitainen
 50 v. Veikko Halinen, Imatra
 5 85 v. Olga Ahti, Riihimäki
 60 v. Aarne Mäki, Myllykoski
 Lyydia Terävä, Vuohijärvi
 50 v. Kaarlo Dufva, Imatra
 Martta Kuronen, Savonlinna
 6 90 v. Amalia Töytäri, Hamina
 75 v. Ilmari Laine, Kuusankoski
 70 v. Kaisa Juuso, Ylitornio
 60 v. Erkki Aaltio, Helsinki
 Vilho Vihanto, Jyväskylä
 7 70 v. Kalle Härmä, Tampere
 60 v. Antti Kärkkäinen, Rantasalmi
 Siviä Laukkanen, Lappeenranta
 Uuno Valjanti, Lohja
 50 v. Martti Koskinen, Kihniö
 Jenny Kujansuu, Pori

- Oiva Terävä, Parikkala
 8 60 v. Urho Helin, Tampere
 50 v. Helmi Heinonen, Tampere
 Niilo Kurkijärvi, Laukaa
 9 75 v. Kaarlo Määttänen, Tampere
 70 v. Elina Jäskeläinen, Helsinki
 50 v. Kalevi Räsänen, Porvoo mlk.
 10 70 v. Frans Tuomi, Harjunpää
 60 v. Tyko Ruusuvoori, Espoo
 50 v. Eugen Saarinen, Tampere
 11 70 v. Eino Klaavu, Porvoo mlk.
 60 v. Viljo Mäkinen, Tampere
 Vieno Ruotsalainen, Kuopio
 12 60 v. Lauri Laaksonen, Lahti
 13 70 v. Tyyne Mantila, Kaskinen
 60 v. Viljo Ahlstedt, Jämsä
 Joel Matinsalo, Helsinki
 50 v. Kaarlo Vilmunen, Karkkila
 14 80 v. Alma Laukkanen, Jyväskylä
 60 v. Liisa Hietanen, Karhula
 50 v. Martta Lepomäki, Helsinki
 15 60 v. Anna-Liisa Helander, Suolahti
 Olavi Vaara, Salo
 50 v. Reino Karojärvi, Lohja
 Veikko Korpinen, Lahti
 Heikki Mauravaara, Imatra
 16 70 v. Lyydia Michelsson, Helsinki
 Saara Salo, Hämeenlinna
 60 v. Siiri Anttila, Inkeroinen
 50 v. Yrjö Hyvärinen, Iisalmi
 Reino Toivainen, Pietarsaari
 17 70 v. Agnes Kietäväinen, Karhula
 60 v. Vilho Hannu, Ryttylä
 Matti Kurittu, Anjala
 Reino Litmanen, Joutseno
 50 v. Hannes Miettinen, Joensuu
 18 60 v. Einar Mustonen, Hammasslahti
 19 70 v. Lempi Törnqvist, Pankkoski
 60 v. Salomo Björn, Vésanto
 Rauha Hakala, Kauttua
 20 50 v. Vilho Aho, Riihimäki
 Eino Kauppi, Hämeenlinna
 21 75 v. Antti Juntunen, Ristijärvi
 Signe Viljanen, Tampere
 22 50 v. Sirkka Vuorela, Helsinki
 23 60 v. Kaarina Reunanen, Kauttua
 50 v. Aarre Joronen, Vaasa
 24 70 v. Vihtori Pulsa, Karhula
 60 v. Lyyli Breilin, Salo
 Sakari Stigell, Nummi
 25 60 v. Karin Göös, Jyväskylä
 Allan Ojala, Turku
 Maiju Tuovinen, Virrat
 50 v. Reino Keskinen, Vuoksenniska
 26 75 v. Onni Parkkonen, Äänekoski
 70 v. Anna Simonen, Kuusankoski
 27 70 v. Hjalmar Liimatainen, Jyväskylä
 Olga Penttinen, Hamina
 Aili Ruuskanen, Hämeenlinna
 60 v. Helvi Aulen, Kuusankoski
 50 v. Karl Blomqvist, Helsinki
 Eino Pakarinen, Oravaisalo
 Tauno Suorsa, Kajaani
 28 70 v. Reino Lindell, Jämsä
 60 v. Eero Kettunen, Helsinki
 50 v. Linnea Koskinen, Pori
 29 70 v. Väinö Pajunen, Helsinki
 Urho Riihimäki, Jyväskylä mlk.
 50 v. Olavi Nuorttila, Helsinki
 Erkki Volanen, Kouvola

- 30 60 v. Tarmo Vainio, Kerava
50 v. Hilikka Heinonen, Inkeroinen
Åke Imberg, Helsinki
31 75 v. Hanna Lahti, Kuusankoski
60 v. Sylvi Laakso, Joutseno

ELOKUU

- 1 70 v. Jalmari Sandberg, Pyhtää
Martti Sulander, Karhula
60 v. Kaarlo Hiisvirta, Salo
Toivo Janhunen, Voikkaa
50 v. Siiri Pirttisalmi, Sääksjärvi
2 60 v. Voitto Laintila, Nokia
Paula Toikka, Inkeroinen
3 80 v. Antton Kaukasalo, Summa
60 v. Lempi Liukkonen, Popinniemi
50 v. Eino Huttunen, Kotka
Ellä Lehtiö, Hämeenlinna
4 70 v. Viktor Puhakka, Salo
60 v. Eino Kaipainen, Kotka
Helvi Salakari, Kotka
50 v. Matti Linjanto, Ummeljoki
Arvi Loikkanen, Putikko
5 80 v. Esa Kääpä, Imatra
70 v. Urho Heino, Nummela
Emil Helander, Eura
60 v. Uuno Tommiska, Kouvola
6 75 v. Johan Ruonansuu, Kemi
60 v. Allan Vilenius, Karjaa
50 v. Anna Årling, Kuusankoski
7 75 v. Elviira Hammar, Turku
8 85 v. Hellin Vilander, Joutseno
75 v. Selma Tukiainen, Karhula
60 v. Juho Kauppinen, Otanmäki
Yrjö Lepomäki, Helsinki
Aino Pitkänen, Kotka
Elis Vallema Karhula
Onni Qvick, Kuusankoski
50 v. Eino Kaasalainen, Kotka
9 70 v. Otto Burman, Helsinki
August Kokko, Kotka
60 v. Antti Vuorisalo, Uusikaupunki
10 70 v. Lydia Jääskeläinen, Tikkurila
60 v. Toini Autio, Kotka
Aune Kaistinen, Muurame
Lahja Ståhlhammar, Helsinki
50 v. Voldemar Lintunen,
Kuusankoski
11 75 v. Niilo Hakkinen, Vaasa
60 v. Ella Saarinen, Turenki
50 v. Kalervo Åqvist, Kemi
12 70 v. Helmi Keskever, Sippola
Impi Vuorela, Kouvola
60 v. Aarne Lahdenperä, Riihimäki
50 v. Onni Pilkevaara, Helsinki
13 70 v. Martta Kaponen, Jyväskylä
60 v. Pentti Halonen, Joutseno
Hilja Savolainen, Helsinki
14 50 v. Olga Ihander, Helsinki
15 60 v. Hugo Keitala, Riihimäki
Saimi Kunnas, Kemi
Aili Wäre, Kuusankoski
16 75 v. Lauri Tuomala, Ulvila
17 90 v. Otto Takala, Jyväskylä
75 v. Viljo Niiranen, Helsinki
Ida Savolainen, Suolahti
60 v. Esa Saloranta, Helsinki
50 v. Toivo Kyöstäjä, Tampere
18 70 v. Lempi Nöjd, Lahti

- 60 v. Anton Leinonen, Kerava
50 v. Veikko Rantalainen, Kouvola
Ville Tikkanen, Kajaani
19 80 v. Kalle Hämäläinen, Vesanto
70 v. Hilja Neittola, Kotka
Viljam Vakkari, Kotka
60 v. Laura Lepistö, Popinniemi
50 v. Kauko Hynynen, Kokkola
Signe Pentikäinen, Tainionkoski
20 70 v. Saima Halme, Ummeljoki
50 v. Lauri Elo, Helsinki
21 50 v. Ahti Liukkonen, Kerava
22 70 v. Hilda Toivonen, Salo
60 v. Arvo Linden, Kotka
Sulo Tanninen, Helsinki
50 v. Sulo Hämäläinen, Jyväskylä
23 80 v. Tyyne Tyllinen, Helsinki
75 v. Lauri Louhimaa, Oulu
60 v. Laila Kurki, Hyvinkää
60 v. Sulo Mäkinen, Riihimäki
Martti Tiensivu, Seinäjoki
24 75 v. Arvi Keveri, Kotka
70 v. Juho Pasonen, Voikkaa
50 v. Onni Hämäläinen, Riihimäki
25 85 v. Mikko Markkanen, Kotka
70 v. Vilho Niemeläinen, Kontiolahti
Maija Pihlajinen, Vesanka
50 v. Ilmi Heimonen, Laukaa
26 60 v. Väinö Rinne, Karjalohja
50 v. Tauno Krunniniva, Aavasaksa
27 75 v. Onni Peltonen, Jyväskylä
70 v. Viljam Viik, Suolahti
60 v. Unto Komulainen, Imatra
50 v. Viljo Koljonen, Pihtipudas
Einari Konttinen, Varkaus
Rauha Nieminen, Mänttä
28 70 v. Hilja Koivu, Helsinki
60 v. Väinö Aarnola, Imatra
Aarne Perälä, Sippola
Tuovi Ström, Äänekoski
50 v. Osmo Satukangas, Espoo
29 60 v. Irja Tukiainen, Helsinki
30 75 v. Kalle Lyhty, Jyväskylä mlk.
70 v. Aili Vallén, Kuusankoski
60 v. Arvo Tähtinen, Ulvila
50 v. Rauli Asikainen, Pietarsaari
Sirkka Jurva, Salo
Heikki Koljonen, Karhula
31 85 v. Yrjö Aromaa, Forssa
70 v. Ilmari Huotinen, Helsinki
60 v. Aate Toivanen, Kuopio
50 v. Vilho Partonen, Vuokatti

SYYSKUU

- 1 90 v. Juho Kopra, Järvenpää
60 v. Elvi Kuivakangas, Äänekoski
Tyyne Laakso, Pyhtää
Tyyne Lahtivesi, Lauritsala
Helmi Mäkinen, Suolahti
Onni Mökkönen, Varkaus
Sylvi Nousiainen, Savonlinna
50 v. Reino Sievänen, Ylöjärvi
2 60 v. Vilho Hänninen, Summa
50 v. Arvi Hagman, Lempäälä
Eino Harju, Pietarsaari
Jussi Kuparinen, Espoo
Kosti Leinmaa, Kerava
3 70 v. Aune Korvenpää, Kemi
Aino Mäkiäho, Pihlajavesi

- 60 v. Maija Mänttari, Karhula
 Kerttu Kettunen, Korso
 Saimi Töyrylä, Riihimäki
 50 v. Eino Melter, Ylöjärvi
 4 70 v. Alma Aaltonen, Nummela
 60 v. Helmi Halonen, Pyhtää
 Esko Helle, Nummela
 Arvi Hyytiä, Kristiina
 Anna Laine, Panielia
 50 v. Toivo Heikkinen, Imatra
 Jorma Ora, Leppävaara
 5 75 v. Ida Hänninen, Keski-Palokka
 70 v. Anna Holopainen, Lauritsala
 Elna Jaakkola, Porvoo mlk.
 Toivo Kolsi, Summa
 60 v. Sulo Myllys, Vuoksenniska
 Sanni Virtanen, Pori
 50 v. Eeva Hummarkoski, Lahti
 Lauri Jokivirta, Inkeroinen
 Ida Kaakko, Kemi
 Tuure Mäkelä, Kouvola
 Bruno Pihkala, Längelmäki
 Lauri Rajamäki, Seinäjoki
 Hugo Virtanen, Forssa
 6 60 v. Lauri Ojanen, Turku
 50 v. Pentti Hakala, Seinäjoki
 7 70 v. Emil Siekkeli, Vuohijärvi
 60 v. Juho Aalto, Tampere
 50 v. Anna-Liisa Vilenius, Kotka
 Impi Vuorinen, Kuusankoski
 8 80 v. Albert Lehto, Eura
 60 v. Eero Kallio, Seinäjoki
 Sulo Liikanen, Kouvola
 50 v. Senja Haaranen, Kinahmo
 Matti Kääriäinen, Kouvola
 Martti Pirinen, Hyvinkää
 9 70 v. Evert Långvik, Pyhtää
 Elvi Perus, Jyväskylä mlk.
 60 v. Edith Marjeta, Aavasaksa
 Aino Vento, Rajamäki
 10 60 v. Onni Alapoti, Riihimäki
 Juho Kokkonen, Parikkala
 Tyyne Koskinen, Helsinki
 50 v. Aino Jokinen, Harjavalta
 Matti Kukkola, Kotka
 Viljo Turunen, Joensuu
 11 70 v. Aune Kammonen, Simpele
 Toivo Laine, Kajaani
 60 v. Elma Johansson, Antskog
 Kaino Virtanen, Nurmijärvi
 50 v. Veikko Hyvärinen, Varkaus
 Arvo Inkinen, Vuoksenniska
 Lasse Sukanen, Lempäälä
 Toivo Wallgren, Tampere
 12 70 v. Vilho Koskela, Pietarsaari
 Eino Savukoski, Oulu
 60 v. Bruno Helander, Längelmäki
 50 v. Vilho Karvonen, Korso
 Jorma Mäkinen, Tampere
 13 50 v. Niilo Nikki, Vuohijärvi
 14 70 v. Anni Koivunen, Jyväskylä
 60 v. Usko Lumme, Rajamäki
 Niilo Raivio, Pori
 50 v. Elli Leväkari, Turku
 15 70 v. Lauri Iikkanen, Lahti
 Saimi Mikkola, Popinniemi
 60 v. Ida Toivonen, Toijala
 Viljo Ahman, Iisalmi
 50 v. Urho Asikainen, Imatra
 Vilho Kauhanen, Riihimäki
 Sirkka Kärnä, Helsinki
 Hilikka Piira, Kuusankoski
 Pia Virtakallio, Helsinki
 16 85 v. Selma Hastik, Karhula
 70 v. Siiri Halonen, Varkaus
 Knut Sjörlund, Forssa
 60 v. Sulo Niemi, Aavasaksa
 Väinö Talja, Hyvinkää
 Valde Tolonen, Hammasmahti
 50 v. Uuno Allanti, Karhu, Ylitornio
 Kauko Kiemi, Jyväskylä
 17 70 v. Martta Heikkilä, Karhula
 60 v. Ilmari Eskola, Jämsä
 Eeva Niemi, Mänttä
 Veikko Tarvainen, Vesanto
 50 v. Taisto Leivo, Kokemäki
 18 80 v. Anna Myllys, Vuoksenniska
 75 v. Eero Haapasalo, Salo
 70 v. August Majola, Forssa
 60 v. Eino Ailanto, Piikkiö
 19 85 v. Emil Sirola, Inkeroinen
 75 v. Lauri Vilen, Hämeenlinna
 70 v. Frans Siukkola, Inkeroinen
 60 v. Oliva Hietanen, Karhula
 Lyyli Hänninen, Kotka
 Ester Johansson, Voikkaa
 Taimi Sandström, Kotka
 50 v. Eino Alajärvi, Iisalmi
 Toivo Hukka, Lahti
 Nils Kalska, Helsinki
 Sirkka Syrjänen, Lepäkoski
 20 80 v. Augusta Niininen, Messukylä
 70 v. Tyyne Anttila, Myllykoski
 Yrjö Aromaa, Längelmäki
 60 v. Martti Autio, Karkkila
 Alvar Långström, Helsinki
 50 v. Aimo Aaltonen, Helsinki
 Maija-Liisa Aho, Kotka
 Eino Laitinen, Toijala
 Vilho Marjanen, Riihimäki
 Uljas Partio, Kotka
 Olavi Sirén, Otalampi
 Martti Huotari, Helsinki
 21 70 v. Eemil Kolehmainen, Pihtipudas
 Matti Penttilä, Vehkalahti
 60 v. Iiri Kantainen, Lauritsala
 50 v. Eino Engström, Karjaa
 Sirkka Mäkinen, Inkeroinen
 22 60 v. Kaarlo Ahlroth, Hämeenlinna
 Kalle Lahti, Kuortti
 Vilho Virtanen, Nurmijärvi
 50 v. Aarne Salminen, Anjala
 Hellin Suomalainen, Simpele
 23 60 v. Robert Forri, Pori
 50 v. Kurt Ahlgren, Helsinki
 24 75 v. Emil Viherkoski, Ummelajoki
 50 v. Lauri Nurmi, Kerava
 Terttu Pykkänen, Kotka
 Matti Toiva, Lempäälä
 25 85 v. Aino Jyräs, Kuusankoski
 75 v. Hanna Kemppi, Hämeenlinna
 60 v. Paavo Mikkola, Lempäälä
 Signe Romsila, Oulu
 26 60 v. Arvi Manninen, Kotka
 50 v. Sulo Pellinen, Karjaa
 Ilmari Soljasalo, Melkkola
 Arvi Storman, Helsinki
 27 60 v. Juho Maltolahti, Säynätsalo
 Aune Stark, Ryttylä
 Edvard Torkkeli, Helsinki

- 50 v. Johannes Hinkkanen, Simpele
Hannes Pitkänen, Kemi
28 70 v. Elma Saarinen, Karkkila
60 v. Helvi Saarinen, Lahti
50 v. Eino Aaltonen, Harjavalta
Aune Kotilainen, Savonlinna
29 70 v. Lucina Mäkelä, Voikkaa
60 v. Eine Kaskineva, Kajaani
Aino Suhonen, Kotka
50 v. Oiva Aiononen, Ylitornio
Aarre Jokinen, Nukari
Aliina Valttonen, Virrat
30 70 v. Sulo Suortti, Helsinki
60 v. Uuno Laine, Korja
Anni Mannström, Äänekoski
Reino Vilpas, Forssa
50 v. Airi Salminen, Tikkurila
Helvi Salomaa, Kauttua
Aili Vuorela, Launonen

LOKAKUU

- 1 60 v. Uuno Sinisalo, Inkeroinen
50 v. Alma Hinkkanen, Simpele
Martti Malmström, Lohja
Eero Melto, Imatra
Lauri Puolakka, Vesanto
2 60 v. Senja Heininen, Jyväskylä
Antti Lopenen, Jokela
Martta Lumme, Rajamäki
50 v. Helvi Holmroos, Turku
Helmi Rätty, Helsinki
Eino Salomaa, Kauttua
3 60 v. Helli Niilonen, Kotka
50 v. Martti Boman, Lohja
Tuure Lehtonen, Kotka
Kastehelmi Pelkonen, Hämeen-
linna
Eino Räsänen, Vuoksenniska
Toivo Westerlund, Karjaa
4 75 v. Martta Malinen, Helsinki
70 v. Kaarina Ahlstedt, Forssa
60 v. Eero Suokas, Lahti
5 60 v. Sanni Kauhanen, Inkeroinen
50 v. Tauno Hopearuoho, Vihti
Aili Kuosmanen, Helsinki
6 75 v. Bruno Vuorela, Jyväskylä
70 v. Toivo Leminen, Lahti
60 v. Lempi Hirvonen, Hamina
7 70 v. August Toikka, Inkeroinen
50 v. Eila Holmström, Seinäjoki
Helvi Järvinen, Korsu
Tauno Salo, Tikkurila
8 60 v. Niilo Rönkä, Forssa
50 v. Inga Perho, Turku
9 70 v. Kalle Senne, Myllykoski
60 v. Hilma Tuomi, Turenki
50 v. Sakari Kumpu, Längelmäki
10 80 v. Johan Salonen, Riihimäki
60 v. Väinö Terho, Kuusankoski
50 v. Impi Kosonen, Jokela
11 85 v. August Jokinen, Mänttä
75 v. Bruno Saari, Uusikaupunki
50 v. Sirkka Koivistoinen, Helsinki
Veikko Salo, Uusikaupunki
12 70 v. Yrjö Korhonen, Rauma mlk.
60 v. Mikko Hillo, Helsinki
Rauha Tuokko, Mynämäki
50 v. Jenny Könönen, Joensuu
13 80 v. Antti Hänninen, Tainionkoski

- 60 v. Ilmari Kolunen, Lahti
Vappu Kuusela, Vesanto
14 70 v. Kalle Haapanen, Kookola
60 v. Elsa Aho-Pirttinen, Jyväskylä
50 v. Elsa Lähde, Kuusankoski
Veikko Pykäläinen, Riihimäki
Impi Salonen, Kuusankoski
15 75 v. Iida Lappalainen, Savonlinna
70 v. Arvo Oksanen, Rauma mlk.
60 v. Erkki Kantainen, Lauritsala
Onni Kaponen, Jyväskylä
16 60 v. Kerttu Pennanen, Savonlinna
50 v. Iris Grönberg, Pori
17 60 v. Mauno Pelli, Lahti
Liisa Pesonen, Turku
Aune Rönkä, Helsinki
18 60 v. Aleks Rantanen, Pori
19 85 v. Jussi Pyy, Helsinki
80 v. Hilja Sihvola, Inkeroinen
70 v. Niilo Heinonen, Kauvatsa
60 v. Alpo Lehto, Lahti
50 v. Pauli Mutru, Hamina
Kaarlo Orenius, Kerava
20 80 v. Ida Pihlainen, Helsinki
60 v. Sulo Pehkonen, Imatra
50 v. Aarne Porri, Hollola
Hellä Salo, Kuusankoski
21 75 v. Mikko Raatikainen, Keski-
Palokka
70 v. Emil Keinonen, Helsinki
60 v. Margit Loiske, Espoo
Elli Salo, Pori
Aarne Vuori, Hämeenlinna
50 v. Yrjö Hirvi, Helsinki
22 80 v. Hilja Sihvola, Inkeroinen
70 v. Elsa Laukkanen, Jyväskylä
50 v. Tauno Myllys, Toijala
Aarne Pulkkinen, Helsinki
23 98 v. Edvard Metsola, Toijala
75 v. Valtter Numminen, Riihimäki
60 v. Toivo Forss, Lahti
Irja Suovanen, Turku
50 v. Veikko Hanhikangas, Harja-
valta
Aaro Kaivola, Joutseno
Urho Niukkanen, Nokia
24 60 v. Ilmi Liinamaa, Mänttä
Eino Pihlajisto, Leppävaara
50 v. Onni Lilja-Myllykoski
Valma Vanhala, Porvoo mlk.
25 70 v. Eino Ryyssy, Kotka
60 v. Eero Stordell, Äminnefors
50 v. Olavi Heinonen, Valkeala
Väinö Lahtinen, Hämeenlinna
26 60 v. Eino Harju, Seinäjoki
50 v. Aatos Frangen, Ulvila
27 80 v. Miina Lintunen, Rantasalmi
Anton Pääläinen, Korpi
70 v. Nestor Holm, Vesanto
Kasper Talsi, Kotka
60 v. Bertta Tervola, Kuusankoski
50 v. Liisa Oksanen, Tampere
Matti Vähäkylä, Salo
28 70 v. Lyyli Ståhlberg, Turku
50 v. Arvi Aaltonen, Riihimäki
Salme Arola, Voikkaa
Toivo Korhonen, Hollola
29 70 v. Olga Hynönen, Varkaus
60 v. Martti Levänen, Launonen
Valde Luoma, Seinäjoki

- Yrjö Pajari, Lahti
Reino Salomaa, Kajaani
50 v. Anni Paasonen, Voikkaa
30 75 v. Aili Palo, Tampere
60 v. Mirjam Backman, Pyhtää
50 v. Veikko Alén, Lohja
Alpo Haapanen, Hamina
Paavo Lehtinen, Tampere
31 70 v. Yrjö Niemi, Helsinki
60 v. Aune Linder, Kotka
Sylvia Toponen, Järvenpää
Vainö Tynkkynen, Joutseno
50 v. Elma Lavén, Voikkaa
Uuno Niemi, Pori

MARRASKUU

- 1 70 v. Kaarlo Alén, Lohja
Onni Mäkeläinen, Karttula
60 v. Hilja Hänninen, Vesanto
Osmo Serri, Korso
Vainö Suutari, Säynätsalo
50 v. Mailla Huovinen, Kemi
Eva Laakkonen, Helsinki
Sulo Pieviläinen, Karhula
2 80 v. Kalle Kantonen, Riihimäki
50 v. Viljo Lehtonen, Leppävaara
Vilho Miettinen, Helsinki
Erkki Vuorilehmus, Sääksjärvi
3 70 v. Tyyne Laine, Vaasa
60 v. Paavo Ketonen, Turku
Juhani Liedes, Kokkola
50 v. Martti Outinen, Lahti
4 50 v. Eino Annala, Kemi
Aimo Kaattari, Vihti
Martti Komulainen, Sukeva
5 85 v. Hulda Lindberg, Hämeenlinna
75 v. Kalle Hautamäki, Puistola
70 v. Eino Huttunen, Halikko
60 v. Hilja Pirhonen, Joutseno
Hilma Rönkä, Iisalmi
Aukusti Viitanen, Keski-Palokka
50 v. Olli Bergmann, Helsinki
6 60 v. Jorma Tuominen, Kuusankoski
50 v. Lilja Hakala, Seinäjoki
Kauko Hyytiäinen, Turku
Aleksi Laine, Lohja
7 70 v. Hilja Rinne, Kuusankoski
Yrjö Sillanpää, Ilmajoki
Hilma Utriainen, Kuopio
60 v. Helmi Laintila, Nokia
50 v. Hilma Isoaho, Kerava
8 70 v. Reino Anttila, Porvoo mlk.
60 v. Oskari Hurtta, Hamina
Oiva Lehto, Lahti
50 v. Erkki Elo, Sippola
Gunnar Helander, Turku
Eva Riikonen, Säynätsalo
9 50 v. Vieno Helenius, Kuusankoski
10 60 v. Irja Elo, Kotka
11 80 v. Heikki Järvinen, Hämeenlinna
70 v. Elli Huttunen, Iisalmi
60 v. Tauno Nordberg, Lohja
50 v. Kalle Koivisto, Kyröskoski
Kerttu Väisänen, Varkaus
12 60 v. Toivo Mansner, Vuoksenniska
Katri Saarto, Forssa
50 v. Eero Pitkänen, Iisalmi
13 70 v. Eero Kallio, Jyväskylä

- Matias Oksman, Lahti
Tyyne Ruokonen, Riihimäki
50 v. Karin Korvenranta, Helsinki
15 70 v. Armas Koponen, Pieksämäki
60 v. Niilo Salmi, Riihimäki
50 v. Herald Broman, Helsinki
Eero Rister, Tampere
16 75 v. Matti Leinonen, Jokela
50 v. Eino Ahronen, Helsinki
Matti Anttila, Jyväskylä
Vieno Häkkinen, Kotka
Kaarlo Viitanen, Mänttä
17 70 v. Rauha Immonen, Kotka
50 v. Aino Koskela, Vuohijärvi
18 60 v. Viljo Honkanen, Järvenpää
50 v. Pentti Ahlqvist, Turku
19 60 v. Antti Seppänen, Joutseno
50 v. Liisa Valo, Hämeenlinna
Peur Wiklund, Kokkola
20 80 v. Senja Nurmi, Kaskinen
60 v. Reino Salmi, Tampere
21 85 v. Hjalmar Linder, Uumelajoki
75 v. Edvard Sutela, Kouvola
70 v. August Pekkanen, Tikkurila
Ivar Tammi, Turku
60 v. Erkki Dahl, Voikkaa
Sylvia Siltanen, Turku
50 v. Allan Almarsund, Turku
Tyyne Jalonen, Hämeenlinna
Johannes Joenpolvi, Tampere
22 70 v. Rosa Hokkanen, Säynätsalo
Verner Teittinen, Kuusankoski
60 v. Katri Janhunen, Voikkaa
50 v. Toimi Rautiainen, Heinävesi
23 75 v. Hugo Tamminen, Imatra
60 v. Viljo Mukula, Inkeroinen
Toimi Parta, Pyhtää
Vainö Sorsa, Kontiolahti
50 v. Martti Kiskonen, Riihimäki
Veikko Lehto, Pori
Seppo Pernu, Kokkola
Irja Salminen, Anjala
Toivo Salminen, Kokemäki
24 60 v. Jonne Hollanti, Kokkola
25 60 v. Erkki Heijari, Karhula
Oiva Vanhalakka, Kuusankoski
27 75 v. Arvi Niemelä, Helsinki
70 v. Martti Salenius, Nummela
50 v. Kalle Hämäläinen, Viitasaari
28 60 v. Anna Savonkari, Tainionkoski
Viljo Ukkonen, Voikkaa
50 v. Heikki Virelä, Imatra
29 75 v. Toivo Rämä, Kouvola
70 v. Anni Louhelainen, Pieksämäki
60 v. Helena Urpanen, Sääksjärvi
Ahti Villanen, Hamina
50 v. Tuure Kangas, Vesanka
Niilo Pekkala, Mänttä
30 70 v. Eva Johansson, Antskog
Alma Viitala, Tampere

JOULUKUU

- 1 75 v. Matti Hälinen, Karttula
70 v. Alma Rimpi, Säynätsalo
60 v. Muisto Rajala, Säynätsalo
Eino Rautiainen, Keski-Palokka
70 v. Aarne Munkka, Joutseno
2 80 v. Anna Hakonen, Laukaa

- 70 v. Saimi Kinnunen, Jyväskylä
Bertta Rintala, Pietarsaari
- 60 v. Otto Astala, Helsinki
Elsa Mikkola, Hamina
Aarne Tanner, Rajamäki
- 50 v. Jaakko Hyvönen, Hamina
Onni Menna, Vuoksenniska
Viljo Molin, Tampere
- 3 80 v. Kalle Kärnä, Helsinki
60 v. Hulda Kamunen, Imatra
Lydia Sinipääsi, Äänekoski
- 4 75 v. Selma Sutela, Hämeenlinna
60 v. Anna Post, Uusikaupunki
50 v. Aune Malkakorpi, Kaskinen
Yrjö Rantanen, Toijala
Tor Winqvist, Espoo
- 5 70 v. Niilo Lamminmäki, Pihlajavesi
60 v. Lyyli Kokkola, Kotka
Mikko Kousa, Lahti
50 v. Erik Berndtson, Helsinki
Saimi Kivelä, Pori
- 6 75 v. Einar Söderholm, Hanko
60 v. Helvi Lindberg, Jokela
50 v. Eero Heiskanen, Vuoksenniska
- 7 70 v. Hilja Minkkinen, Kemi
Matti Peltonen, Seinäjoki
50 v. Väinö Jääskeläinen, Lahti
Elsa Katainen, Harjavalta
Johannes Kataisto, Lempäälä
Niilo Nikulainen, Lahti
Kerttu Saarinen, Riihimäki
- 8 70 v. Bertta Nyström, Forssa
60 v. Olavi Duncker, Imatra
Reino Koukku, Turku
Arvi Puhakka, Vuoksenniska
50 v. Toivo Lampinen, Kyröskoski
- 9 80 v. Heikki Pajunen, Äänekoski
Väinö Sinisalo, Turenki
70 v. Juho Heinonen, Prvoo mlk.
50 v. Oiva Eloranta, Kouvola
Alvar Leskinen, Hamina
Kerttu Sievälä, Mänttä
- 10 70 v. Senja Jokila, Turku
50 v. Sylvi Meriläinen, Kotka
- 11 70 v. Kalle Laitila, Sääksjärvi
Vihtori Stick, Helsinki
60 v. Eino Haapala, Seinäjoki
Leo Hiittensuo, Hyvinkää
Väinö Okkonen, Kajaani
Aarne Sipiläinen, Imatra
50 v. Paavo Asunen, Tampere
Lauri Hatara, Kouvola
Olavi Koskinen, Lauritsala
Eino Rastas, Suolahti
- 12 75 v. Toini Kemppi, Helsinki
70 v. Kerttu Huttunen, Vesanto
Viljam Huusari, Myllykoski
60 v. Antti Laitinen, Kouvola
Elina Stading, Kuusankoski
50 v. Martti Holopainen, Nummela
Unto Toivonen, Turku
Leo Vasko, Pietarsaari
- 13 75 v. Aino Nieminen, Hämeenlinna
Yrjö Tuominen, Kuopio
60 v. Jaakko Palmela, Karjaa
50 v. Gunnar Koivunen, Helsinki
Marianne Laakso, Nummela
- 14 60 v. Yrjö Ilmonen, Helsinki
50 v. Leo Repo, Iisalmi
Verner West, Helsinki
- 15 75 v. John Siivonen, Uusikaupunki
70 v. Lempi Pankka, Kuusankoski
60 v. Tuomo Tuomi, Kauttua
Ellen Holopainen, Joutseno
Sulo Huttunen, Kouvola
Hildi Roivainen, Korso
- 50 v. Olavi Linnoaro, Helsinki
Vilho Välihehto, Säynätsalo
- 16 75 v. Lauri Joronen, Parikkala
60 v. Vilho Hämäläinen, Viitasaari
Paavo Lehti, Salo
Aarne Sahlström, Lohja
50 v. Aarre Kuitunen, Lauritsala
Yrjö Piipponen, Vaasa
- 17 60 v. Väinö Aslamo, Tapiola
Eino Pasanen, Kuopio
Saimi Tirronen, Kotka
50 v. Elisa Kallio Helsinki
- 18 80 v. Hilda Randell, Nummela
60 v. Saima Nikkinen, Popinniemi
Impi Sidorov, Tainionkoski
Oiva Suorsa, Pirttikoski
50 v. Pirkko Hälvä, Jyväskylä
Veikko Nokelainen, Simpele
- 19 70 v. Olga Raitala, Hämeenlinna
60 v. Aili Höök, Riihimäki
Elvald Puhakainen, Kotka
50 v. Mirjam Malmstedt, Nummela
20 80 v. Johan Joenpolvi, Tampere
75 v. Kaarlo Tarvonen, Jyväskylä
50 v. Heikki Laine, Ummeljoki
Arvo Mäkinen, Lahti
Herman Saukkonen, Otanmäki
- 21 70 v. Teodor Mali, Kuopio
Uno Nuutinen, Vesanto
60 v. Tuomi Hytönen, Karttula
Aili Viinanen, Simpele
50 v. Vilho Liljamaa, Hämeenlinna
Yrjö Turkkelin, Lauritsala
- 22 80 v. Esteri Kannel, Lappeenranta
60 v. Yrjö Leinonen, Jyväskylä
Eino Yrjönen, Myllykoski
50 v. Viljo Tilli, Hamina
- 23 90 v. Anni Ruotsalainen, Pori
50 v. Elli Koivikko, Jyväskylä
24 60 v. Vilho Urhonen, Karhula
50 v. Veikko Kampilla, Helsinki
Veikko Ranta, Seinäjoki
- 25 70 v. Ida Luukkonen, Joutseno
60 v. Eevert Huovila, Vuohijärvi
Aini Kauppinen, Viitasaari
Eino Koivuluoma, Seinäjoki
Eino Sirén, Tikkurila
50 v. Allan Lindberg, Helsinki
- 26 70 v. Toivo Ahola, Helsinki
60 v. Arvi Lintusaari, Helsinki
Veikko Pulli, Äänekoski
Väinö Salmi, Kauttua
- 27 75 v. Hanna Marttila, Kotka
70 v. Elsa Julkunen, Säynätsal
50 v. Laura Tainio, Nokia
28 75 v. Fanny Karhu, Ylitornio
70 v. Helmi Aro, Eura
60 v. Irja Nyppele, Inkeroinen
50 v. Sylvi Haapala, Lahti
Eino Ruuhinen, Äänekoski
- 29 60 v. Eino Piispanen, Lappeenranta
50 v. Aino Saukkoriipi, Ylitornio
- 30 75 v. Hilda Valkeinen, Pietarsaari
60 v. Olavi Erikson, Jyväskylä

Taavi Laakkonen, Karjaa
 50 v. Ossi Tappola, Hyrskylä
 50 v. Veikko Lampinen, Joutseno
 Arvi Nupponen, Harjavalta

Otto Salmi, Sääksjärvi
 31 50 v. Onni Rahkola, Kakkola
 Eino Selin, Nokia

Taittovaiheessa saapuneet

TAMMIKUU

1 60 v. Kalle Paananen, Viitasaari
 50 v. Jaakko Kupiainen, Kotka
 2 50 v. Elina Valjakka, Mikkeli
 3 75 v. Tyyne Kosunen, Helsinki
 5 60 v. Valto Lassila, Kotka
 10 60 v. Bertta Kaisla, Espoo
 11 60 v. Anna Kuhala, Turku
 14 90 v. Dagmar Leino, Helsinki
 16 60 v. Tauno Monto, Imatra
 17 70 v. Helmi Vuorio, Friherr
 18 60 v. Hilda Tuominen, Heinola
 20 50 v. Paavo Korjus, Kymi
 22 60 v. Hanna Saarnio, Tampere
 23 70 v. Arvi Karttunen, Kotka
 24 60 v. Paul Niemi, Kuusankoski
 26 60 v. Greta Glans, Helsinki
 27 60 v. Aarre Kannisto, Espoo
 Viljo Sievinen, Kotka
 29 70 v. Jalmar Niitamo, Kotka
 31 50 v. Paavo Timperi, Kymi

HELMIKUU

1 60 v. Bertta Mäntylä, Valkeakoski
 4 95 v. Sandra Raatikainen, Viitasaari
 50 v. Sulo Laine, Kotka
 50 v. Viljo Hurskainen, Vuolijoki
 6 60 v. Suoma Jalava, Helsinki
 Armas Suviaro, Kuusamo
 10 60 v. Anni Salmi, Kuusankoski
 14 70 v. Jaakko Tynkkynen, Savonlinna
 60 v. Niilo Varje, Savonlinna
 15 70 v. Lauri Heinio, Heinola
 Sipi Tiainen, Pihtipudas
 17 75 v. Johan Tulonen, Turku
 18 80 v. Vilhelmiina Saarnio, Helsinki
 22 70 v. Toivo Kaiponen, Savonlinna
 28 70 v. Jussi Paatelainen, Viitasaari
 50 v. Yrjö Hepo-oja, Vaala

MAALISKUU

2 60 v. Veikko Nykänen, Tampere
 3 50 v. Åke Storgård, Kotka
 6 60 v. Vilho Jyschi, Heinola
 7 50 v. Mauno Vallius, Imatra
 9 60 v. Arvo Pääkkönen, Imatra
 12 60 v. Arvid Viitamäki, Turku
 14 70 v. Otto Kalin, Savonlinna
 15 70 v. Lyyli Vallenius, Imatra
 60 v. Aino Bertula, Friherr
 16 50 v. Tyyne Kotta, Kuhmo
 18 60 v. Otto Kokki, Mikkeli
 21 50 v. Yrjö Ruuskanen, Tampere
 22 60 v. Kerttu Lindfors, Pori
 24 80 v. Armas Ritvanen, Viitasaari
 25 70 v. Heikki Kukko, Heinola

HUHTIKUU

1 70 v. Hilja Hietanen, Espoo
 5 70 v. Heikki Sinikari, Lahti
 10 60 v. Lauri Kuosmanen, Helsinki
 12 60 v. Aili Tapola, Imatra
 13 50 v. Armas Tuhkanen, Savonlinna
 15 60 v. Paavo Salin, Helsinki
 50 v. Irja Kanerva, Valkeakoski
 16 70 v. Kalle Ropponen, Savonlinna
 Hilja Salonen, Pori
 Eino Suni, Loviisa
 17 80 v. Hilma Joensuu, Espoo
 21 60 v. Jaakko Sääksberg, Valkeakoski
 22 80 v. Aliina Vuorivirta, Helsinki
 50 v. Yrjö Turpeinen, Kotka
 26 60 v. Johannes Jeskanen, Jämsänkoski
 30 60 v. Pauli Leppänen, Heinola

TOUKOKUU

2 60 v. Laila Ahokas, Imatra
 10 70 v. Johannes Lehtoranta,
 Kuusankoski
 50 v. Lauri Nikula, Kotka
 12 60 v. Nikolai Niinisalo, Pori
 13 60 v. Vieno Romo, Kuusankoski
 14 80 v. Edit Järvinen, Helsinki
 17 60 v. Rauha Kokki, Mikkeli
 50 v. Helmi Järvinen, Jämsänkoski
 20 70 v. Huugo Saartenkorpi, Janakkala
 21 60 v. Iida Pasanen, Pihtipudas
 30 60 v. Ida Roikonen, Kotka
 31 60 v. Esko Ahde, Lahti
 Yrjö Hiltunen, Kotka

KESÄKUUN

5 60 v. Maija Kilpeläinen, Paltamo
 9 75 v. Kalle Kahilainen, Viitasaari
 10 50 v. Väinö Sipola, Kymi
 11 50 v. Hilma Mäkinen, Vaala
 14 60 v. Juho Hautamäki, Kuusankoski
 Hiskias Hyryyläinen,
 Kuusankoski
 15 80 v. Hilma Huhta, Helsinki
 75 v. Helmi Laakso, Helsinki
 70 v. Theodor Kähkönen, Kotka
 23 70 v. Aatto Haapanen, Vampula
 60 v. Juho Ruuth, Kotka
 24 75 v. Emil Holopainen, Kotka
 25 70 v. Frans Kukola, Pori
 26 70 v. Muisto Ilomäki, Kotka

HEINÄKUUN

4 50 v. Veikko Halinen, Imatra
 5 50 v. Kaarlo Dufva, Imatra
 6 60 v. Saimi Peltonen, Helsinki

- 7 60 v. Kerttu Malinen, Helsinki
 11 70 v. Kaarlo Virtanen, Hämeenkylä
 15 50 v. Heikki Mauravaara, Imatra
 20 70 v. Matti Huuskonen, Viitasaari
 24 60 v. Ville Männikkö, Helsinki
 50 v. Tauno Suorsa, Kajaani
 25 85 v. Hilja Jokinen, Helsinki
 70 v. Martta Pöysälä, Helsinki
 27 50 v. Allan Leinonen, Kajaani mlk.
 Yrjö Piironen, Savonlinna
 28 90 v. Ida Ståhlström, Helsinki

ELOKUU

- 1 70 v. Uno Nieminen, Nokia
 2 70 v. Anna Pyykkönen, Heinola
 3 75 v. Maria Nurminen, Helsinki
 60 v. Kaarlo A. Leikas, Savonlinna
 50 v. Eino Huttunen, Kotka
 4 60 v. Eino Kaipainen, Kotka
 5 80 v. Esa Käpää, Imatra
 50 v. Anja Laakso, Tampere
 7 50 v. Toivo Torenus, Kivistö
 8 50 v. Eino Kaasalainen, Kotka
 17 50 v. Sulo Lepistö, Kontiomäki
 19 70 v. Hilja Neittola, Kotka
 Viljam Vakkari, Kotka
 20 60 v. Lennart Pousi, Vehkalahti
 50 v. Erkki Hakkala, Valkeakoski
 Vilho Mäki-Jussila, Vaasa
 24 75 v. Arvi Keveri, Kotka
 25 85 v. Mikko Marckanen, Kotka
 27 60 v. Unto Komulainen, Imatra
 28 60 v. Väinö Aarnola, Imatra
 50 v. Pentti Rantala, Vaasa
 30 50 v. Eemeli Heikkinen,
 Suomussalmi
 Valtter Partanen, Pihtipudas
 31 60 v. Arvi Jalonen, Vampula

SYYSKUU

- 1 70 v. Anna Meri, Pori
 60 v. Väinö Pousi, Vehkalahti
 4 50 v. Toivo Heikkinen, Imatra
 Pentti Salminen, Heinola
 5 70 v. Hilda Siekkinen, Pihtipudas
 60 v. Vilho Kivelä, Heinola
 6 50 v. Kaisa Hakonen, Viitasaari
 Helvi Suojanen, Frieherres
 7 80 v. Kusti Keränen, Suomussalmi
 50 v. Eino Eskelinen, Turku
 10 50 v. Matti Kukkola, Kotka
 12 70 v. Kustaa Väinö, Loviisa
 13 60 v. Runar Virtanen, Frieherres
 15 50 v. Urho Asikainen, Imatra
 16 50 v. Paavo Rautala, Hyrynsalmi
 17 60 v. Ahti Heino, Janakkala
 50 v. Unto Rask, Kuusankoski
 18 50 v. Kalle Lindström, Valkeakoski
 19 80 v. Edvart Suursalmi, Kuusankoski
 60 v. Aale Hakava, Espoo
 20 50 v. Toini Kahila, Tampere
 Uljas Partio, Kotka
 22 50 v. Aili Järveläinen, Otanmäki
 24 50 v. Terttu Pylkkänen, Kotka
 25 85 v. Aino Jyräs, Kuusankoski
 26 60 v. Arvi Manninen, Kotka

- 27 70 v. Fanni Mäntylä, Pori
 29 60 v. Uno Toikkanen, Viitasaari
 30 60 v. Elsa Nieminen, Tampere

LOKAKUU

- 3 50 v. Tuure Lehtonen, Kotka
 8 60 v. Sulo Esko, Kymi
 50 v. Albin Huttunen, Savonlinna
 9 85 v. Elsa Kostainen, Helsinki
 60 v. Johannes Harakka, Hyrynsalmi
 12 80 v. Loviisa Salovaara, Helsinki
 15 50 v. Eeva Suvanto, Pihtipudas
 16 50 v. Kullervo Parkkinen, Mikkeli
 Tauno Peltonen, Tampere
 17 60 v. Fabian Heinonen, Kuusankoski
 Helvi Mäkinen, Valkeakoski
 19 50 v. Sirkka Hinkkuri, Valkeakoski
 Eino Maaranen, Mikkeli
 20 50 v. Kaarlo Mannerman, Vaala
 21 50 v. Martti Kaukanen, Jämsänkoski
 22 75 v. Veikko Laurila, Frieherres
 60 v. Irja Leinonen, Mikkeli
 50 v. Taisto Passi, Valkeakoski
 25 70 v. Eino Ryyssy, Kotka
 27 70 v. Kasper Talsi, Kotka
 28 50 v. Eeva Toikkanen, Viitasaari

MARRASKUU

- 1 60 v. Aili Tiitta, Hamina
 2 50 v. Lasse Luoma, Somero
 5 60 v. Martta Veurla, Helsinki
 8 60 v. Oiva Lehto, Lahti
 10 80 v. Lempi Johansson, Helsinki
 60 v. Lauri Kananen, Pihtipudas
 14 50 v. Frans Mikkonen, Kajaani mlk.
 25 70 v. Toivo Kaartinen, Loviisa
 26 70 v. Emil Ahonen, Valkeakoski
 60 v. Martta Karvonen, Kuusamo
 28 85 v. Hjalmar Salmisto, Vuokatti
 75 v. Elsa Lähteinen, Helsinki
 29 70 v. Toini Välläri, Helsinki
 60 v. Aatos Nurmi, Turku

JOULUKUU

- 2 50 v. Anna-Liisa Leppänen, Helsinki
 3 60 v. Ida Anolin, Valkeakoski
 Vihtori Heikkinen, Kuhmo
 Hulda Kamunen, Imatra
 50 v. Väinö Karppinen, Vaala
 4 60 v. Arvo Ahvenlampi, Helsinki
 7 50 v. Niilo Nikulainen, Lahti
 8 60 v. Erkki Hovi, Heinola
 50 v. Birger Henriksson, Loviisa
 10 75 v. Jalmar Tommola, Kuusankoski
 11 70 v. Lempi Koskinen, Haapamäki
 12 50 v. Elma Korjula, Helsinki
 16 80 v. Alli Similaine, Helsinki
 17 60 v. Viljo Makkonen, Valkeakoski
 19 60 v. Evald Puhakainen, Kotka
 20 80 v. Erkki Anttonen, Hyrynsalmi
 23 60 v. Sylvi Koljonen, Mikkeli
 Laina Pirhonen, Helsinki
 28 50 v. Toivo Kekkinen, Vaasa
 31 75 v. Arvi Paananen, Viitasaari
 60 v. Paavo Laine, Vampula

Osoitehakemisto

SOSIALIDEMOKRAATTISET PUOLUE-JÄRJESTÖT

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue:
Helsinki 53, Paasivuorenkatu 3. Puheenjohtaja Rafael Paasio. Puoluesihteeri Erkki Raatikainen.

Sos.-dem. Puoluetoimisto:

Helsinki 53, Paasivuorenkatu 3. Toimisto-aika 9—16.30. (Kesäaikana 9—15.30), toim. lauantaisin suljettu. Puhelimit: keskus 76 57 66, puoluesihteeri 77 24 10, taloudenhoitaja 77 20 52, toimistosihteeri 77 39 93, tutkimusosasto 71 72 51, järjestösihteeri 77 47 21, tiedotussihteeri 77 44 28, kunnallisasiat 77 47 42. Julkaisujen toimitus, julk. tilaukset, kassa, kunnallisasiat, opintoasiat, toimitsijat, rekisteriasiat, konekirjoittajat keskuksen kautta. Postisirtotilin numero 7990.

Sos.-dem. Eduskuntaryhmä:

Helsinki, Eduskuntatalo. Puheenjohtaja Veikko Helle, varapuheenjohtajat Kalervo Haapasalo ja Meeri Kalavainen, taloudenhoitaja Meeri Kalavainen, puh. 44 00 51 (keskus), sihteeri J. Kolomo 44 00 51/232.

Helsingin Sosialidemokraattinen Piiri ry.:
Toimisto: Helsinki 53, Paasivuorenk. 5. Siht. Aulis Leppänen, puh. 77 11 82, keskus 70 870.

Uudenmaan Sosialidemokraattinen Piiri ry.:
Toimisto: Helsinki 53, Paasivuorenk. 5. Sihteeri Kauko Tapaninen, puh. 77 72 38 ja 77 24 93.

Turun l. et. Sosialidemokraattinen Piiri ry.:
Toimisto: Turku, Eerikinkatu 30. Työväentalo. Sihteeri Aarno Lindeqvist, puh. 921—14 405.

Satakunnan Sosialidemokraattinen Piiri ry.:
Toimisto: Pori, Annankatu 13. Sihteeri Tauno Kallio, puh. 13 058, puh. 15 591 kotiin.

Etelä-Hämeen Sosialidemokraattinen Piiri ry.:

Toimisto: Hämeenlinna, Raatihuoneenkatu 16. Sihteeri Kyösti Helin, puh. 917—22 378.

Pohjois-Hämeen Sosialidemokraattinen Piiri ry.:

Toimisto: Tampere, Hämeenpuisto 28. Sihteeri Eero Lindholm, puh. 931—26 963 ja 931—24 128.

Kymen l. Sosialidemokraattinen Piiri ry.:
Toimisto: Kotka, Kotkankatu 7. Sihteeri Mauno Hirvisaari, puh. 952—12 468 ja 952—12 853.

Mikkelin l. Sosialidemokraattinen Piiri-järjestö ry.:

Toimisto: Mikkelä, Porrassalmenkatu 21. Sihteeri Aaro Airas, puh. 11 561.

Kuopion Sosialidemokraattinen Piiri ry.:
Toimisto: Kuopio, Puijonkatu 23. Sihteeri Keijo Suksi, puh. 971—12 359.

Joensuun Sosialidemokraattinen Piiri ry.:
Toimisto: Joensuun Työväentalo, Kauppakatu 32. Sihteeri Pauli Kinnunen, puh. 22 149.

Sos.-dem. Puolueen Keski-Suomen Piiri ry.:
Toimisto: Jyväskylä, Kauppakatu 30. Sihteeri Kauko Saastamoinen, puh. 941—11 423.

Vaasan l. Sosialidemokraattinen Piiri ry.:
Toimisto: Seinäjoki, Keskusk. 17. Sihteeri Eeli Lepistö, puh. 964—22 670.

Oulun Sosialidemokraattinen Piiri ry.:
Toimisto: Oulu, Pakkahuoneenkatu 26. Sihteeri Erkki Koponen, puh. 981-14 973.

Lapin Sosialidemokraattinen Piiri ry.:
Toimisto: Rovaniemi, Maakuntakatu 16. Sihteeri Martti Ristimäki, puh. 40 73.

Kajaanin Sos.-dem. Piiri ry.:
Toimisto: Kajaani, Kalevankatu 1. Sihteeri Leevi Kovalainen, puh. 23 81.

Suomen Ruotsalainen Työväenliitto - Finlands Svenska Arbetarförbund:

Helsinki 53, Paasivuorenkatu 3. Sihteeri Kaj Laxen, puh. 77 50 98.

Sos.-dem. kansanedustajien kotiosoitteet:
Aalto, Lyyli, Turenki, puh. 917-82 341 tai 917-82 342.

Ahonen, Arvo, Jyskä, puh. 941-16 680.
Breilin, Reino, Yrjönkatu 2, Salo, puh. 924-23 08.

Burman, Pauli, Saariniemenkatu 1 B 28, Hki 53, puh. 77 64 14.

Eskman, Margit, Kunnalliskoti, Pori 2, puh. 12 028.

Flinck, Anni, Lähteenk. 7-9, Tampere, puh. 931-50 476.

Haapasalo, Kalervo, Harjuk. 5, Mikkelä, puh. 11 024.

Halme, Antti, Väinölänk. 14 B 20, Kaleva, Tampere, puh. 931-53 693.

Helle, Veikko, Nummela, puh. 913-22 360.

Hellsten, Voitto, Rauhankatu 15 B 39, Turku, puh. 921-27 322.

af Heurlin, Kaarlo, Karakallio, puh. 51 58 24.

Hostila, Sulo, Kymnjoentie 6, Karhula, puh. 952-62 088.

Hykkälä, Heikki, Arvilantie 16, Kuusankoski, puh. 951-86 497.

Häkkinen, Eero, Vuorelank. 7, Kuopio, puh. 971-12 577.

Kalavainen, Meeri, Harjuviita 22 A 20, Tapiola, puh. 46 20 10.
 Karkinen, Seija, Hernesaarenk. 5 C 54, H:ki 15.
 Knuuti, Urho, Alhonkatu 20, Kemi, puh. 21 00.
 Knuuttila, Sakari, Päivärinnantie 4, Jyväskylä, puh. 941-12 349.
 Kokkola, Veikko, Heikinkatu 4 A 22, Kotka, puh. 952-11 656.
 Koskinen, Artturi, Karstula, puh. 106.
 Kuusi, Pekka, Riihitie 8 C 42, H:ki 33, puh. 48 49 79.
 Käkälä, Valto, Lappeenranta, puh. 10 544.
 Laaksonen, Mikko, Otsolahdentie 13 C, Tapiola, puh. 46 15 93.
 Leskinen, Väinö, Perustie 13 A 9, H:ki 33, puh. 48 79 66.
 Lillqvist, Bror, Västermalmstorget 3 A 5, Jakobstad, puh. 11 081.
 Lindeman, Lars, Eino Leinonk. 12 D, H:ki 52, puh. 49 53 99.
 Linna, Ilmari, Laurink. 48 B 8, Lohja, puh. 912-2007.
 Luja, Sinikka, Jääskeläntie 19, Lintuvaara, puh. 54 12 60.
 Matilainen, Kalle, Tainionkoski, 2 kp., puh. Imatra 22 06.
 Mattila, Veikko, Ähtäri, puh. 33.
 Mäkelä, Uljas, Seminaarinkatu 3, Rauma, puh. 938-12 476.
 Mäkinen, Väinö, Laaksokatu 10, Riihimäki, puh. 914-33 970.
 Nevalainen, Valde, Aarnivalkeantie 3, Tapiola, puh. 46 24 04.
 Niskanen, Esko, Vaskitorventie 11 as, 2, Turku, puh. 921-35 71 56.
 Paananen, Ilmo, Keskuskatu 34 A 5, Piekämäki, puh. 10 61.
 Paasio, Rafael, Turku, Virrumtie 24-26 as, 19, puh. 921-37 01 35.
 Paasivuori, Tyyne, Käpyläntie 11, H:ki 60, puh. 79 03 00/481.
 Partanen, Ensio, Lounaankatu 3, Lahti, puh. 918-23 607.
 Pennanen, Antti, Mäyränk. 9, Joensuu, puh. 31 246.
 Perheentupa, Antti, Vanhakoivisto, Pori, puh. 23 240.
 Punttila, Lauri, Pohjolankatu 64, H:ki 60, puh. 79 07 94.
 Raunio, Eino, Myllykatu 11, Forssa, puh. 11 439.
 Rodén, Akseli, Vanha-Vaasa
 Salama, Aune, Vapaudenk. 40-42 A 10, Jyväskylä, puh. 941-10 310.
 Salo, Eero, Hämeenlinna, Eino Leinonkatu 3-5, puh. 917-21 783.
 Salo, Arvo, Vuorenpeikontie 5 A 64, H:ki 82, puh. 78 69 07.
 Sandelin, Valdemar, Aarikkalankatu 2, Takahuhti, Tampere 931-54 557.
 Siltanen, Sylvi, Sairashuoneenk. 12 C 59, Turku, puh. 921-17 120.
 Siren, Eino, Mäkitie 6, Tikkurilla, puh. 83 13 31.
 Terästö, Edit, Niiralank. 10 E 81, Kuopio, puh. 971-15 942 tai 971-15 925.
 Tikkanen, Ville, Kettukalliontie 4, Kaajaani, puh. 24 17.

Vilponiemi, Väinö, Kiertokatu 8 as. 13, Pori, puh. 23 364.
 Virtanen, Viljo, Heikinpohjantie 14, Savonlinna, puh. 22 395.
 Voutilainen, U. H., Hyttilänkatu 6, Lieksa, puh. 51.
 Väyrynen, Antero, Merikoskenkatu 2 A 25, Tuura, puh. 12 947.

MUUT SOSIALIDEMOKRAATTISET JÄRJESTÖT

Nuorten Kotkain Keskusliitto:

Helsinki 55, Sturenk. 27, puh. 77 56 48, siht. Ilpo Rossi.

Etelä-Hämeen Nuoret Kotkat Piirijärjestö:
 phj. Onni Tuomenoja, Lempääläntie 33 B 17, Valkeakoski

Etelä-Saimaan Nuoret Kotkat Piirijärjestö:
 phj. Pentti Sokkanen, Metsämiehenkatu 22, Lauritsala

Helsingin Nuoret Kotkat Piirijärjestö:
 siht. Marjatta Nokka, Roihuvuorentie 20 C, H:ki 82.

Keski-Suomen Nuoret Kotkat Piirijärjestö:
 siht. Ritva Ahonen, Piilolankatu 1, Keljo.

Kymenlaakson Nuoret Kotkat Piirijärjestö:
 siht. Erkki Hänninen, Lastenkoti, Karhula 2.

Lapin Nuoret Kotkat Piirijärjestö:
 siht. Eila Rajala, Lapinkatu 6 B 20, Rovaniemi.

Oulun Nuoret Kotkat Piirijärjestö:
 siht. Antero Turkka, Allitie 4 A 10, Oulu 2.

Pohjanmaan Nuoret Kotkat Piirijärjestö:
 phj. Helvi Vasko, Hiekkatie 6, Pietarsaari.

Pohjois-Karjalan Nuoret Kotkat Piirijärjestö:
 siht. Osmo Ronkanen, Saukonkatu 20, Joensuu.

Pohjois-Savon Nuoret Kotkat Piirijärjestö:
 siht. Liisa Niskanen, Puijonkatu 22, Kuopio.

Satakunnan Nuoret Kotkat Piirijärjestö:
 siht. Jouko Järvensivu, Annankatu 13, Pori.

Suur-Savon Nuoret Kotkat Piirijärjestö:
 phj. Ilkka Lakkala, Porrassalmenkatu 61 as 31, Mikkeli.

Svenska Örndistrikten:
 siht. Judith Sundman, Nordenskjöldinkatu 2 B 17, H:ki 25.

Uudenmaan Nuoret Kotkat Piirijärjestö:
 phj. Martti Kokko, Koivulantie 5 A 21, Kerava.

Tampereen Nuoret Kotkat Piirijärjestö:
 phj. Arvo Sipilä, Ilmarinkatu 34 B 23, Kaleva.

Varsinais-Suomen Nuoret Kotkat Piirijärjestö:
 toimisto: Eerikinkatu 30 h 7, Turku, puh. 33 25 00.

Suomen Sosialidemokraattinen Raittiusliitto:
 Helsinki 53, Paasivuorenkatu 5 A 9,

- puh. 76 40 93. Sihteeri Erkki Kuoppala,
puh. 76 40 92.
- Päivän Nuorten Kannatusyhdistys:**
Helsinki 53, Paasivuorenkatu 5 A 9.
Puheenjohtaja Viljo Rantala. Toimiston
puh. 76 40 93.
- SDR-nuoret:**
Helsinki 53, Paasivuorenkatu 5 A 9,
puh. 76 30 93.
- Kristillisten sosiaalidemokraattien liitto:**
Sihteeri past. Pentti Piri, Korsio, puh.
82 71 79, pj. kansanedustaja Sakari
Knuuttila.
- Sos.-dem. Naisten Keskusliitto:**
Helsinki 53, Paasivuorenkatu 3, puh. 76 57 50.
Keskus 76 57 66. Puh.joht. Sylvi Silta-
nen, siht. Taimi Rinne-Virolainen.
- Sos.-dem. Nuorison Keskusliitto:**
Helsinki 53, Paasivuorenkatu 5, puh.
76 27 25. Puheenjohtaja Väinö Vilpo-
niemi, sihteeri Martti Pöysälä, puh.
77 01 17, tiedotussihteeri 76 79 68, oh-
jelmasiht. puh. 76 39 90.

YLEISIÄ TYÖVÄENJÄRJESTÖJÄ:

- Eläkkeensaajien Keskusliitto ry.:**
Helsinki 33, Munkinpolku 3 B, puh.
48 74 09.
- Kuntoliikunnan Keskusliitto ry:**
Helsinki 51, L. Brahenkatu 2, toim.joht.
Keijo Lahtinen, puh. 76 46 83.
- Kotien Puolesta Keskusliitto:**
Helsinki 53, Paasivuorenkatu 3 B, puh.
76 57 66/48
- Miina Sillanpää Seura:**
Helsinki 53, Paasivuorenkatu 3 B, puh.
76 57 66.
- Suomen Pienviljelijäin Liitto:**
Helsinki 17, Maneesikatu 2a A, puh.
63 77 25, 62 92 36.
- Suomen Työväen Musiikkiliitto:**
Tampere, Työväentalo. Sihteeri Pekka
Alén, puh. 931-24 957.
- Työväen Matkailuliitto:**
Helsinki 53, Paasivuorenkatu 5, puh.
71 48 43.
- Työväen Näyttämöiden Liitto:**
Helsinki 10, Vuorik. 6 A, puh. 63 99 08.
- Työväen Sivistysliitto:**
Helsinki 53, IV linja 3-5 F, puh. 71 72 44
(keskus). Sihteeri Olavi Hurri, puh.
77 46 38. Opintojohtaja, puh. 77 10 67,
tiedotussihteeri 76 14 07, kirjeopisto
77 15 09.
- Työväen Urheiluseurojen Keskusliitto
(TUK):**
Helsinki 51, L. Brahenk. 2, puh. 71 14 88.
Pääs sihteeri Pertti Hyvönen, pj. Sulo
Hostila ja vpj. Väinö Soininen.

TALOUDELLISIA JÄRJESTÖJÄ:

- Helsingin Asuntokeskuskunta Haka:**
Helsinki 55, Hämeentie 68, puh. 70 371.
- Kultareuna ry:**
Helsinki 12, Bulevardi 24 B, puh.
63 84 22.

- Kansan Matkatoimisto Oy:**
Helsinki 53, Paasivuorenkatu 5, puh.
71 69 22, 77 47 90, 77 47 43.
- Lomaliitto ry:**
Helsinki 53, II linja 17, puh. 71 64 22.
- Kustannusosakeyhtiö Tammi:**
Helsinki 50, Hämeentie 15, puh. keskus
71 65 22.
- Kulutusosuuskuntien Keskusliitto (KK):**
Helsinki 10, Mikonkatu 17. Edistysmie-
listen osuuskappojen yhteistyöjärjestö,
puh. 10 491.
- Kotien Messut:**
Helsinki 53, Paasivuorenkatu 3 B, puh.
76 57 66/47.
- Lasten ja Nuorten Puolesta kukkaisrahasto:**
Helsinki 53, Paasivuorenkatu 3 B, puh.
76 57 66/49.
- Osuustukkukauppa (OTK):**
Edistysmielisten osuuskappojen tukku-
liike, Helsinki 50, Hämeentie 19, puh.
70 731, 71 13 22.
- Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Kansa -
Keskinäinen Vahinkovakuutusyhtiö Kansa:**
Helsinki 50, Hämeentie 33, puh. 70 751.
- Työväen Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turva:**
Tampere, Hämeenkatu 25, puh. 931-
27 670. Helsingin toimisto, Siltasaarenk.
3-5, puh. 71 62 44.
- T-LEHDISTÖ:**
- Työväenlehdistö ry:**
Helsinki 53, Paasivuorenkatu 3, puh.
77 76 38. Keskus 76 57 66.
- Työväen Sanomalehtien Tietotoimisto
(TST):**
Helsinki 53, Paasivuorenkatu 3, puh.
keskus 76 57 66 (klo 9—16,30) lauant.
suljettu. Ulkolinjat 77 22 85 (Kalkki-
nen), 76 29 93 (Läven), (Kivinen),
77 05 66 Oksanen, 77 18 37, Salonen),
Telex 12-1560 tst helsinki
- Suomen Sosialidemokraatti:**
Helsinki 53, Paasivuorenkatu 3, puheli-
met: toimitus 77 25 48 (ulkolinjapuh.),
77 12 34 (urheiluos.), toimituskanslia
77 31 37, konttori 77 39 64 ja 77 19 97.
Telex 12-322 sosdem helsinki
- Eteenpäin:**
Kotka, Kotkank. 9, puhelimet: päätoim.
952-14 464, toimitus 952-14 461, kon-
ttori 952-14 460, toim.joht. 952-14 460.
Telex 53-43 eteenpäin ktk
- Hämeen Kansa:**
Hämeenlinna, Kasarminkatu 7, puheli-
met: toimitus 917-22 264, 917-23 662,
konttori 917-22 263, toim.joht. 917-
22 262. Telex 22-518 hameenkansa hml
- Kansan Lehti:**
Tampere, Hämeenpuisto 21, puhelimet:
toimitus 931-30 600 (keskus), päätoim.
suor. 931-24 895, toim.joht. suor. 931-
24 765. Telex 22 257 kansanlehti tre
- Pohjois-Karjala**
Joensuu, Koulukatu 30, puhelimet: toi-
mitus 22 518, konttori 22 383. Telex
42-177 pohjkarjala js

Pohjanmaan Kansa:

Vaasa, Pitkätatu 48, puhelimet: toimitus 961-13 771, konttori 961-13 261, toim.joht. 961-12 487. Telex 74-280 pohjankansa vsa

Pohjolan Työ:

Oulu, Pakkahuoneenk. 26, puhelimet: toimitus 12 597, 13 599, konttori 13 597. Telex 32-251 pohjolantyo ou

Saimaan Sanomat:

Lappeenranta, Koulukatu 19, puhelimet: toimitus 10 464, 11 272, konttori 11 020, tal.hoit. 10 720. Telex 58-215 saisanomat lpr

Svenska Demokraten:

Helsinki 53, Paasivuorenkatu 3, puhelimet: toimitus 77 59 24, konttori 77 23 70.

Turun Päivälehti:

Turku, Käsitöyläiskatu 10, puhelimet: toimitus 921-13 088, konttori 921-13 380. Telex 62-129 turunpaiva tku

Uusi Aika:

Pori, Antinkatu 15, puhelimet: toimitus 12 644, 12 652, konttori 12 651. Telex 26-52 uusi aika pr

T-LEHDISTÖN KIRJAPAINOT:

Helsinki: Paasipaino, Paasivuorenkatu 3, puh. 77 36 68.

Kotka: Eteenpäin Oy, Kotkankatu 9, puh. 952-11 546.

Hämeenlinna: Oy Hämeen Kansa, Kasarminkatu 7, puh. 917-21 778.

Tampere: Tampereen Keskuspaino, Hämeenpuisto 21, puh. 931-23 961.

Lappeenranta: Kustannus Oy Kansan Työ, Koulukatu 19, puh. 10 720.

Joensuu: Kansan Voima Oy, Koulukatu 30, puh. 23 336.

Vaasa: Oy Kirjapaino Ab, Pitkätatu 48, puh. konttori 961-13 261, faktori 961-11 711, toim.joht. 961-12 487.

Oulu: PT-paino Oy, Kansankatu 31, puh. 16 153.

Turku: Lounais-Suomen Kirjapaino Oy, Käsitöyläiskatu 10, puh. 921-13 370.

Jyväskylä: Työn Voiman Kirjapaino, Puistokatu 1, puh. 941-12 286.

Pori: Oy Kehitys, Antinkatu 15, puh. 14 000.

Mikkeli: Oy Vapaus, Olkkolankatu 5, puh. 13 150.

MUITA TYÖVÄENLEHTIÄ:

Ammattijärjestö: Helsinki 53, Paasivuorenkatu 5, puh. 76 55 00 (keskus).

Kotkaviestit: Helsinki 55, Sturenkatu 27, puh. 77 56 48.

Nuorin Siivien: Helsinki 53, Paasivuorenkatu 5 A 15, puh. 76 27 25 (keskus).

Pelto ja Koti: Helsinki 17, Maneesikatu 2a A, puh. 62 92 36.

Raitis Kansa: Helsinki 53, Paasivuorenkatu 5 A 9, puh. 76 40 92.

Sarastus: Helsinki 53, Paasivuorenkatu 5 A 9, puh. 76 40 93.

Sosialistinen Aikakauslehti: Helsinki 53, Paasivuorenkatu 3. Päätoimittaja, toimitussihteeri ja konttori 76 57 66 (keskus).

Aikamerkki: Helsinki 53, IV linja 3-5 F, puh. konttori 71 72 44 (keskus), toimitus 76 14 07.

Veljeys: Ilmari Kallio, Helsinki 63, Liesipolku 5 B, puh. 74 02 96, konttori postilokero 15 154, H:ki 15. Elma Jaatinen.

OSUUSTOIMINNALLISIA LEHTIÄ:

Elanto: toimitus ja konttori, Helsinki 53, Kaikukatu 2, puh. 70 531.

Me kuluttajat ja Konsumenten: toimitus ja konttori: Helsinki 10, Mikonkatu 17, puh. 10 491.

Osuusliike ja Työtoveri: toimitus ja konttori: Helsinki 10, Mikonkatu 17, puh. 10 491.

TYÖVÄENLIIKKEEN LAITOKSET JA OPISTOT:

Työväen Akatemia: Kauniainen, puh. 50 28 59. Joht. Väinö Liukkonen.

Työväen Arkisto: Helsinki 53, Paasivuorenkatu 5 B. Avoimna klo 13—17 ja arkipyhien aattona klo 10—14, lauantaisin suljettu. Arkistonhoitaja Matti Nieminen, puh. 77 17 20.

Ammattiyhdistysopisto: Kiljava, puh. 27 58 69. Joht. Emil Strand.

Väinö Voionmaan Opisto: Tampere, puh. 931-82 048. Joht. Martti Ruohonen, 931-82 049.

Pajulahden Urheiluoipisto: Nastola, Pajulahti. Puh. 918-44 126. Joht. Kalervo Tuominen.

Raitius- ja varhaisnuorisotyöopisto (Liittokoti): Veikkola, Tervlampi. Puh. 913-13 913.

Pohjolan Opisto: Haukipudas as. Puh. Oulu 71 509. Joht. Reino Pienimäki.

Työväen Muistitietotoimikunta: Helsinki 53, Paasivuorenkatu 5 B (Työväen Arkisto). Sihteeri Heimo Huhtanen tavattavissa klo 11—17, arkipyhien aattona klo 10—14, lauantaisin suljettu. Puh. 77 17 20.

LOMAKODIT:

Äitien Lomahuolto: Helsinki 53, Paasivuorenk. 5 A 44, puh. 76 53 82.

Aarnipirtti: Espoo, Kolmiranta, puh. Helsinki 86 80 05.

Hakalahti: Kuopio, Kelloniemi, puh. Kuopio 971-15 942.

Hietaranta: Lahti 3, Järventaus, puh. 918-84 154.

Hirvasranta: Pääskylähti, Nätäki, puh. Savonlinna 57 15.

Järvelä: Valkeakoski, Mälkiäinen, puh. 917-70 725.

Kallioniemi: Helsinki, Katariinaasaari, puh. Helsinki 87 98 48.

Kiviniemi: Rovaniemi, Norvajärvi, puh. Rovaniemi 83 314.
Koivuranta: Kajaani, Sokasaari.
Kotoranta: Kiljava, puh. Helsinki 27 58 79.
Lapin Lomakoti: Ivalo, Tsharmijärvi puh. 232.
Lepola: Kaakamo, Alakaakamo. puh. 2725
Lepopirtti: Siuntio, puh. Helsinki 26 11 23.
Leporanta: Pyhtää, Heinlahti. puh. 952-12 647
Liikeliiiton Loma ja kurssikeskus, Tyrväntö puh. 70 413.
Lomapirtti: Peksämäki, Vangasjärvi, puh. Peksämäki 20 86.
Metsäpirtti: Runni, puh. Runni 13.
Mäntyniemi: Mikkeli, Ihastjärventie, puh. Mikkeli 22 042.
Mäntyrinne: Rauma, Haapasaari, Otanmaa, puh. 938-22 033.
Nurmela: Vesanka, puh. 941-35 098.
Onnela: Haukipudas, puh. Oulu 71 258.
Ruskeapää: Tottijärvi, Pajulahti, puh. 931-14 007.
Saimaan Lomakoti: Ruokolahti, Salosaari, puh. Ruokolahti 133.
Sallan Lomakoti: Salla, puh. Salla 23.
Saunamäki: Joutseno, Jänhiälä.
Seutulanharju: Rovaniemi, Kittiläntie, puh. Rovaniemi 33 03.
Tammilehto: Rymättylä, puh. 921-51 222.
Toninveräjä: Kämenniemi, puh. 931-83 102.
Tyynelä-Niemelä: Äänekoski, Niemelä, puh. Äänekoski 1945-85 52.
Ykstammi: Eurajoki, Verkkokari, puh. 938-82 047.

VANHAINKODIT:

Koteja Vanhuksille ry: Ensikodintie 4, Hki, puh. 77 23 56.
Koivupirtti: Tampere, Mutkakatu 38.
Koskenrinteen Vanhainkoti, Kotka.
Käpyrinne: Helsinki 61, Koskelantie 26, puh. 79 06 22.
Mäntykoti (Oulu), Kuivastie 9, Tuira.
Taloustyöntekijäin Vanhainkoti, Helsinki 13, Tarkk'ampujankatu 1, puh. 63 60 55.
Viitaniemen Vanhainkoti, Jyväskylä, Viitaniemi.

ENSI-KODIT:

Ensi Kotien Liitto: Helsinki 51, Ensikodintie 4, puh. 77 23 56.
Helsingin Ensi Koti: Helsinki 51, Ensikodintie 4, puh. 77 65 02.
Keski-Suomen Ensi Koti: Jyväskylä, Salmela, puh. 941-12 417.
Lahden Ensi Koti: Nikkilänkatu 51, puh. 918-32 221.
Lapin Ensi Koti: Rovaniemi, Lähteentie 3, puh. 39 94.
Oulun Ensi Koti: Oulu, Kangastie 9, puh. 34 82.
Tampereen Ensi Koti: Tampere, Mutkakatu 38, puh. 931-51 285.

Turun Ensi Koti: Turku, Luolavuorentie 7, puh. 921-36 959.
Vuoksenlaakson Ensi Koti: Tainionkoski, puh. 22 82.

SOSIAALIMINISTERIÖN ALAISIA OSOITTEITA:

Työneuvosto: Helsinki 10, Salomonk. 17 A, puh. 64 55 97.
Ensio Salonen, puheenjohtaja, puh. 14 311.
Mirjam Sundström, sihteeri, Helsinki, Salomonk. 17, puh. 64 55 93.
Tapaturmavirasto: Helsinki, Pitkänsillan rantaa 3, puh. vaihte 70 841.

SEKALAISIA OSOITTEITA

Asuntosäätiö, Tapiontori, puh. 46 19 21.
Eduskunta, puh. 44 00 51.
Helsingin Työväenyhdistys ry: Helsinki 53, Paasivuorenk. 5, Vahtimestari 77 19 58.
Käpylän Työväentalo 79 10 95, Vallilan Työväentalo 77 30 31. HTY:n kerho 77 20 66.
Maalaiskuntien liitto, puh. 64 08 11.
Mainosrengas, puh. 76 57 11.
Matkatoimisto Area, puh. 61 491.
Suomen Kaupunkiliitto, puh. 44 02 61.
Tapaturmantorjunta ry., Helsinki 12, Iso Roobertinkatu 20, puh. 65 86 88.
Työterveyslaitos, Helsinki 25, Haartmaninkatu 1. (Vaihte 8.30—18, lauanta 8.30—12) 41 36 22.
Valtioneuvosto, puh. 14 311.
Valtion Painatuskeskus: Helsinki 10, Annankatu 44. Vaihte 64 51 21.
Vuokralaisten Keskusliitto ry., Helsinki 50, Hämeentie 33, puh. 77 61 84, 77 17 70.
Yhdistysrekisteritoimisto, Helsinki 17, Mariankatu 9. Toimisto, puh. 63 17 88.

Suomen Ammattijärjestö (SAJ):

Hki 53, Paasivuorenk. 5 B, puh. 76 55 00.
SAJ:n jäsenliitot:
S. Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto
Hki 10, Vuosik. 8 A 14, puh. toimisto 66 04 91, siht. 66 25 93.
Ilmakuljetusalan Ammattiliitto
Hki 53, Paasivuorenkatu 5 A, puh. toimisto 76 40 30.
S. Jalometallityöntekijäin Liitto
Turku, Yliopistonk. 12 b A 5, puh. toimisto 921-17 547.
Järjestötoimitsijain Liitto
Hki 53, Paasivuorenk. 3, puh. asiamies 76 57 66.
S. Kirjatyöntekijäin Liitto
Hki 17, Kirjatyöntekijänt. 10 B, puh. 61 625.
Teollisuuden korjaamo- ja voimalaitostyöväen Liitto
Hki 53, Paasivuorenk. 5 A, puh. toimisto 77 40 34.
Kutoma- ja Neuletyöväen Liitto
Tampere, Hallituskatu 19, puh. toimisto 931-21 520.

S. Merimies-Unioni

Hki 12, Iso-Roobertink. 30, puh. 13 404.

Nahka- ja kumialojen ammattiliitto

Hki 53, Paasivuorenk. 5 A, puh. toimisto 76 24 40.

S. Paperikoneenhoitajien Liitto

Tampere, Kaleva, Pellervonk. 15 F, puh. 931-55 771.

S. Puunjalostusteollisuustyöntekijäin Liitto

Hki 12, Fredrikink. 34 B 10, puh. 64 20 22.

Rautatieläisten Ammattiyhdistysten Liitto

Hki 53, Paasivuorenk. 5 A, puh. toimisto 76 89 92, siht. 76 89 93.

AMMATILLISTEN KESKUSJÄRJESTÖJEN OSOITTEET:

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK):

Hki 53, Paasivuorenk. 5 B, puh. 70 296.

SAK:oon kuuluvat liitot:

Auto- ja Kuljetustyöväen Liitto

Helsinki 17, Unionink. 45 B 26, puh. toimisto 66 50 95, puh.joht. 66 23 04.

S. Elintarviketyöläisten Liitto

Hki 53, Suonionk. 4 B, puh. keskus 71 78 77, siht. 77 39 59.

Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto

Hki 17, Mariank. 15a A, puh. toimisto 66 07 27, puh.j. 65 67 43.

S. Ilmakuljetus-Unioni

Hki 17, Meritullink. 13 C puh. toimisto 62 75 17.

S. Kiinteistötyöntekijäin Liitto

Hki 53, Hämeentie 10 A, puh. toimisto 77 40 49, siht. 76 66 64.

Kunnallis- ja sairaala-alojen työntekijäin Liitto

Hki 17, Unionink. 45 A, toimisto 13 321.

S. Lasi- ja Posliinityöväen Liitto

Hki 17, Unionink. 45 A, toimisto 62 67 15.

S. Maaseututyöväen Liitto

Hki 18, Albertink. 36 D, puh. keskus 64 07 28.

S. Mekanikkojen Liitto

Hki 17, Meritullink. 13 C, puh. toimisto 66 24 04.

S. Metallityöväen Liitto

Hki 53, Siltasaarenk. 3, puh. 70 570.

S. Muurarien Liitto

Hki 53, Suonionk. 4 A, puh. toimisto 77 68 91, siht. 77 32 86.

S. Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto

Hki 17, Vironk. 9 D, puh. toimisto 62 45 40, puh.joht. 62 44 60.

S. Paperiteollisuustyöntekijäin Liitto

Hki 17, Rauhank. 15, puh. 65 96 55.

Puutyöväen Liitto

Hki 53, Siltasaarenk. 3-5, puh. toimisto 71 83 20, siht. 71 83 25.

S. Rakennustyöläisten Liitto

Hki 53, Viherniemenk. 5, puh. 71 72 11.

S. Rautatieläisten Liitto

Hki 10, Kaisaniemenk. 10, puh. 15 688.

Satamatyöntekijäin Liitto

Hki 17, Unionink. 45 G, puh. toimisto 62 42 59, siht. 62 44 31.

Suomen Sukeltajain Liitto

Hki 10, Simonk. 8 B, puh. 64 22 70.

S. Tekstiililaitosmiesten Liitto

Tampere, Hallituskatu 19, puh. toimisto 931-24 753.

Tekstiilityöväen Liitto

Tampere, Hämeen. 5 B, puh. 931—32 340.

Toimittajaliitto

Hki 21, Veneentekijäntie 2, puh. siht. 67 33 11.

S. Työläisliitto

Hki 15, Hernesaarenk. 7 B 16, puh. 65 00 44.

Valtion Virkailijain Liitto

Hki 53, Paasivuorenk. 5 A 10, puh. toimisto 76 64 94.

Yleinen Lehtimiesliitto

Hki 51, Kotkank. 9, puh. siht. 70 491/53.

S. Sosialidemokraattinen Sanomalehtimiesliitto

Hki 53, Paasivuorenkatu 3, puh. siht. 77 11 76.

S. Sähköalan työntekijäin Liitto

Tre, Hämeen. 17 A, puh. 931-28 800.

Teräs-, kaivos- ja konepajatyöväen ammattiliitto

Hki 53, Paasivuorenk. 5 A 24, puh. 76 58 55.

Tiemiesten ammattiliitto

Hki 53, Paasivuorenk. 5 A, puh. toimisto 76 39 95.

S. Vaatetustyöläisten Liitto

Hki 53, Paasivuorenk. 5 A, puh. toimisto 77 39 14, siht. 77 05 41.

Yleis- ja erikoisalojen ammattiliitto

Hki 53, Paasivuorenk. 5 A 24, puh. 76 58 55.

Virkamiesten Yhteisjärjestö (VY)

Hki 10, Mechelininkatu 10 A 5, puh. 44 06 85.

VY:öön kuuluvat liitot:

Helsingin Poliisien Yhdistys

Hki 10, Et. Hesperiank. 28, puh. toimisto 49 91 85, siht. 44 38 92.

Mielisairaanhoidtajien Liitto

Hki 53, Paasivuorenk. 5 A, puh. 76 24 88.

Oppilaitosten ja virastojen toimihenkilöliitto

Turku, Kauppiank. 15 E, puh. 921-13 220.

Postiliitto

Hki 10, Fredrikink. 61, puh. toimisto 64 15 51, siht. 64 12 46.

S. Poliisien Liitto

Hki 15, Pursimiehenk. 5 A, puh. 63 45 00.

S. Veturimiesten Liitto

Hki 10, Eerikink. 24, puh. 64 54 04.

Tie- ja vesirakennusmestari liitto

Karkkila, Pitkäläntie 22, puh. 913-55 746.

S. Tullimiesliitto

Hki 17, Unionink. 45 G, puh. 62 71 55.

Valtionrautateiden viran- ja toimenhaltijat

Hki 27, Mannerheimintie 122 A, puh. 41 59 06.

Vankilain Teknilliset Toimihenkilöt

Hki 55, Keskusvankila.

Vankilavirkailijain Liitto

Hki 14, Vuorimiehenk. 14 C, puh.
63 67 49.

VR. Konduktööriyhdistys

Hki 17, Kulmak. 12 A.

Yleinen viran- ja toimenhaltijain Liitto

Hki 12, Tarkk'ampujank. 14 A.

Keskusliittojen ulkopuoliset liitot:

S. Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto (KTV)

Hki 53, Paasivuorenk. 5 B, puh. 70 907.

Liiketyöntekijäin Liitto

Hki 17, Unionink. 45 M, puh. 13 751.

Luotsi- ja Majakkamiesliitto

Hki 12, Iso-Roobertink. 30, puh. 13 404.

S. Muusikkojen Liitto

Hki, Uudenmaank. 36 D, puh. 66 91 60.

MUISTIINPANOJA

A series of horizontal dashed lines for writing, spanning the width of the page.

KUN TULONNE MENEVÄT KÄYTTÖTILILLE OSUUSKASSAAN

TEHKÄÄ TEKIN
tilaisuudestanne juhla,
tarjotkaa vierailenne
sykähdyttävä yllätys
tarjotkaa

KULTAMITALI- ILOTULITUS

Tunnetusti korkealaa-
tuisia tuotteitamme

**RAKETIT —
TÄHTISADETIKUT**

ILOTULITUS OY

Hyrylä, puh. 250 161

Elannon
tavarataloissa
on monipuolinen
runsas valikoima
aikuisten ja lasten
asusteita vaatteita
jalkineita laukkuja
kankaita pientavaraa
taloustavaraa
kodin koneita

Tervetuloa tutustumaan!

ELANTO

Tavaratalot:

Aleksi 9 Siltasaarenkatu 8-10

SARAT, diagonaali-

**puku- ja hamekankaat, peitehuovat
sekä Finn-jersey leningit**

jotka ovat varustetut ylläolevalla tavaramerkillämme,
taataan kestäviksi.

ORAVAISTEN VERKATEHDAS OY

Oravaistentehdas

**HALUAMME
OLLA MUKANA
KASVATTAMASSA
LASTASI**

Nuorten Kotkain Keskusliitto ry.

Sturenk. 27, Hki 55,
puh. 775 648, 769 216

Niilo Wälläri

ANTOISIA VUOSIA

Ammattiyhdistysliikkeen ja politiikan piirissä teräksenlujana tunnetun Suomen Merimies-Unionin puheenjohtajan persoonallinen ja suorasu-kainen muistelmateos.

380 sivua, 16 kuvaliite-sivua, 18,—/21,50.

PIMENNYKSIÄ

Tänä vuonna tapahtuu kaksi auringonpimennystä, jotka kumminkin molemmat jäävät Suomessa näkymättömiksi.

Vuoden ensimmäinen auringonpimennys on maaliskuun 18 pnä; se näkyy Australiassa ja Itä-Intian saaristossa sekä ympäröivillä merialueilla. Toinen pimennys sattuu syyskuun 11—12 pnä ja on näkyvissä suurissa osissa Pohjois- ja Etelä-Amerikkaa sekä Tyynen valtameren itäosissa. Molemmat pimennykset ovat keskivyoheyhteessään rengasmaiset.

Kuu ei pimene tänä vuonna. Mutta se joutuu kolme kertaa maan puolivarjoon, nim. täydenkuun aikana huhtikuun 2 pnä (klo 19—22), elokuun 27 pnä (klo 13) ja syyskuun 25 pnä (klo 20.30—24.00). Elokuun tapahtuman hetkellä kuu on meillä taivaanrannan alapuolella.

MERKKIEN SELITYKSIÄ

☉ Aurinko. ☿ Uusi kuu. ♀ Ensimmäinen neljännes. ☊ Täysikuu. ☾ Viimeinen neljännes. S. lihavalla painettuna merkitsee pyhäpäivää. ☼ klo 9.45 on luettava: kuu syntyy kello 9 ja 45 min. ☉ 3.14—21.22 aurinko nousee kello 3 ja 14 min. aamulla ja laskee kello 21 ja 22 min. illalla. ☿ kuuluu edelliseen päivään. (kuuluu seuraavaan päivään. On huomattava, että kaikki ajat on merkitty Suomen laillisen keskiajan mukaan, joka on kaksi tuntia edellä Greenwichin keskiajasta eli 20 min. 11 sek. edellä Helsingin keskiajasta. Auringon ja kuun nousu- ja laskuajat koskevat kunkin taivaankappaleen keskipistettä.

ORTODOKSISEN KIRKON JUHLAT VUONNA 1969

Tammik.	1.	Uudenvuodenpäivä
"	6.	Herran kaste, loppiainen
Helmik.	2.	Herran temppeliintuominen
Maalisk.	25.	Neitsyt Marian ilmestys
"	30.	Palmusunnuntai
Huhtik.	4.	Pickäperjantai
"	6., 7.	Pääsiäinen
Toukok.	15.	Herran taivaaseen astuminen, helatorstai
"	25., 26.	P. Kolminaisuuden päivä, helluntai
Kesäk.	24.	Johannes Kastajan syntymä
"	29.	Apostolien Pietarin ja Paavalin päivä
Elok.	6.	Kristuksen kirkastuminen
"	15.	Neitsyt Marian kuolinpäivä
"	29.	Johannes Kastajan mestaus
Syysk.	8.	Neitsyt Marian syntymä
"	14.	Ristinpäivä
Lokak.	1.	Neitsyt Marian suojelus
Marrask.	3.	Karjalan valistajien päivä
"	21.	Neitsyt Marian temppeliinkäynti
Jouluk.	6.	Pyhän Nikolaoksen päivä
"	25., 26.	Kristuksen syntymä

Työväen Sivistysliitto, Neljäs
linja 3-5 F, Helsinki 53 puh.
717 244

Täydellinen vakuutus-
laitos

Henki- ja sairaus- sekä
eläkevakuutuksia

Palo-, murto-, tapaturma-,
auto-, liikenne- ja muita
vahinkovakuutuksia

KANSA-YHTIÖT

1 K Uudenv.päivä ○ 9.27—15.21
2 T Aapeli ○ 9.26—15.22
3 P Elmo, Elmer ☺ klo 20.28
4 L Ruut ○ 9.25—15.26

5 S Uudenv. j. s. Lea ○ 9.24—15.27

6 M Loppiainen Harri ○ 9.23—15.29

7 T Aukusti, August ○ 9.22—15.31

8 K Hilppa ○ 9.21—15.33

9 T Veikko, Veijo, Veli ○ 9.20—15.35

10 P Nyyrikki ○ 9.19—15.37

11 L Kari ☺ klo 16.00

12 S 1. lopp. j. s. Toini ○ 9.16—15.41

13 M Nuutti ○ 9.15—15.43

14 T Sakari ○ 9.13—15.46

15 K Solja ○ 9.12—15.48

16 T Ilmari, Ilmo ○ 9.10—15.50

17 P Antto, Anton ○ 9.09—15.53

18 L Laura ☺ klo 6.59

19 S 2. lopp. j. s. Heikki ○ 9.05—15.57

20 M Henna ○ 9.03—16.00

21 T Aune, Auni ○ 9.01—16.02

22 K Visa ○ 8.59—16.05

23 T Eini, Eine, Enni ○ 8.57—16.07

24 P Senja ○ 8.55—16.10

25 L Paavo, Pauli, Paavali ☺ klo 10.23

26 S 3. lopp. j. s. Raino ○ 8.51—16.15

27 M Viljo ○ 8.49—16.18

28 T Kaarlo, Kalle, Kai ○ 8.47—16.20

29 K Valtteri ○ 8.45—16.23

30 T Irja ○ 8.42—16.26

31 P Alli ○ 8.40—16.28

TAMMIKUU

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

Sosialidemokraattisen

Nuorison

Keskusliitto ry

Nuorisjärjestö on kodin ja koulun yhdysside.

Sen tarkoituksena on kasvattaa nuorista kansanvaltaisen näemyksen omaavia yhteiskuntakelpoisia yksilöitä.

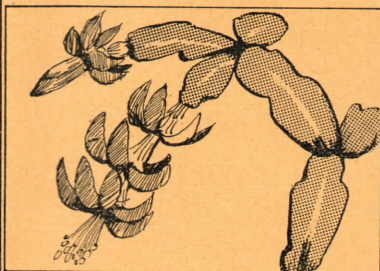
Toiminnassaan se tarjoaa jäsenilleen hyviä harrastuksia ja viihdettä.

Vanhemmat, ohjatkaa lapsenne sosialidemokraattiseen nuorisotoimintaan.

Nuori – seuraa aikaasi – seuraa meitä.

Paasivuorenkatu 5 h 15
Helsinki 53

**Äänenkannattaja
NUORIN SIIVIN**

1 L Riitta ○ 8.38—16.31

2 S Kynttilänp. Aamu ☺ klo 14.56

3 M Valo ○ 8.33—16.36

4 T Armi ○ 8.30—16.39

5 K Runeb. p., Oivi ○ 8.28—16.42

6 T Terhi, Terhikki ○ 8.25—16.44

7 P Riku, Rikhard ○ 8.23—16.47

8 L Laina ○ 8.20—16.50

9 S 1. ruk.p. Raija ○ 8.17—16.52

10 M Elina, Ellen, Elna, Ella ☾ klo 2.08

11 T Talvikki ○ 8.12—16.58

12 K Elma, Elmi ○ 8.10—17.00

13 T Sulo, Sulho ○ 8.07—17.03

14 P Voitto ○ 8.04—17.06

15 L Sipi, Sippo ○ 8.01—17.08

16 S Laskiaiss. Julia ☼ klo 18.25

17 M Väinö, Väinämö ○ 7.56—17.14

18 T Kaino ○ 7.53—17.16

19 K Eija ○ 7.50—17.19

20 T Helinä, Heli, Hely ○ 7.57—17.22

21 P Keijo ○ 7.45—17.24

22 L Tuulikki, Tuulia ○ 7.42—17.27

23 S 1. paast.aj. s. Salli ○ 7.39—17.29

24 M Matti, Matias ☾ klo 6.30

25 T Tuija ○ 7.33—17.35

26 K Nestori ○ 7.30—17.37

27 T Torsti ○ 7.27—17.40

28 P Kalev. p., Onni ○ 7.24—17.42

HELMIKUU

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

Jos onni pettää

vakuutus auttaa
jos se on otettu
ajoissa

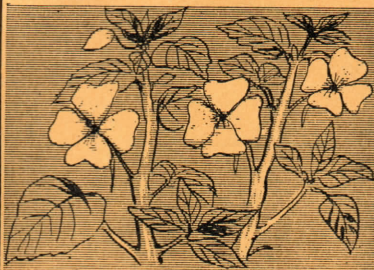
KANSA-YHTIÖT

PATENTTI- arvat

ovat erikoisalamme
Valmistamme ne no-
peasti ja edullisesti
ajanmukaisilla
koneilla,

— — — — —
**Tampereen
KESKUSPAINO
KESKUSSITOMO**

Hämeenpuisto 21
Puh. 23 961

1 L Alpo, Alvi, Alpi	○ 7.21—17.45
2 S 2. paast.aj. s. Virva	○ 7.19—17.47
3 M Kauko	○ 7.16—17.50
4 T Ari, Atro, Arsi	☺ klo 7.17
5 K Laila, Leila	○ 7.10—17.55
6 T Tarmo	○ 7.07—17.58
7 P Tarja, Taru	○ 7.04—18.00
8 L Vilppu	○ 7.01—18.03
9 S 3. paast.aj. s. Auvo	○ 6.58—18.05
10 M Aura	○ 6.55—18.08
11 T Kalervo	☺ klo 9.44
12 K Reijo, Reko	○ 6.49—18.13
13 T Tarvo	○ 6.46—18.15
14 P Matilda, Tilda	○ 6.43—18.18
15 L Risto, Kristian	○ 6.40—18.20
16 S 4. paast.aj. s. Ilkka	○ 6.37—18.22
17 M Kerttu, Kerttuli	○ 6.34—18.25
18 T Eetu, Edvard	☺ klo 6.51
19 K Jooseppi, Juuso	○ 6.27—18.30
20 T Jaakkima, Aki Kpt.	○ 6.24—18.32
21 P Pentti	○ 6.21—18.35
22 L Vihtori	○ 6.18—18.37
23 S Marianp. Akseli	○ 6.15—18.40
24 M Kaapo, Gabriel	○ 6.12—18.42
25 T Aija	○ 6.09—18.45
26 K Immanuel, Manu	☺ klo 2.48
27 T Sauli, Saul	○ 6.03—18.49
28 P Armas	○ 6.00—18.52
29 L Joonas, Jouni	○ 5.57—18.54
30 S Palmusunn. Usko	○ 5.54—18.57
31 M Irma, Irmeli	○ 5.51—18.59

MAALISKUU

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

SEIS! ONKO TEILLÄ
TURVA
LIIKENNE- JA
AUTOVAKUUTUS

?

TYÖVÄEN KESKINÄINEN
VAKUUTUSYHTIÖ

TURVA

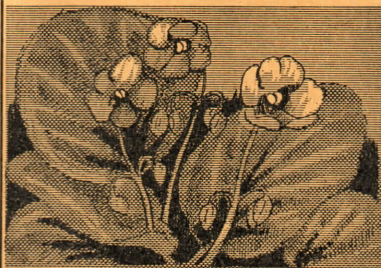
**Raittius on terve, luonnollinen ja
myönteinen väkijuomista vapaa
elämäntapa.**

Tämän puolesta toimii myös
**Suomen Sosialidemokraattinen
Raittiusliitto.**

Julkaissut: **Raitis Kansa** aikuisille
ja nuorille, **Sarastus** lapsille.

Liittokoti Vihdin Tervalammella
tarjoaa hyvän kurssipaikan ja
kesällä lomanviettomahdollisuus-
den.

Os., Paasivuorenk. 5 A 9, **Hel-
sinki 53**. Puhelimet: toimisto
764 093, sihteeri 764 092, liitto-
koti 913-13 913.

1 T Pulmu ○ 5.48—19.02
2 K Pellervo ☺ klo 20.45
3 T Sampo ○ 5.42—19.07
4 P Pitkäperjantai ○ 5.39—19.09
5 L Irene Ukko) ○ 5.36—19.11

6 S Pääsiäisp. Vilho ○ 5.33—19.14

7 M 2. pääsiäisp. Allan ○ 5.30—19.16

8 T Suoma, Suometar ○ 5.27—19.19

9 K Agric. p., Elias, Eelis ☺ klo 15.58

10 T Tero ○ 5.21—19.24

11 P Verna ○ 5.18—19.26

12 L Julius ○ 5.15—19.29

13 S 1. pääs. j. s. Tel- ○ 5.12—19.31

14 M Taito lervo) ○ 5.09—19.34

15 T Tuomi ○ 5.06—19.36

16 K Jalo ☺ klo 20.16

17 T Otto ○ 5.00—19.41

18 P Valto ○ 4.57—19.44

19 L Päivi ○ 4.54—19.46

20 S 2. pääs. j. s. Lauha ○ 4.51—19.48

21 M Anssi, Anselmi ○ 4.48—19.51

22 T Alina ○ 4.46—19.53

23 K Yrjö, Jyrki, Jyri ○ 4.43—19.56

24 T Pertti, Albert, Altti ☺ klo 21.45

25 P Markku, Markus ○ 4.37—20.01

26 L Terttu ○ 4.34—20.03

27 S 3. pääs. j. s. Merja ○ 4.31—20.06

28 M Ilppo, Ilpo ○ 4.29—20.08

29 T Teijo ○ 4.26—20.11

30 K Mirjam, Mirja ○ 4.23—20.13

HUHTIKUU

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

POHJOLAN TYÖ

POHJOIS-SUOMEN
SOSIALIDEMOKRAAT-
TISEN VÄESTÖN
ÄÄNENKANNATTAJA

TOIMISTOT

KAJAANISSA
KEMISSÄ
ROVANIEMELLÄ

TOIMITUS JA KONTTORI

OULU
Pakkahuoneenkatu 26

Pienviljelijä!

Liittomme suorittaa pätevää
maatilataloudellista ammatti-
neuvontaa.

Hoitaa tehokkaasti ammattikun-
tansa taloudellisia etuja.

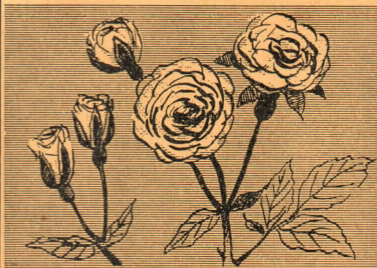
Liiton tiedotuslehti kaikille jäse-
nille ilmaiseksi.

Liity Sinäkin jäseneksi maamme
valistuneimpaan maataloudelli-
seen yleisneuvontajärjestöön.

Suomen Pienviljelijäin Liitto r.y.

Maneesikatu 2 a A 14
Helsinki 17

Puh. 62 92 36 ja 63 77 25

1 T Vappu, Valpuri	○ 4.20—20.16
2 P Vuokko	☺ klo 7.13
3 L Outi	○ 4.15—20.21
4 S 4. pääs. j. s. Ruusu	○ 4.12—20.23
5 M Maini	○ 4.10—20.26
6 T Ylermi	○ 4.07—20.28
7 K Helmi, Kastehelmi	○ 4.04—20.31
8 T Heino	☺ klo 22.12
9 P Timo	○ 3.59—20.35
10 L Aino, Aina, Aini	○ 3.57—20.38
11 S Rukouss. Äitienp.,	○ 3.54—20.40
12 M Snellm. p., Osmo)	○ 3.52—20.43
13 T Kukka Lotta)	○ 3.49—20.45
14 K Tuula	○ 3.47—20.47
15 T Helatorstai Sofia	○ 3.45—20.50
16 P Ester, Essi	☺ klo 10.26
17 L Maila, Maili	○ 3.40—20.54
18 S 2. rukoussp. Erkki	○ 3.38—20.57
19 M Emilia, Milja, Emma	○ 3.36—20.59
20 T Lilja, Lilli	○ 3.33—21.01
21 K Kosti, Konstantin	○ 3.31—21.03
22 T Hemminki, Hemmo	○ 3.29—21.06
23 P Lyylä, Lyldia	○ 3.27—21.08
24 L Panu	☺ klo 14.15
25 S Helluntaip. Urpo	○ 3.23—21.12
26 M 2. helluntaipäivä	○ 3.21—21.14
27 T Ritva Vilma)	○ 3.20—21.16
28 K Alma	○ 3.18—21.18
29 T Oiva	○ 3.16—21.20
30 P Pasi	○ 3.15—21.22
31 L Helka, Helga	☺ klo 15.18

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

Täydellinen vakuutus-
laitos

Henki- ja sairaus- sekä
eläkevakuutuksia

Palo-, murto-, tapaturma-,
auto-, liikenne- ja muita
vahinkovakuutuksia

KANSA-YHTIÖT

Palveluksessanne Pietarsaassa

- 10 elintarvikemyymälää eri puolilla kaupunkia
Tavaratalo Centrum kaup-
pungin sydämessä, moni-
puolisine valikoimineen
- Hotelli Centrum samassa
talossa
- täydet oikeudet
- tanssia
- ohjelmaa

TERVETULOA!

**Osuusliike
VARMA
Andelsaffär**

1 S Kolmin.p. Teemu	○	3.11—21.25
2 M Venla	○	3.10—21.27
3 T Orvokki	○	3.09—21.29
4 K Puol.v. Ij., Toivo	○	3.07—21.30
5 T Sulevi	○	3.06—21.32
6 P Kustaa, Kyösti	○	3.05—21.33
7 L Suvi	☾	klo 5.39

8 S 1. kolm.j.s. Salomo	○	3.03—21.36
9 M Ensio	○	3.02—21.37
10 T Seppo	○	3.01—21.39
11 K Impi, Immi	○	3.00—21.40
12 T Esko	○	3.00—21.41
13 P Raili, Raila	○	2.59—21.42
14 L Kielo	○	2.59—21.42

15 S 2. kolm. j. s. Vieno	☉	klo 1.09
16 M Päivi, Päivikki	○	2.58—21.44
17 T Urho	○	2.58—21.44
18 K Tapio	○	2.57—21.45
19 T Siiri	○	2.57—21.45
20 P Into	○	2.57—21.46
21 L Juhannusp. eli Joh. Kast. p.		
S. lipun p., Ahti Kps.	○	2.58—21.46

22 S 3. kolm. j. s. Paula	○	2.58—21.46
23 M Aatto, Aatu, Aadolf	☾	klo 3.44
24 T Juhani, Jussi, Jukka	○	2.58—21.46
25 K Uuno	○	2.59—21.46
26 T Jorma, Jarmo	○	3.00—21.46
27 P Elvi	○	3.00—21.45
28 L Leo	○	3.01—21.45

29 S 4. kolm. j. s. Pietari	☺	klo 22.04
30 M Päiviö, Päivö	○	3.03—21.44

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

HALLITUSKATU 19

TTY:n SUURRAVINTOLA

puh. 20 955 – 23 011

- maukkaita lounaita
- illallistanssiaiset joka ilta
- ikivihreää ja tuoreempaa tanssimusiikkia hyvien orkestereiden myötäilemänä

KAUPUNGINKELLARI

puh. 20 965

- moderni olutravintola
- maukkaat ruokapalat ja piristävä olut sammuttavat nälkänne ja janonne nopeasti ja huokealla

KATISKA

- viihtyisä itsepalveluravintola Hallituskadun ja puiston kulmassa
- aterioitte joko nopeasti tai rauhallisesti — kuten haluatte

ATERIOITTE TAI RENTOUDUTTE

1 T Aaro, Aaron	○	3.04–21.43
2 K Maria, Maija	○	3.05–21.43
3 T Arvo	○	3.06–21.42
4 P Ulla	○	3.07–21.41
5 L Unto, Untamo	○	3.08–21.40

6 S 5. kolm. j. s. Esa ☾ klo 15.17

7 M Klaus, Launo	○	3.11–21.38
8 T Turo	○	3.13–21.36
9 K Ilta	○	3.14–21.35
10 T Saima, Saimi	○	3.16–21.34
11 P Elli	○	3.18–21.32
12 L Hermann, Herman	○	3.19–21.31

13 S 3. rukousp. Ilari ○ 3.21–21.29

14 M Aliisa	☺	klo 16.11
15 T Rauni, Rauna	○	3.25–21.26
16 K Reino	○	3.27–21.24
17 T Ossi, Ossian	○	3.29–21.22
18 P Riikka	○	3.31–21.20
19 L Saara, Saija, Sari	○	3.33–21.18

20 S Kirkastuss. Mar- ○ 3.35–21.16

21 M Johanna (ketta)	○	3.37–21.14
22 T Leena, Matalena	☺	klo 14.10
23 K Oili, Olga M. a.	○	3.41–21.10
24 T Kirsti, Kristiina	○	3.43–21.08
25 P Jaakko, Jaakob	○	3.46–21.06
26 L Martta	○	3.48–21.04

27 S 8. kolm. j. s. Uni- ○ 3.50–21.01

28 M Atso keonpäivä	○	3.52–20.59
29 T Olavi, Olli, Uolevi	☺	klo 4.45
30 K Asta, Augusta	○	3.57–20.54
31 T Helena	○	3.59–20.52

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

JYVÄSKYLÄN TYÖVÄEN RAVINTOLAT

KANSANRAVINTOLA

Väinönkatu 7

TEATTERIRAVINTOLA

Kauppakatu 30

RAITTIUSRAVINTOLA

Kauppakatu 30

Viihtyisät ravintolasalit —
kohtuulliset hinnat

Kolme hyvän ruoan ravintolaa
Hakaniemessä ja Vallilassa

Paasi *Ravintola*

Paasivuorenkatu 5

Ilmava, viihtyisä **tanssi-**
paikka joka ilta (ei maanant.)

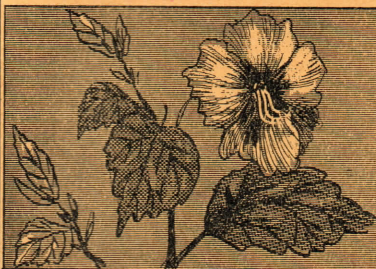
Vallilan työväentalossa

Sturenkatu 27

I lk ravintola 17—24 s. 15—24

hyvä kansanravintola 9—23

Tervetuloa läheltä ja kaukaa!

1 P Maire ○ 4.02—20.49
2 L Kimmo ○ 4.04—20.47

3 S 9. kolm. j. s. Va- ○ 4.06—20.44
4 M Veera namo) ○ 4.09—20.42
5 T Salme ☺ klo 3.38
6 K Toimi ○ 4.13—20.37
7 T Lahja ○ 4.16—20.34
8 P Sylvi, Sylvia ○ 4.18—20.31
9 L Erja, Eira ○ 4.21—20.29

10 S 10. kolm.j.s.Lauri ○ 4.23—20.26
11 M Susanna, Sanna ○ 4.26—20.23
12 T Klaara ○ 4.28—20.21
13 K Keimo ☺ klo 7.17
14 T Onerva ○ 4.33—20.15
15 P Marjatta, Marja ○ 4.35—20.12
16 L Aulis ○ 4.38—20.09

17 S 11. kolm. j. s. ○ 4.40—20.07
18 M Leevi Verner) ○ 4.42—20.04
19 T Mauno, Maunu ○ 4.45—20.01
20 K Samuli, Samuel ☺ klo 22.03
21 T Soini, Veini ○ 4.50—19.55
22 P Iivari, Iivo ○ 4.52—19.52
23 L Varma Mät. I. ○ 4.54—19.49

24 S 12. kolm. j. s. ○ 4.57—19.46
25 M Loviisa Perttu) ○ 4.59—19.44
26 T Ilma, Ilmi, Ilmatar ○ 5.02—19.41
27 K Vilja ☺ klo 12.32
28 T Tauno ○ 5.06—19.35
29 P Iines, Iina ○ 5.09—19.32
30 L Eemil, Eemeli ○ 5.11—19.29

31 S 13. kolm. j. s. Arvi ○ 5.14—19.26

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

Jos onni pettää

vakuutus auttaa
jos se on otettu
ajoissa

KANSKA-YHTIÖT

"Ulkoillen terveyttä"

**KUNTOLIIKUNNAN
KESKUSLIITTO r.y.**

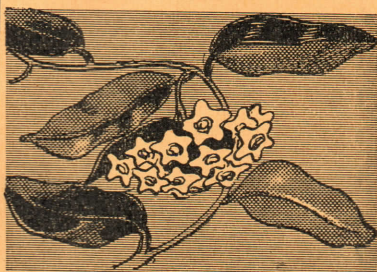
L. Brahenkatu 2. Puh. 76 46 83

Kuntokoulu

Helsinginkatu 25 puh. 76 41 13

Ota omaksi hyödyksesi

"LIIKUNTA TAVAKSI"

1 M Pirkka	○	5.16—19.23
2 T Sinikka	○	5.18—19.20
3 K Soili, Soile, Soila	☾	klo 18.58
4 T Ansa	○	5.23—19.14
5 P Mainio	○	5.25—19.11
6 L Asko	○	5.28—19.08

7 S 14. kolm. j. s. Arho	○	5.30—19.05
8 M Taimi	○	5.33—19.02
9 T Isto	○	5.35—18.59
10 K Kalevi, Kaleva	○	5.37—18.56
11 T Santeri, Aleksanteri	☾	klo 21.56
12 P Valma	○	5.42—18.49
13 L Orvo	○	5.44—18.46

14 S 15. kolm. j. s. lida	○	5.47—18.43
15 M Sirpa	○	5.49—18.40
16 T Hellevi, Hillevi	○	5.51—18.37
17 K Aili, Aila	○	5.54—18.34
18 T Tyyne, Tyyni	○	5.56—18.31
19 P Reija	☾	klo 4.25
20 L Varpu	○	6.01—18.25

21 S 16. kolm. j. s. Mervi	○	6.03—18.22
22 M Mauri	○	6.06—18.19
23 T Mielikki Syysp.tas.	○	6.08—18.16
24 K Auno	○	6.10—18.13
25 T Kullervo	☺	klo 22.21
26 P Kuisma	○	6.15—18.07
27 L Vesa	○	6.17—18.04

28 S 17. kolm. j. s. Arja	○	6.20—18.01
29 M Mikko, Mikael	○	6.22—17.58
30 T Sorja	○	6.25—17.55

SYYSKUU

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

Työvään perustama ja
hallitsema
vahinkovakuutuslaitos

TYÖVÄEN KESKINÄINEN
VAKUUTUSYHTIÖ
TURVA

**S U O M E N
A M M A T T I -
J Ä R J E S T Ö
R. Y.**

1 K Rauno	⊙ 6.27—17.51
2 T Valio	⊙ 6.29—17.48
3 P Raimo	☼ klo 13.05
4 L Saila	⊙ 6.34—17.42
5 S Mikkelinpäivä	⊙ 6.37—17.39
6 M Roine Inkeri)	⊙ 6.39—17.36
7 T Pirkko, Pirjo	⊙ 6.41—17.33
8 K Hilja	⊙ 6.44—17.30
9 T Ilona	⊙ 6.46—17.27
10 P A. Kiven p., Aleksi	⊙ 6.49—17.24
11 L Otso, Ohto	☼ klo 11.39
12 S 4. rukousp. Aarre	⊙ 6.54—17.19
13 M Taina	⊙ 6.56—17.16
14 T Elsa	⊙ 6.59—17.13
15 K Helvi, Heta	⊙ 7.01—17.10
16 T Sirkka, Sirkku	⊙ 7.04—17.07
17 P Saini	⊙ 7.06—17.04
18 L Satu	☼ klo 10.32
19 S 20. kolm. j. s. Uljas	⊙ 7.11—16.58
20 M Kauno	⊙ 7.14—16.55
21 T Ursula	⊙ 7.16—16.52
22 K Anitta	⊙ 7.19—16.50
23 T Severi	⊙ 7.21—16.47
24 P YK:n päivä, Asmo	⊙ 7.24—16.44
25 L Sointu	☺ klo 10.44
26 S 21. kolm. j. s.	⊙ 7.29—16.38
27 M Helli Amanda)	⊙ 7.32—16.36
28 T Simo	⊙ 7.34—16.33
29 K Urmas	⊙ 7.37—16.30
30 T Eila	⊙ 7.39—16.27
31 P Artturi, Arto	⊙ 7.42—16.25

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

Sanomalehti

POHJOIS-KARJALA

Joensuu Koulukatu 30

Puhelimet:

Konttori 22 383

Toimitus 22 518

Kirjapaino 22 336

Sinunkin kotiisi

oma

ETEEENPÄIN

ja

VIKKOLIITE

samalla hinnalla

1 L Pyhäinpäivä Lyly ○ 7.45—16.22

2 S 22. kolm. j. s. Topi ☾ klo 9.14

3 M Terho ○ 7.50—16.17

4 T Hertta ○ 7.52—16.14

5 K Reima ○ 7.55—16.12

6 T Kustaa Aadolf ○ 7.58—16.07

7 P Taisto ○ 8.00—16.07

8 L Aatos ○ 8.03—16.04

9 S 23. kolm. j. s. ○ 8.05—16.02

10 M Martti Teuvo ☼ klo 0.11

11 T Anja ○ 8.11—15.57

12 K Virpi ○ 8.13—15.55

13 T Ano ○ 8.16—15.52

14 P Iiris ○ 8.18—15.50

15 L Vaula ○ 8.21—15.48

16 S Kirkkov. läh. viim. s. ☾ klo 17.45

17 M Eino, Einari Aarne) ○ 8.26—15.44

18 T Jousia ○ 8.28—15.42

19 K Liisa, Elisabet ○ 8.31—15.40

20 T Jalmari, Jari ○ 8.33—15.38

21 P Hilma ○ 8.36—15.36

22 L Silja, Selja ○ 8.38—15.34

23 S Tuomios. Klemetti ○ 8.41—15.32

24 M Lempi, Lemmikki ☺ klo 1.54

25 T Katariina, Kaija ○ 8.45—15.28

26 K Sisko ○ 8.48—15.27

27 T Hilikka ○ 8.50—15.25

28 P Heini ○ 8.52—15.24

29 L Aimo ○ 8.54—15.22

30 S 1. adventtis. Antti ○ 8.56—15.21

MARRASKUU

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

Täydellinen vakuutus-
laitos

Henki- ja sairaus- sekä
eläkevakuutuksia

Palo-, murto-, tapaturma-,
auto-, liikenne- ja muita
vahinkovakuutuksia

KANSA-YHTIÖT

TURUN PÄIVÄLEHTI

Perust. 1898

Varsinais-Suomen
sosialidemokraattien
lehti

1 M Oskari	○ 8.59—15.19
2 T Anelma	☺ klo 5.50
3 K Vellamo	○ 9.03—15.17
4 T Airi, Aira	○ 9.05—15.16
5 P Selma	○ 9.06—15.15
6 L Itsenäisyysp., Niilo	○ 9.08—15.14
7 S 2. adventtis. ○ 9.10—15.13	
8 M Kyllikki Sampsa)	○ 9.12—15.12
9 T Anna, Anneli, Anni	☺ klo 11.42
10 K Ismo	○ 9.15—15.11
11 T Taneli, Daniel, Tatu	○ 9.16—15.10
12 P Tuovi	○ 9.18—15.10
13 L Seija	○ 9.19—15.09
14 S 3. adventtis. Jouko ○ 9.20—15.09	
15 M Heimo	○ 9.21—15.09
16 T Auli, Aulikki	☺ klo 3.09
17 K Raakel	○ 9.23—15.09
18 T Aapo, Aabraham	○ 9.24—15.09
19 P Iisakki, Iikka, Iiro	○ 9.25—15.09
20 L Kerkko	○ 9.26—15.10
21 S 4. adventtis. Tuo- ○ 9.26—15.10	
22 M Raafael Tps. mas)	○ 9.27—15.11
23 T Senni	☺ klo 19.35
24 K Aatami, Eeva, Eevi	○ 9.28—15.12
25 T Joulupäivä	○ 9.28—15.13
26 P 2. joulupäivä eli tapaninpäivä	
Tapani, Teppo	○ 9.28—15.13
27 L Johannes, Hannes	○ 9.28—15.14
28 S Joulun j. s. Viatt. ○ 9.28—15.15	
29 M Rauha last. p.)	○ 9.28—15.17
30 T Taavi, Daavid	○ 9.28—15.18
31 K Sylvester, Silvo	○ 9.27—15.19

JOULUKUU

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

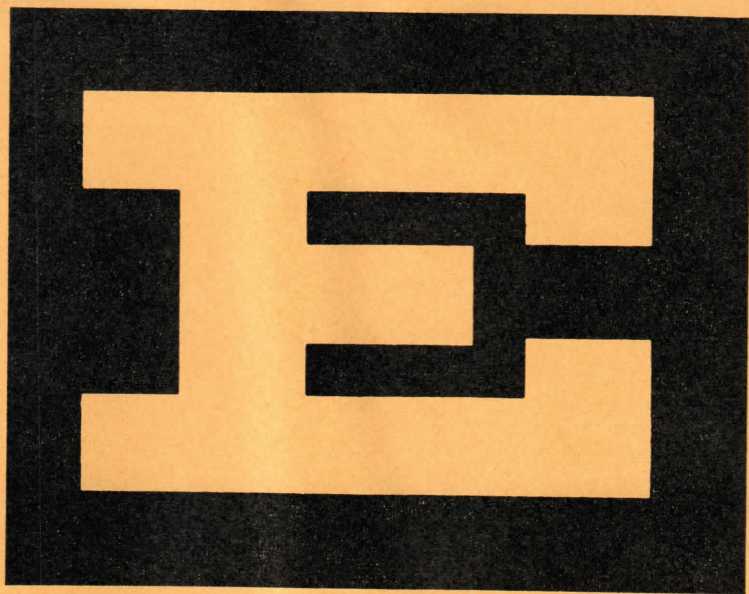
27

28

29

30

31

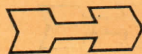
tunnus merkitsee turvallisuutta

E-osuuskauppaliikkeen tunnus opastaa Teidät myymälöihin, tavarataloihin, hotelleihin, ravintoloihin, huoltamoihin ja palvelupisteisiin, joissa kuluttajain suojelulle, neuvonnalle ja valistukselle annetaan arvoa. Se merkitsee kuluttajille turvallisuutta ja antaa varmuuden siitä, että kuluttajien toivomukset otetaan huomioon.

TERVETULOA OSTOKSILLE

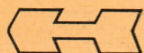

lin Osuuskauppa li
Itä-Savon Osuusliike Savonlinna
Janakkalan Osuuskauppa Turenki
Jokelan Osuuskauppa Jokela
Jämsän Osuusliike Jämsä
Kainuun Osuusliike Kajaani
Kalajokilaakson Osuusliike Ylivieska
Keiteleen Osuuskauppa Keitele
Kemin Osuuskauppa Kemi
Kiuruveden Työväen Osuuskauppa Kiuruvesi
Kymnlaakson Osuusliike Kotka
Lahden Osuuskauppa Lahti
Lestijokilaakson Osuusliike Kannus
Loimaan Osuusliike Loimaa
Osuuskauppa Mäki-Matti Jyväskylä
Osuuskauppa Perhelä Järvenpää
Osuusliike Ahjo Hyvinkää
Osuusliike Eteläpohja Seinäjoki
Osuusliike Häme Hämeenlinna
Osuusliike Imatra Imatra
Osuusliike Kalla Kuopio
Osuusliike Kansa Pori
Osuusliike Kansanvoima Rautalampi
Osuusliike Kehä Eura
Osuusliike Keko Lohja
Osuusliike Kerhola Paimio
Osuusliike Kymenmaa Kouvola
Osuusliike Laaja Lapua
Osuusliike Lapinmaa Rovaniemi
Osuusliike Mänty Mänttä
Osuusliike Onni Lappeenranta

Osuusliike Oras Somero
Osuusliike Oripää Oripää
Osuusliike Paavonseutu Saarijärvi
Osuusliike Pielinen Lieksa
Osuusliike Pohjankangas Kankaanpää
Osuusliike Salla Kemijärvi
Osuusliike Sata-Häme Humppila
Osuusliike Satarengas Lauttakylä
Osuusliike Savonseutu Mikkeli
Osuusliike Sisä-Karjala Tohmajärvi
Osuusliike Suoja Rauma
Osuusliike Sydän-Häme Lammi
Osuusliike Tammi Forssa
Osuusliike Tarmola Turku
Osuusliike Tuki Karkkila
Osuusliike Työnvoima Varkaus
Osuusliike Tähkä Salo
Osuusliike Valli Hamina
Osuusliike Varma Andelsaffär Pietarsaari
Otanmäen Osuusliike Otanmäki
Oulun Osuuskauppa Oulu
Pohjois-Päijänteen Osuusliike Korpilahti
Raja-Karjalan Osuusliike Nurmes
Taalintehtaan Osuuskauppa Taalintehdas
Taka-Lapin Osuusliike Ivalo
Tornionlaakson Osuusliike Pello
Vakka-Suomen Osuusliike Uusikaupunki
Vihdinseudun Osuusliike Ojakkala
Viitasaaren Osuuskauppa Viitasaari
Yläneen Osuusliike Yläne
Ylä-Savon Osuusliike Iisalmi

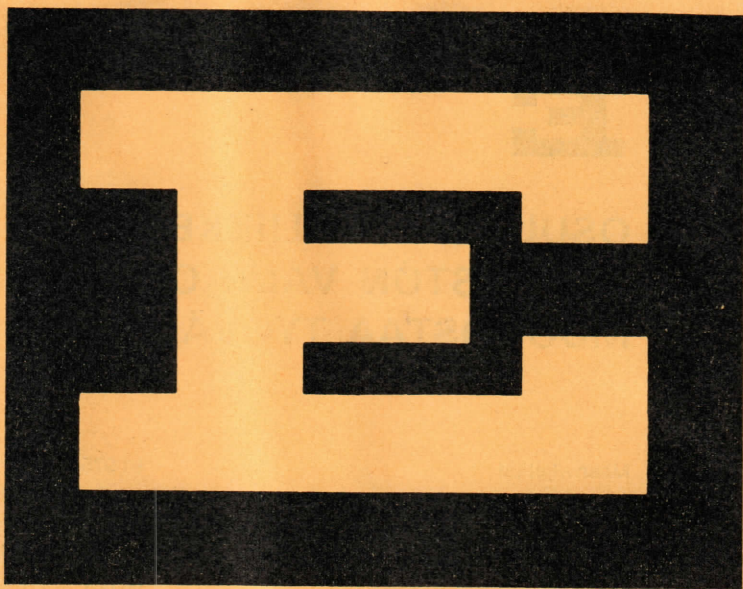

OSUUSKAUPPALIIKKEEN JÄSENISTÖN VALTAOSAN MUODOSTAA TYÖVÄESTÖ

Maanviljelijät	91 975	15,7 %
Maatalous- ja metsätöläiset	32 046	5,5 %
Teknisten ja vapaiden ammattien harjoittajat ja virkamiehet	44 478	7,6 %
Toimisto- ja huolintatyöntekijät	29 891	5,1 %
Myyntitehtäviä suorittavat henkilöt	45 122	7,7 %
Varasto- ja kuljetustyöntekijät	36 844	6,3 %
Palveluksia suorittavat henkilöt	37 974	6,5 %
Teollisuus- ja kaupunkityöväki	225 423	38,4 %
Muut, ryhmäjäsenet mukaan lukien	42 778	7,2 %
1967 yhteensä	586 531	100 %

E-OSUUSKAUPPALIIKE
jäsenistön omistama
jäsenistön hallitsema

tunnus merkitsee turvallisuutta

E-osuuskauppaliikkeen tunnus opastaa Teidät myymälöihin, tavarataloihin, hotelleihin, ravintoloihin, huoltamoihin ja palvelupisteisiin, joissa kuluttajain suojelulle, neuvonnalle ja valistukselle annetaan arvoa. Se merkitsee kuluttajille turvallisuutta ja antaa varmuuden siitä, että kuluttajien toivomukset otetaan huomioon.

TERVETULOA OSTOKSILLE